

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLI

ЛИСТОПАД — 1990 — NOVEMBER

№ 489

diasporiana.org.ua

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D”
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Second Class Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:

A. Horhota

Fax (416) 535-6667

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$25.00

U.S.A.: \$23.00 US

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

\$23.00 American or equivalent

Avio — \$60.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko, 61 Lawson Ave.,
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

Аделаїда і Півд. Австралія:

Mr. M. Waksiukenko, 28 Algona Cres.,
Rostrevor, SA 5073

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповідальністю
Мар'ян Дальний — головний редактор
Редколегія: Л. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Борис Антоненко-Давидович — АПЕЛЯЦІЯ ДО МАЙБУТНЬОГО	1
Анатолій Шкляр — ПЕТЕРБУРЗЬКА НІЧ; ДОЩ НАД МІСТОМ	2
Остап Тарнавський — МАРТІ НА ЮВІЛЕЙ	3
Р. Кедр — ПОВСТАНЕЦЬ ДІДО	3
Микола Чубук — НАРОД САМ ТВОРИТЬ СВОЮ ІСТОРІЮ	4
Юрій Шербак — САМОСТІЙНА, СУВЕРЕННА	5
Я. Тудорковецька — НАВ'ЯЗУЮЧИ ДО ТЕМИ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ ...	6
В. Ленченко — ДО ПОВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ РЕЛІКВІЙ	10
С. Тельнюк — НЕЗАКІНЧЕНА ПОЕМА ПРО РУДНЕВА	12
Валерій Герасимчук — ОДУРЕНИЙ	13
Валерій Остапенко — НА КОРОТКИХ ХВИЛЯХ... ..	15
Е. Кириленко — ДО РІЧКИ НА ЙМЕННЯ ВІДРОДЖЕННЯ	19
А. Осадчий — І ЗРОСЛА ЗАЖУР-МОГИЛА... ..	20
Олесь Гончар — ЗУСТРІЧ З ЦИВІЛІЗОВАНИМИ ЛЮДЬМИ	22
Юрій Мошнинський — ІМПРЕСІОНІЗМ	24
М. Коць — МУЗЕЙ ДЕРЖАВНОСТІ	24
Леся Богуславець — СВЯТКУВАННЯ ПО-ПОЛТАВСЬКОМУ	26
Дан Апостол — НЛО ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	32
Олександра Ю. Копацька — ЗЕРНО ПРАВДИ НА ШЛЯХУ ЖИТТЯ	34
П. Даниляк — КРИТИЧНИМ ПЕРОМ, З	35
М. Шафранюк — СКВУ І ФУНДАЦІЯ «ДОПОМОГА УКРАЇНІ»	35
І. Омеляненко — ЛЕМЛЯКОВА ЖІНКА (гумореска)	37
Валеріян Ревуцький, В. Калкатино, Е. Дзвоник, Т. Тонкович і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	39

На першій сторінці обкладинки: Академік Д.І. Яворницький на Дубовому острові, залитому тепер водами Дніпра. Фото М. Костюк.

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріалів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

Борис АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ

АПЕЛЯЦІЯ ДО МАЙБУТНЬОГО

Одгремели роки бурхливі,
І по зливі дат і подій
Породила змордована нива
Покоління рабів і повій.

Поміж них, недокривний і кволий,
Йшов і я між заметами днів,
Пробираючись темної ночі
До далеких, облудних вогнів...

Йшов і я. А навколо — зима,
Хуртовини, сніги, завірухи...
І нікого з людей, тільки пні та вовки
Та чиїсь закривавлені руки.

В путь незнану так важко іти
Без домівки, підтримки, без дружби.
Може краще вернутись? Піти і собі
Десь нанятись лакеєм на службу?

Що змагатись? У марних боях
Не одне покоління лягало,
І по них — лиш могили в степах
І запльовані, загарблені кургани...

Лиш один тільки раз поталанило нам,
Лише раз усміхнулась нам доля.
І стоїть у віках непохитний Богдан,
А за ним — дике поле.

А за ним, скільки глянь, — лиш мертвота сама
І лиш кволі потузи до бою.
Малоросія тиха і вірна Кубань
Заступили нам славу і волю.

Вже не встануть з могили тепер козаки
З татарвою поміряться славою.
Десь забута лежить булава в Чагрени
І щербаті шаблі під Полтавою.

Вдалеч часу ішли беззмістовні роки
І зникали, як сірі плями.
Батогами їх гнали на північ вітри.
І з'їдали їх невські тумани.

Без ім'я і мети ми, як блазні, жили
На розвагу Москві і Варшаві,
Не єдиний нарід, не потужні полки,
А сліпа, безпорадна отара.

Не візьми це за глум, за образи самі
Чи за сміх нерозважного сина,
Мій народе! Це біль мій тяжкий,
Це тривога за нашу Україну!

Щож сказати іще? Слушний час був настав,
І буремна весна пролетіла ще раз над степами...
Але міцно ти спав, щоб збудитись лише
На похмілля, п'яне і криваве.

Не здолали тебе у Варшаві кати,
Ані дїба московська скорила,
Ти на палі в Стамбулі ішов сміючись,
І татарська петля не скрутила!

Не взяла б тебе з бою Варшава й Москва!
Не дістався б ти їм на поталу!
Та згубили тебе їх облудні слова,
Їхня мова, гнучка і лукава.

Ти повірив в святу неподільную Русь,
Вірив в Польщу, вартового Сходу,
Вірив в німця і турка, в червону Москву,
Що звільнить на Землі всі народи...

Вірив всім і всьому, лиш не вірив собі,
У свої незмарновані сили,
В того духа, що твердо веде до мети
Через втрати, поразки, могили.

Заблукав на розпутьті ти рідних шляхів!
Ясновидою, в ніч, манівцями
Шкутильгаєш на осліп на голос чужий
У майбутнє чужими стежками.

І як вічне тавро, як прокляття, мара,
Як ганьба для цілого народу,
Йде у слід тобі ім'я лакузи-хохла
І жандарма-Тирольця Сходу.

Україно моя! Споконвічна раба!
Полюбовниця лютого ката!
Що ж робить, коли ти така —
Чарівна і зрадлива мати?!

Що ж робить, коли плід твій гнилий,
Коли діти в розпущті зачаті?
Там, в минулому десь — Кочубей, Галаган,
Іскра, Ніс, Сава Чалий... Мине знову:
Затонський, Тичина, Бажан
І дрібні, безіменні байстрята...

Не їти мені з ними: мета не одна,
Щоб «Коран» їхній людям понести.
Зруйнувала той шлях прибуття вода,
Що колись принесли її весни.

Не на бенкеті з ними! — В тюрму, в табори
Я піду, усміхнувшись майбутньому.
Не віддам їм сумління за давні борги,
Ні пера, ані долі безпутьної не віддам!

Там, в наступних роках,
Коли станеться все... По всьому
Не судить нас по наших ділах,
А судить нас по нашому болю.

Від рабів народившись, ми в рабстві зросли,
І для нас не пробіла година,
Щоби встати востаннє під стяг боротьби
За безсмерття, за хліб, за Вкраїну!

Ми остання сторінка занедбаних днів
Тої пустки, де виють собаки.
Ми лиш ґрунт, ґрунт хисткий,
На якому колись
Зійдуть рясно червонії маки!

Прийде день, і здригнеться Кубань!
Спалахнуть Мукачів, Коломия,
Зчервоніє Полтава від заграв повстань
І Одеса, і Харків, і Київ!

І тоді у вогні, як за літ давнини,
Встануть наші розстріляні трупи.
Де розірваний рот, де чоло у крові
І поламани, зв'язані руки...

Ми перейдемо знову по рідній землі —
Не сумним похоронним походом.
А як фатум, як кара, як праведний гнів,
Як кривавий рахунок народу!

Ми з'єднаємось з вами у спільні ряди,
Де живі стануть поруч мертвих,
Ми з пожежі засвітим на страсті свічки
В душах кволих, незважних, роздертих!

Вже кінчається день, і немає вогнів,
Щоб здолати темряву ночі.
Скоро, скоро наступить вже смерть
І закрие натружені очі.

Та я чую вже гуркіт тих давних подій,
Що зів'ються й не знатимуть спину!
Що з могили, з руїн і із мрій
Піднесуть до життя Україну.

Анатолій ШКЛЯР

ПЕТЕРБУРЗЬКА НІЧ

По вулицях пройдеши — будинки, мов іграшки з воску,
по хвилях Неві наполохане сяйво біжить.
Магічні палаци, багато в них величі й лоску,
А ступиши на сходинку —
холод огорне в ту ж мить.

В розкішних маєтках, які аж літають над світом,
гостинні господарі також літають слідком
і вкотре силкуються вуха елеєм залити
чи душу засипати важким кос-аральським піском.
А втішити душу і віку людського замало.
Лиш двері прочиниши —

приходить, мов привид, печаль.

На бані Ісакія сонце призахідне впало
І високо в небі палає незгасна свіча.
Слова, ніби люди:

те в свитці, а те в кармазині,
а те у солдатській шинелі у дверях стоїть.
Зійшлися й мовчать, набукавши по всій Україні,
та й тут, в Петербурзі, нелегко уста розтулитьь.
А світло маленької свічки

зростає тим часом

і крила свої розправляє над містом вікно.

І чується голос:

«Вже час повертатись, Тарасе,
вогонь ще не згас, і тебе там чекають давно».
Не спить Україна,

озветься із мороку знову.

І вийде назустріч осяяна зором земля.
Пов'язаний з нею кривавою ниткою Слова,
повториш уголос її заповітне ім'я.
І серце вразливе у неї, як серце дитини,
І сила, що здатна розбити стіну крижану...
Краплина впаде із небес —

то сльоза Катерини

озвучить на кобзі найтоншу чутливу струну.

ДОЩ НАД МІСТОМ

В небі нічному шукають дощі свою стежку,
ходять до ранку по хмарах,

мов зграйка гульвіс,

та за садами, за нами, за ріками стежать,
доки один з них ковзнуть не наважиться вниз.
Блискавки мчать понад містом —

стривожені коні,

і починається дійство — врывається дощ,
ніби танцюють, пустують і плещуть в долоні
тисячі хлопчиків босих над сьєвом площ.
Вкотре заходить над містом

і вкотре зникає.

Наче на сцені, вмирає багато разів.
Вулик небесний, де музика зріє дзеркальна,
мед первозданний, що прагне земних терезів.
Це вже не той, що танцює

на крильцях пташиних,

що по коліна в чорнозем загруз, —
дощик міський залишає на втомлених стінах
тіні небачених досі рибин і медуз.

Море приходить, будинок гоїдає, мов човник,
трепетний човник, що мчить

поміж крапель і хмар,

а по вологих хатах, по завулках мінорних
креслить вигадливо кола самотній ліхтар.
То зазирне у димар, то по ринві гримучій
скотиться швидко, мов рибка сяйне золота,
і над будинками встане, і очі розплющить,
гляне на світ ренесансна його чистота.

В шерехах, шепотах, зойках

така загадковість,

дивні слова просотались в повітря сире.
Слухаю дощ — обережно читаю цю повість,
пильно вдивляючись в крапки його і тире.

Пахоці ходять навишиньки —
полин і шипшина,
пахне з розкритих вікон духмяним борщем...
Струмінь веселий шляхами незнаними рине,
плаче й сміється блукачка-душа під дощем.

Поет **Анатолій Шкляр** нар. на Дніпропетровщині (1955), закінчив факультет української філології Дніпропетровського університету. Автор двох збірок поезій, член Спільки письменників. Працює редактором художньої літератури в видавництві «Промінь». Готує альманах поезій українських поетів, що живуть поза Україною. — Ред.

Остап ТАРНАВСЬКИЙ

МАРТІ НА ЮВІЛЕЙ

Збираєш роки — муз музей,
неначе квіти у гербарій,
і ось приходить тобі в дарі
ще той важливий — ювілей.

А кожний рік — новий трофей,
хоч і не ходять всі у парі:
є успішні і є бездарі,
та всі приймаєш, як гостей.

Оглянешся, як рік за роком
серед намагань і турбот
збагачувався твій город
плодами праці, що ніроку!

Та всеж найкращий рік з-проміж,
коли писала перший вірш.

15 листопада 1990

Маргу Тарнавську, нар. 15 листопада 1930, — відому українську поетку, бібліографа і дослідника вітаємо з круглим ювілеєм і бажаємо їй ще багато творчих успіхів у майбутньому. — Ред.

Вільям ШЕКСПІР

СОНЕТ 91

Some glory in their birth, some in their skill,

Одні гордяться родом, друзі — вмінням,
а ці — багатством, ті — бо сильні-годні,
ще інші — строями, хоч і не модні,
та й соколами, псами, чи і кіньми.

І кожний має немалу розвагу,
як тішитися, що перевищив всіх;
та ці дрібниці не для втіх моїх,
я радше тій одній дам перевагу.

Твоя любов більша за високий рід,
дорожча всіх багатств, пишніша строю,

милиша сокола й коня. Тобою
пишаюся: любов — мій пишний звід.

Журюся лиш, що можеш в мене ти
забрать її й додати журби.

З англійської переклав
Остап Тарнавський

Р. КЕДР

ПОВСТАНЕЦЬ ДІДО

Була це нечувана, вовча доба,
Коли долинами, ярами, лісами
По лемківських горах ходила УПА
І ще воювала з комуно-ляхами.

Тут горстка повстанців і армія там.
Під чобіт московський лягла Україна,
Лиш Бескид один не піддався ворогам —
Воює остання народу твердиня.

Тяжка боротьба і те вовче життя:
Ніколи не знаєш ні дня, ні години,
Бо чигає всюди і смерть-небуття,
Й неволя — холодного жаху причина.

І холод, і голод, і кулі ляхів,
Не день і не тиждень, під дощ і під сніг
Блукати, ховатись від лютих катів,
Без теплої страви, у сіні нічліг.

Нестерпні труди по-геройськи долав
Юнацький їх дух, на посвяту готовий,
Завзятий, твердий. А також воював
Один серед юних і срібноголовий.

Років шістдесят мав той сивий борець,
Бескидський бувалець, господар-вівчар,
Що йшов з молодими на збройний їх герць:
Це Дідо — повстанець Лука Оліяр.

А з Дідом пішли і два юні сини,
Із батьком старим до нерівного бою.
Вже місяців кілька боролись вони,
І син його старший поліг головою.

Скривавилось Дідове серце старе.
Та лихо не звикло ходити одинцем,
І ворог небаром в неволю бере
І батька, і меншого сина живцем.

За бунт їх судили — за волю борців —
І батькові вічну тюрму присудили,
А синові смерть. Хоч благав він суддів
Його замість сина убить — не зволили.

І згинув син менший у лядськiм ярмі.
Мов грім у родину у Дідову вдарив,
Бо й батько недовго прожив у тюрмі.
Так славно загинув весь рід Оліярів.

У лемківських горах шукати дарма,
Де кості їх славні навіки спочили,
Бо по Оліярах і сліду нема:
На рідній землі їм немає могили.

14.6.1986-19.12.1987

НАРОД САМ ТВОРИТЬ СВОЮ ІСТОРІЮ

Такого велелюддя столиця України не бачила давно. Маєво жовто-блакитних прапорів, тисячі радісних, усміхнених, щасливих людських облич. І все спонтанно! Без заздальгідь розробленого, відпрацьованого (як це традиційно практикувалося раніше) сценарію цього великого, масового дійства. Свято жило за своїм внутрішнім законом — гармонійно, злагоджено, природно. І тут, на території Софійського собору, я воістину був учасником відродження українського національного духу, власне, його реального втілення в життя через священну конкретну справу.

Над морем людських голів, на високо піднятих руках пропливало велике синьо-жовте полотнище. Пропливало, як символ, як віра, як спротив усьому догматичному й нищому, підлому і лицемірному, нігілістичному й шовіністичному. Пропливало, як утвердження волі, свободи, справедливості! Пропливало, як ознака реальної суверенної Української держави, на шлях до якої став оновлюваний український багатотраждальний народ.

Освячення українського національного прапора... Цей вікопомний обряд здійснив єпископ Української Автокефальної Православної Церкви Володимир. Відбулася Служба Божа і над Софійським золототерхим собором здійснилося: «Слава Україні!» Були виголошені вітальні промови народного депутата України Михайла Гориня, священника Української Греко-Католицької Церкви з Торонто. (До речі, в урочистостях брав участь також український канадський хор з цього міста — «Бурлака»).

Відтак святкова процесія, заповнивши по вінця Софійську вулицю радісними людьми, синьо-жовтою рікою прапорів, вирушила на Хрещатик — до приміщення міської Ради народних депутатів. Тролейбуси, які щойно вийшли на свої маршрути після майже денного страйку водіїв електротранспорту міста, змушені були знову зупинитися. Люди вилазили на їхні дахи, на дерева, заповнювали балкони, розчинені вікна, стояли на тротуарах і центральній магістраті. Погляди всіх були звернуті на шпиль, внизу якого прикріплювали синьо-жовте полотнище. Знову й знову линуло тисячоголосе «Незалежність!»

І тут раптом з'ясувалося, що дозволу на підняття національного прапора міська Рада не дає... Стали з'ясовувати причини. Атмосфера нагніталася в суто перебудовчому дусі — вже традиційному для України. Виявилось, що напередодні, у п'ятницю, текст цього рішення було прийнято за основу переважною більшістю депутатів. Залишалося тільки внести до нього запропоновані поправки і проголосувати в цілому. Але ні в понеділок, ні у вівторок кворуму не виявилось. Тим більше, зранку у вівторок життєдіяльність міста паралізував вже згадуваний

Голова Руху Михайло Горинь і тисячі учасників чекають на підняття національного прапора.

страйк водіїв, про який вони повідомляли керівництво міськвиконкому заздальгідь і листовно, і через делегацію, і через пресу. Одне слово, час невмолимо наближався до 7 години вечора, коли було оголошено підняття, а рішення все не було... Тим часом один за одним виступали депутати Верховної Ради республіки й міста, вітали людей з історичною подією в житті українського народу.

І тоді вийшов до мікрофону депутат Грабар і повідомив, що члени президії міськради через відсутність кворуму, змушені були прийняти протокольне рішення про запровадження у Києві національного українського синьо-жовтого прапора, тризуба, а також гімну «Ще не вмерла Україна»...

Такі хвилини не забуваються ніколи... Я бачив обличчя людей, сльози на їхніх очах. Люди обнімалися, вітаючи одне одного. На Хрещатику навпроти міської Ради стояв український народ і милувався синьо-жовтим прапором, що вільно переливався на легенькому вітрі.

Полегшено зітхнули міліціонери, котрі сиділи в десятках машин, якими наповнили двір міськради. Полегшено зітхнув їхній генерал.

Але я був би наївною людиною, якби на цьому поставив крапку. Я б розписався у повному незнанні «київських традицій». Адміністративно-командний апарат живе і діє. І він постійно нагадує про себе. Він не прощає образ. І взагалі, такі історичні події він вважає за якісь неповажні забави. Мовляв, потішились — і годі! А тепер повинно бути так, як ми звелимо. (Так, власне, як було завжди).

Але так уже не буває, панове-товариші партійно-командного апарату. І пора б уже це зтямити. Є народ, який усе бачить, усе розуміє, усе аналізує і робить правильні висновки. Він не сприймає вже заяв від його імені. Він не хоче, щоб його поменторському повчали, маніпулюючи перебудовною фразеологією, батьки і діти застійного прогресу.

Неможливо збагнути феномену новітнього яничарства. Тільки вдумаймось, Верховна Рада УРСР — найвищий законодавчий орган республіки — приймає майже одногосно резолюцію про державний суверенітет України. Все! Втілюйте в життя свої мрії, задуми — є всі правові можливос-

Юрій ЩЕРБАК,
член Верховної Ради СРСР

САМОСТІЙНА, СУВЕРЕННА

Думаю, в історії боротьби України за свою державність було три основоположних документи: підписаний Богданом Хмельницьким договір про так зване воз'єднання з Росією, універсали Центральної Ради про самостійність Української Народної республіки і, нарешті, прийнята першою сесією Верховної Ради УРСР Деклярація про державний суверенітет республіки. І хоч останнє відбулося з величезним запізненням, коли навіть африканські країни забули, що колись були колоніями, історичний крок, здійснений народними депутатами, як мовиться, важко переоцінити.

Понад сім десятиліть ХХ століття обстоював український народ своє право на державність. Стільки крові пролилося в роки братовбивчої громадянської війни на території України, стільки життів забрав сталінський голод 33-го, стільки людей закінчило свій шлях у берієвських та гітлерівських катівнях, полягло на полях другої світової війни, загинуло у жорстокій повоєнній різанині у карпатських лісах, пройшло через брежнєвські табори і психушки (час би проголосити День взаємного прощення всіх українців, які загинули за національну ідею, як це було зроблено в Іспанії після громадянської війни), суловську русифікацію, що дивом дивуєшся: як наш народ зумів вижити, зберегти свій генофонд, свою мову, культуру, національний дух і прийти до прийняття Деклярації про державний суверенітет?!

Невмолимий історичний процес виніс вирок унітарній псевдосоціалістичній імперії Сталіна-Брежнєва. Пробудившись від летаргічного сну диктатури, народи СРСР, у тім числі й братній російський народ, зрозуміли, що існуюча модель зазнала краху, лише на шляхах відродження національної честі й гідності, державного суверенітету, історичних традицій, незалежності буття та децентралізації можливий порятунок від остаточного морального та фізичного напіврозпаду.

Сьогодні нам дано останній історичний шанс, і, гадаю, Україна, член ООН та ряду міжнародних організацій, цей могутній, хоча й хворий економічний організм з величезним науково-технічним та духовним потенціалом, із ще не знищеною до кінця національною культурою, займає непогану стартову позицію для реалізації свого суверенітету. У нас є можливість перестати бути провінційною губернією Південно-Західного краю, а перетворитися на нормальну правову європейську державу, керовану народом в ім'я економічного, соціального, екологічного та духовного свого відродження. Скинувши з себе вантаж імперської величі, яка народам, котрі проживали на території республіки, не давала нічого, крім злигоднів, нині Україна може набути статусу нейтральної без'ядерної держави, що розвивається, тобто держави, яка може сподіватися на допомогу світового співтовариства.

Нині на Україні у зв'язку з прийняттям Деклярації про державний суверенітет республіки в душах людей триває свято, яке межує з ейфорією. Адже не тільки

ті. Але командно-адміністративна машина вмикає гальмівну систему, стримує, а то й одверто саботує нововведення в економічній, правовій, соціально-політичній сферах. Затяте доцентрове тяжіння ніби паралізувало структури — і політичні, і економічні, і юридичні, — що діють на Україні. Функціонери вичікують. А раптом підуть не тим шляхом, як думають у Центрі? А час невмолимо рухається. І з ним грядуть зміни. Як би комусь і не хотілося.

І хоч бюро Київського міськкому партії висловило свій протест прийняття в столиці України давньої національної символіки, життя розпорядилося інакше. Треба учитися у життя, як стверджують апаратні догматики, але ні — самі чинять усупереч логічному мисленню. Збуджують навколо цієї святої події нездорові пристрасті, замість того, щоб у пресі, по радіо й телебаченню розповідати про тисячолітнє походження національної символіки, про давню українську державність, яка, на жаль, була підступно скасована, і український дух, українська культура століттями нищилися. І тепер ми є народ з посіченою історією, понищеною культурою, атрофованою пам'яттю. Зранений, хворий народ. І якщо вже не виявляється до нього милосердя, то хоча б не чинилося над ним нових розправ, нової наруги шляхом невігластва і лицемірства.

Не націоналісти й екстремісти, не антирадянці вийшли на вулиці й майдани. Це — люди. Їх тисячі, десятки і сотні тисяч! А це вже народ, який хоче відродитися на руїнах і попелищі. Тож не треба нових смолоскипів, нових вогнищ! Хай народ сам творить свою історію. Український народ має на це повне право. Він його вистраждав.

Микола Чубук

Микола Чубук — український журналіст і етнограф з молодшої генерації. Співробітник товариства «Україна». Живе у Києві.

«За вільну Україну», народний часопис, видання Львівської Обласної Ради Народних Депутатів, щоденник, який появляється п'ять разів у тижні в місті Львові — інформує, навістлює події не тільки в Західній Україні. Часопис веде боротьбу із заскорузлістю, антинародністю партапарату; зараз часописові загрожує фінансове обмеження, труднощі з доставкою призначеного паперу.

Ділово співпрацюючи, за домовленням, видавництво М.П. Коця оголошує передплату на газету «За вільну Україну» на 1991 рік.

Зголошення висилати не пізніше 30 листопада 1990 року разом з оплатою амер. дол. 65.00 на адресу:

M.P. KOTS Publishing
P.O. Box 30
Lexington, N.Y. 12452
U.S.A.

НАВ'ЯЗУЮЧИ ДО ТЕМИ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ

В. С. Тарнопольський не тільки верховний суддя Онтаріо, а й професор-юрист, викладач університету, відомий у світі знавець прав людини, законів Канади та Об'єднаних Націй. Він на з'їзді Союзу Українців Самостійників, виголосив промову: «Забезпечмо нашу майбутність», друкуючу в „Нових Днях“, грудень 1989. Дозволю й собі висловитись до теми гуманних прав, турбуючись справою повного їх застосування в канадському суспільстві для нашої більш ефективної допомоги Україні в її змагу за індивідуальні й національні права.

Підсумовуючи 20-те століття — в ньому видні дві паралелі та їх контраст: масові морди, геноциди, расизм, а з другої сторони — узаконена 24 жовтня 1945 року Чартером Об. Націй Універсальна Деклярація Прав Людини, зібрана з поодиноких конституцій та функціональних прав 18,19 і 20 століть про цивільні, політичні, економічні й культурні права людини в світі. При тому однак ООН обмежена законом невмешування у внутрішні справи кожної держави-члена. В цьому, мабуть, сук неспіху й малого авторитету ООН у світі. Закон повинен був мати силу: невтручання, за ВІЙМКОМ переступлення або невиконання даною державою підписаних нею зобов'язань щодо гуманних прав. Виходить, наймогутніші партнери, США, СРСР, Великобританія, Китай, які прийняли Чартер ООН у Сан Франціско в 1945 році — зразу поставили вимогу своєї внутрішньої недоторканості, свідомі власних недотягнень, або й масових злочинів супроти своїх громадян.

У світі базою всіх непорозумінь і війн є справи націй. Хворою традицією є використання слабшого сусіда міцнішим. Цікаве явище, що ООН рядом конвенцій зосереджується не на тій національній проблематиці, а на справах раси, расизму, колоніалізму. Цій генеральній лінії безумовно сприяв СРСР, натискаючи на деколонізацію Африки й Азії, враховуючи при тому наслідки економічного послаблення західних колонізаторів, в першій мірі могутньої Англії.

Другорядна увага до національностей помітна і в основній Деклярації Прав Людини, бо їх вартість аж на 8 місці, між соціальним походженням і політичними поглядами та зовсім без окреслення етнічності й тубільності. Відбувся цілий ряд конвенцій ООН у суто расових справах, але яскравого виведення не було щодо справ національних. Наприклад, „Конвенція елімінації усіх форм расової дискримінації“ в 1965 році — не мала паралельної щодо національних та тубільних дискримінацій, хоч, заторкуючи расизм, підкреслювала також його присутність в заперечуванні свободи там, де національне та етнічне походження.

Відбулася проте конвенція щодо національності жінки, якщо її муж в іншій, як вона, категорії. Важливою була конвенція проти нищення геноцидами національних, етнічних, расових, або релігійних груп. Створено Підкомісію для охорони меншостевих груп: расових, національних, релігійних, лінгвістичних, дано право національності втікачам. Включено увагу до національних проблем у поодинокі угоди про громадські, політичні права тощо. Врешті завершено оту

кілька років тому — до останнього дня не вірилося, що такий історичний документ можливий. І якщо, за словами класика, всі ми вийшли з «Шинелі» Гоголя, то в основу Деклярації про державний суверенітет лягли вірші Т.Г. Шевченка, які впродовж усіх цих років друкувалися на Україні мільйонними тиражами. І хоч як намагалися Шербицький, Маланчук та іже з ними цензурувати самого Кобзаря, твори Тараса Шевченка лишилися найголовнішою підривною літературою проти імперії, і здолати їх вона не могла. Та й праця І. Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», що за неї письменника розпинали в слідчих ізоляторах КДБ, стала духовним кредо цілого покоління української інтелігенції, і витоки прийнятої Деклярації — в ній. Як — і в ідеях та виступах сучасних українських великомучеників брежневського режиму: письменників В. Стуса, М. Руденка, І. Світличного, Є. Сверстюка, О. Бердника та інших.

Чи є стопроцентова гарантія, що прийнята Деклярація діятиме, що вона не перетвориться на таку собі сталінську конституцію, яка не мала нічого спільного з реальним життям?

Звичайно, цілковитої впевненості в цьому сьогодні нема. Та є надія, адже так, як ми жили всі ці довгі роки, далі жити не можна. Думаю, нині на Україні це розуміють і «праві», і «ліві», і «центристи», і партії, і рухи, і церкви. Свідчення того — надзвичайно високий ступінь однодумності, однастайності людей, котрі перебувають на крайніх позиціях (з одного боку — неосталіністи, з другого — антикомуністи), досягнутий при голосуванні на першій сесії Верховної Ради УРСР. Досягнутий консенсус (лише чотири голоси — проти) наочно демонструє, що депутати українського парламенту по-різному оцінюють шляхи його реалізації, але однастайні в тому, що він необхідний, і що лише державність може позбавити нас голоду та бід, страху перед днем завтрашнім.

Прийняття цього важливого політичного документа — Деклярації про державний суверенітет республіки — ще одне підтвердження того, що ідею не можна знищити, особливо, якщо це велика ідея національного визволення народів.

*Розмову записав
Сергій Кисельов
(«Літ. Україна», Київ)*

МІЖНАРОДНИЙ СИМПОЗИУМ «ГОЛОДОМОР – 33»

В днях 5-7 вересня в Києві проходив міжнародний симпозиум «Голодомор-33» — про голод на Україні в 30-х роках. Протягом трьох днів вчені і письменники, історики України, а також гості, які прибули з-за кордону, заслухали і обговорили ряд доповідей і виступів, в яких аналізувалися причини, що спричинили цей злочин.

Як злочин перед людством кваліфікується політика сталінського режиму в резолюції, прийнятій симпозиумом. Його учасники звернулися до світової громадськості, до Організації Об'єднаних Націй з вимогою провести всебічне розслідування цієї трагічної в історії українського народу сторінки і розглянути цей злочин в міжнародному суді в Гаазі.

(Укрінформ)

дразливу проблему актом Генеральної Асамблеї 1952 року, її резолюцією про право людей та націй на самовизначення. Хоча користування цим законом — предовга процедура, та все таки завдяки йому заіснував хочби Ізраїль.

Об. Нації задумані як спроба елімінувати злочини проти гуманності, проти індивіда та груп. Одначе засновники, узаконюючи невмішування у внутрішні справи держав-членів, не додали „за виїмком переступлення гуманних прав“. Тому й виборювання індивідуальних та групових-національних прав залежить від тиску, незадоволення своєю ситуацією та від демократичної еластичности уряду даної держави.

Щодо Канади та зрівняння в ній англо-франко та т.зв. третьої групи різноетніків — відбувся процес різними фазами. Остаточо на основі Хартії Прав завершений в 1988 році Акт Багатокультурности.

Змагання за цю ідею набрало сили після першої Конференції мислителів, яку зорганізував у Торонті сенатор Павло Юзик, після рапортів проф. Я. Рудницького до Королівської комісії двомовности і двокультурности, конференцій української університетської молоді та бріфів про етнічні й тубільні права. Шкода, що немає в Канаді „бестселлера“, який увійшов би у свідомість пересічного канадца зібраними фактами історії понад 20-літньої давности. Хоча є до диспозиції видання Канадського Інституту Українських Студій, за редакцією М. Р. Лупула „Ukrainian Canadians, Multiculturalism, and Separatism: An Assessment“, навряд чи й українці вживуть тему своєї ідеї, почину та виклопотування Акту Багатокультурности у плянах святкування 100-річного поселення в Канаді. Якщо СКВУ, КУК та відповідні комісії не зроблять головним, центральним у святкуванню саме цього українського вкладу в Канаду, — це буде злочином супроти себе самих. На жаль, помічається тенденції бачити себе крізь застарілий „лейбел“ згори, розповсюджений моттом: ми приїхали неписьменними, Канаді завдячуємо освіту, кращі місця. За це ми вложили мозолі у чорнозем прерій...

Наступним внеском українців щодо етнічних прав у Канаді, дійсного практикування Багатокультурности — повинна стати СИСТЕМА ОСВІТИ, що надто поверховно заторкує різноетнічний факт. В неї повинен бути вмонтований відповідною дозою:

1). ПЛЮРАЛІЗМ — навчання про людину з усіх континентів, рас, націй, етнічних і тубільних груп, про те, що вона на планеті-Землі доконала: археологією, історією, цивілізаціями, релігіями, літературами, мистецтвом, архітектурою, медициною, юристикою, винаходами, системою матриархальною та патріархальною — в найголовнішій сумаризації.

2). Навчання ІНДИВІДУАЛЬНЕ, комп'ютерне, почерез цілість шкільної системи, на основі вибору учнем його етнічною мовою деталізація даної історії, літератури, культури тощо.

Система освіти в Канаді, від державних садочків починаючи, досі будує канадца з основою звуженої англо-культури, її деталізації, знанням історії Англії, її літератури, осягів. Основна англосаксонськість не допускає до своєї навчальної системи матеріялу канадського плюралізму, який принісла кожна етнічна група своїм вкладом у цивілізацію людства.

Конвенція Об. Націй проти дискримінації в освіті, оформлена 1960 року, заключає, «що кожне визначу-

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукційні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реестраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326

2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883

4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панама, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

YAR HALABAR

YAR'S KIDS' THINGS

CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2

(416) 767-7860

вання, недопущення, обмеження або упривілейовання, базоване на расі, кольорі, релігії, політичних та інших опініях, національності, соціальному походженні або економічному станові народження — має ціль, або є наслідком анулювання чи пошкодження зрівноваженого підходу в навчанні».

Можна ствердити, що узурпація генеральної лінії канадської виховної системи англійським матеріалом є наслідком упривілейованого для однієї тільки групи становища, тоді, коли перед правом кожний канадець зрівняний, також його етнічна група. Тому їх виховний матеріал не повинен бути периферійний чи взагалі недопущений до загального руслу освіти, а навпаки — мусить знайти дорогу до зрівнювального підходу (навіть без вимог більшої процентової присутності даних „етніків“). Близьке 21 століття напрошується на тип канадця більше відповідного до факту ГЕТЕРОГЕННОСТИ Канади, що лягла в основу, в розбудову історично молоді країни різними іммігрантами, без спільноти глибинних нашарувань тисячоліть.

Зрівняння можна досягнути користуючися (поза Квебеком) англійською мовою як основою — одначе, починаючи з офіційних садочків, — треба давати дитині зразу знайомство з казками, іграми, іменами-прізвищами та їх культурним тлом канадського етнічного плюралізму. У шкільну систему повинно бути вмонтоване спеціальне навчання імен і прізвищ різного звучання і разом їх географічне, расове, національне, тубільне, етнографічне, культурне, релігійне тощо, головню за собом слухово-зорових едукативних фільмів.

В такому глобальному сенсі повинна бути випрацьована програма для шкіл нижчих та вищих клас. Найцікавіші зразки світової літератури подані в англомовному перекладі. Таке глобальне охоплення цікавіше, всесторонніше для розвитку пересічного канадця. Навчання про Канаду — очевидна потреба, одначе без дискримінаційних точок зору. Навчання мало б включати загальний людський осг (а не лише англійський та американський), усіх континентів, рас, націй, етнічних груп у процесі цивілізації, росту людини на нашій планеті. Все це з точки зору гуманної, ретроспективної, без подиву для імперій, війн, структури, що користується насиллям сильнішого над слабшим. Сюди повинна бути включена й історія жінки, вклад жінки у людство та змагання за рівноправність 4 тисячі літ, коли замінено матриархат на патріархальну систему.

Українці дали свій вклад у цивілізацію людства. Мізинський меандер на 17 тисяч літ старіший від прославленого грецького зразка (Проф. европ. археології Marija Gimbutas „The Language of the Goddess“). Розвиток аграрної культури, матриархальна доба. Трипілля зі зв'язкою гуманності та демократичності у неписаних законах побуту (Докія Гуменна „Минуле пливе в прийдешне“). Ця тенденція увійшла у писані коди Руської Правди: про некарання смертю, жіночу майже рівність перед законом, відкинення торгівлі рабами, прийнятої у західних суспільствах, включно з жидівським (Наталія Полонська-Василенко „Історія України“ том 1). Конституція УНР 1918 року дала гуманний зразок уваги до прав національних меншостей України, державні папери друковані мовами меншостей, міністерство, місця у парламенті, уряді. Другою в Європі, по Данії, дала право жінкам голосування та некарання смертю. Є чим гордитися.

Також стверджують археологи та лінгвісти, що приблизно 4 тисячі літ тому розійшовся по частині світу індоевропейський мовний корінь, розповсюджений мандрівниками з простору між Лівобережжям Дніпра та Каспієм (Про це одначе навіть немає згадки в Енциклопедії України). Річард Кавендіш у „The great Religions“ припускає, що ті мандрівники принесли зі собою початковий монотеїзм, віру у всеприсутність Світла-бога-Дажбога, деякі сліди вкладу в релігію гіндуїзму, зразок співзалежності та перемостності.

На жаль, навіть українські школи не підсумовують матеріалу України під кутом багатьох тисячоліть, ідей та зразків гуманно-демократичної тяглости. Навіть Київська Русь ще не удостоїлася нашої інтерпретації як держави. Кожна етнічна група дала вклад у цивілізацію людства і того роду навчання в Канаді було б цікавим експериментом, в ніякому разі не нудним вичислюванням королів Англії.

Остання декада ХХ століття внесла несподіванку: людина в комуністичній системі гуртом, мільйонами стала вимагати індивідуальних прав, національних та декомунізації Сходу Європи. Наша, канадських українців, допомога Україні, що також пробуджена новою полегшеною ситуацією „гласности“ — повинна бути економічна, медична, політична.

Готовим дорібок діяспори є українськомовна література. На перешкоді транспортуції селективної літератури в Україні є закон між СРСР і поштою Канади: різна література в Канаду дозволена, з Канади в СРСР — лише релігійна. Тому конечно унормувати нову поштову домову між Канадою і СРСР.

На жаль, українська діяспора не спромоглася й досі вислати в Україну сталого репортера, що був би пов'язаний з інтернаціональною сіткою телевізійної журналістики та преси. Коли Юрко Ключас з телевізійною камерою каналу 47 заставив бюрократа у Львові відповідати за злочин 1 жовтня, побиття демонструючих — цей акт розголошування мав добрі наслідки. Це доказ, що відповідний репортер, сталоприсутній в Україні, який контактувався б не лише з торонтонським „Світоглядом“, але з інтернаціональною сіткою телевізії та преси — нині конечний. Канадський консулят у Києві, його оформлення в біжучому році — тим більше використання функції сталого репортування також можливе і конечне. Економічна допомога Україні вже започаткована „Приятелями Руху“ та на ширшу канадську скалю конференцією, що відбулася в Києві і стала зав'язком інвестиції Канади в економіку України.

Богдан Онищук, королівський радний, подає звітлення з київської конференції про спільні підприємства Канада-Україна, 26-27 проектів вже підписано. Шкода, що бізнесмени та професіоналісти з Канади не поцікавилися станом кооперації в Україні. Кооперативи були першим відруком в Україні на „перестройку“. Ця форма економічна України відома, навіть традиційна. Також ідея співвласництва підприємства з робітниками, подана В. Винниченком ще 1950 року в його творі „Нова заповідь“. Винниченко також ідеєю „конкордизму“ вичував майбутні глобальні гасла прав людини та націй, як і безвоєнне їх спілкування, але не удостоївся нагороди Нобеля...

В. С. Тарнопольський закликає до зв'язків зі світовими організаціями, чинними в ділянці людських прав,

наприклад, Міжнародна Комісія Юристів. Через них ефектнішею була б політична поміч Україні в її змагу за права індивіда та нації. Декомунізуючі події у сателітних країнах Сх. Європи натискають на зміни в СРСР, який, правдоподібно, буде переключений у федерацію чи конфедерацію „вільних“ націй. Якщо на обрїю федерація чи конфедерація, вона не збігатиметься з законами ООН про самовизначення націй. Ні не буде на основі плебісциту чи інших демократичних заходів встановлений перехід до повного самоврядування території, що бувши частинно колоніальною, не мала дійсного самоврядування. Не буде й прямого нав'язання до деколонізаційного закону ООН.

Націям СРСР потрібно доказового матеріалу на міжнародному форумі про їх ситуацію, яка й у зміненій конституційно демократичній формі буде обтяжувати їх залежністю від Москви. Нова демократична форма залишить старому центру, Москві, головні рішення політичні, мілітарні, економічні, мовні. Тому політична допомога націям СРСР, за вказівкою В. С. Тарнопольського — могла б бути пов'язана з Міжнародною Комісією Юристів. На тому світовому форумі фахівців, юристи діяспорні та даних націй могли б співдіяти дослідом, сталою увагою до всіх націй СРСР під кутом їх небажаної залежності від Москви, з її геноцидами, етноцидами поодиноких націй і груп, які від 1917 року, починаючи урядом Леніна, забрали 60 мільйонів жертв (Статистика за А. І. Солженіцином).

Міжнародна Комісія Юристів, якщо б заохочена до допомоги націям СРСР у їх залежності від комуністичної Москви, чи в майбутній „добровільній“, з новою конституцією, демократичній конфедерації — була б функцією МІЖНАРОДНОГО СУМЛІННЯ: орудувала б доказовим матеріалом про розбіжності між реальністю націй СРСР та законами ООН.

Якщо б найновіша діяспорна Рада Представників Центрально-Східних Європейських Народів (Council of East-Central European Communities) зуміла викликати Міжнародний Комітет Юристів на співдію, можливо, у майбутньому така юридична постава могла б впливати на політичні події проти колонізатора націй, однаково чи він комуністичний, чи більш скомплікований у дволичній демократичності. На жаль, сучасна ситуація визначена двозначністю і самого Заходу. Наприклад, США — чемпіон демократії — могли хоч би на зустрічі Буш-Горбачов взяти до уваги стан націй СРСР і, зобов'язуючись в допомозі „перестройці“, — ставити свою передумову: економічної децентралізації та деколонізації для націй, які саме того домагаються, демонструють, закликають. З позицій невтручання у внутрішні „етнічні“ труднощі Горбачова, що їх творять нібито лише „радикальні екстремісти“ — для націй советського бльоку ще дуже далеко дорога до закону про самовизначення, що коронує Об'єднані Нації. Можливо, для самовизначення цих націй впливовим чинником був би форум Європейського Парламенту, що прямує до об'єднання усіх націй Європи. І тут також політичну допоміжну дію могла б відіграти Рада Представників Центрально-Східних Європейських Народів та Міжнародної Комісії Юристів.

Ярина Тудорковецька

Члени Кредитової Спільки «Союз» вірять в майбутність нашої Української Громади

Наша майбутність — це наші діти... це одна з причин, що ми збудували майданчик для гри на оселі «Київ» в Культурному Центрі Св. Володимира в Оквіллі.

Але Кредитова Спілька «Союз» не думає, що наш або ваш фінансовий стан є дитяча гра, і тому, крім Торонта, наша Кредитова Спілька тепер знаходиться також в Ошаві, й в Міссіссазі. Ми поширюємо наші обслуговування, щоб ви могли здійснити ваші майбутні мрії. Прийдіть і станьте членом родини Кредитової Спільки «Союз»!

So-Use Credit Union Members Believe in the Future of the Ukrainian Community

That future starts right here with our children... and it's one reason we built a playground at the St. Wolodymyr Cultural Centre in Oakville.

But So-use doesn't think that their or your financial future is child's play, that's why we're now in Oshawa and in Mississauga, Growing to give you the range of services that will help make your future dreams come true. Come and join the So-Use family!

2299 Bloor Street West, Toronto	763-5575
2267 Bloor Street West, Toronto	763-5575
406 Bathurst Street, Toronto	363-3994
31 Bloor Street East, Oshawa	432-2161
26 Eglinton Avenue West, Mississauga	568-9890

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

● 2295 Bloor St. W. ● Roncesvalles Ave.
1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.
TORONTO, ONT.

ДО ПОВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ РЕЛІКВІЙ

Львівський часопис „Нові шляхи“ у числі першому за 1929 рік опублікував інформацію під заголовком „Поворот історичних цінностей на Україну“. В ній, зокрема, зазначалося: «Уряд УСРР звернувся до РСФРР з домаганням повернути на Україну цілий ряд мистецьких історично-культурних цінностей, вивезених свого часу царськими урядами в Москву та в Петербург.

Український радянський уряд домагається 3 тисячі образів, різьб, археологічних колекцій, старовинних книг і документів. З Палати Зброї мають вернути гармату, вилиту Мазепою у 1705 році, п'ять запорозьких прапорів і козацьких бунчуків; з Петербурзького Ермітажу 17 запорозьких клейнодів (курінні прапори, забрані при руйнуванні Січі); цілий ряд образів і музейних цінностей — у Третяковській галереї. Музеї мистецтва, Музеї Олександра III в Петербурзі та інших. Народний комісаріят РСФРР не протиставиться тим домаганням, але протестує проти передачі деяких першорядної вартости образів російських мистців тільки тому, що вони намальовані на Україні, або є творами мистців, що вродилися на Україні. Для вирішення цієї справи Президія Всесоюзного Центрального виконавчого комітету рішила створити спеціальну паритетну комісію з представників народних комісаріятів освіти РСФРР і УСРР. В свою чергу УСРР звертає цінності російські, що знаходяться на Україні»¹.

Ми не знаємо докладного перебігу цієї справи, її початку й закінчення, повного переліку історико-культурних і мистецьких цінностей, що мали повернутися на Україну. Це питання дещо деталізує журнал історичної секції Всеукраїнської Академії наук „Україна“, який у числах 7-8 за 1930 рік писав:

«Обмін науковими цінностями між УСРР та РСФРР... Остаточо вирішена передача Україні всіх запорозьких клейнодів, прапорів, гармат тощо, які розподілені були між Палатою Зброї в Кремлі, в Москві та Відділом Зброї Державного Ермітажу в Ленінграді...

Лише 2-га сесія вирішила позитивно для УСРР долю: 1) Цікавої гармати глухівського виробу 1705 року з цікавими окрасами, ім'ям майстра та гербом гетьмана Мазепи. Деякі нові знахідки на Україні та виявлення в Ермітажі нових гармат з ім'ям представників того ж роду майстрів (Карпо та Йосип Балашевичі) обіцяє поставити широко вивчення металообробної механіки на Україні при кінці XVII та на початку XVIII ст.

Також позитивно вирішено питання: 2) Про невеличкий запорізький прапор (тканина „байборек“, що її виробляли голландські майстри Збройної Палати), проти передачі якого минулої сесії були заперечення...

Було ухвалено передати речі з хатньої церкви Ол. Меншикова, пограбованих в Батурині напре-

стольного хреста Сагайдачного, зброї, монет тощо.

Знахідки старокиївських часів, Перещепинський скарб та інші.

Крім того, музеї України одержують з Палати Зброї в Москві: 1) 19 запорізьких прапорів XVI-XVII ст.; 2) Булаву Миргородського полковника Павла Апостола; 3) Шаблю Мазепи; 4) 5 гармат майстрів Балашевичів»²...

Трагічні для України події 30-х років, винищення за часів сталінщини національної інтелігенції, руйнація культури і пам'яток народу поставили крапку і в справі повернення національних реліквій. І то — надовго, досьогодні. Де ж перебувають вони нині, яка їхня доля?...

Нещодавно в пресі промайнуло повідомлення про обмін експонатами між Артилерійським музеєм у Ленінграді й відповідним музеєм США. Чи не попливуть за океан українські історичні реліквії?

У тому ж Артилерійському музеї зберігаються й інші пам'ятки, пов'язані з історією України. Зокрема, гетьманські клейноди — литаври, бунчуки, сурми, а також високої мистецької роботи карета, виготовлені в середині XVIII століття до урочистостей з нагоди проголошення Кирила Розумовського гетьманом України. Таких реліквій не має навіть Державний історичний музей УРСР.

По багатьох містах, у музеях та архівах країни розпорошені національні історико-культурні цінності України. Наприклад, клейнодні гармати, виготовлені в Глухові для гетьмана Розумовського, пишно прикрашені написами-присвятами, бароковими візерунками й геральдичними композиціями, — ще в XIX столітті були „высочайше“ подаровані Кубанському козацькому війську. Тепер ці гармати експонуються в Краснодарському крайовому музеї. Там-таки зберігається й Запорізьке євангеліє київського друку 1689 року, оздоблене коштовними шатами, — з Січової Покровської церкви. Коли чорноморське козацьке військо переселялося на Кубань, його, як переказують, перевезли козаки Кущівського куреня.

Складна доля й славнозвісної храмової ікони Січової церкви, так званої „Запорізької Покрови“, іконографічна традиція якої виникла, ймовірно, у другій половині XVII століття³. Богоматір зображена тут посеред сивовусих січовиків, запорізької геральдики, клейнодів, військової арматури тощо. Ікона вважалася найвищою святинею Війська Запорізького, її дбайливо охороняли в найлікші часи. Це про неї писав Т. Шевченко:

*Як мандрували день і ніч,
Як покидали запорожці
Великий Луг і матір Січ,
Взяли з собою матер Божу,
А більш нічого не взяли,
І в Крим до хана понесли
На нове горе — Запорозжя.*

Після ліквідації в 1775 році Запорізької Січі на річці Підпільній ця ікона потрапила до соборної Покровської церкви Переяслава, потім опинилася

в збірці творів мистецтва царської родини — спочатку Миколи Миколайовича, згодом Сергія Олександровича. Цей останній подав ікону на виставку XI Археологічного з'їзду в Києві (1899 р.).

Далі сліди цієї історичної реліквії зникають. Можливо, оригінал і досі переховується в запасниках котрогось із ленинградських музеїв? Адже основу Музею російського мистецтва становлять твори із зібрань царської родини (колишня назва „Музей Олександра III“).

За свідченням наукових працівників Музею народної архітектури та побуту УРСР, які, шукаючи етнографічних матеріалів, працювали у фондах Державного Ермітажу, там і досі зберігається чимало історичних реліквій запорізького козацтва, зокрема курінних прапорів, зброї тощо. Є вони також у Палаті зброї Московського Кремля. Проте неприступність фондів і брак сучасних мистецьких каталогів цих найбільших скарбниць історичних коштовностей країни не дають можливості конкретизувати їхній перелік...

Безумовно, збереження національних реліквій України у найвизначніших музеях, архівах країни врятувало їх від знищення в часи варварського невігластва й руйнування пам'яток культури у 1920-1930-х роках, у дні Великої Вітчизняної війни, в повоєнні й застійні роки. Але багато їх втрачено.

Бурхлива пора піднесення національної самосвідомості, відродження культури, історії народу, змушують нас віднайти, явити на світ, на люди безцінні святині минувшини.

ПРИМІТКИ:

¹Нові шляхи. — Львів, 1929. — №1. — С.145.

²Україна. — 1930. — №7-8. — С.192-193.

³Історія Української РСР. Т.2. — С.209.

(„Пам'ятки України“, ч.4)

СТИПЕНДІЇ КУК

Центрاليا Конгресу Українців Канади запрошує українських канадських студентів, записаних в акредитованих програмах журналістики в канадських університетах або коледжах вносити аплікації на 1,000 доларову стипендію на 1990/91 академічний рік.

Апліканти повинні подати свій життєпис, транскрипт оцінок, два листи рекомендації, есей около 1,000 слів в якому відзеркалюється відданість апліканта журналістиці і приклади власної праці, як опубліковані дописи, передові статті тощо до:

Ms. Lydia A. Hawryshkiw
Assistant Executive Director
UCC Headquarters
456 Main Street
Winnipeg, Manitoba
R3B 1B6

Аплікації мусять бути одержані не пізніше як **30 листопада 1990**. Контакт: Ліда Гавришків (204) 942-4627

UKRAINIAN Credit Union

Українська Кредитова Спілка

**«Ваші вклади та позички
в чужих фінансових установах
збагачують їх власників
і не дають ніякої користі
українській справі»**

**Ваші вклади та позички
в українській кредитовій кооперації
збагачують українську громаду
і допомагають
українській культурі»**

Користайте з наших фінансових послуг

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного
засягу. ● Виконує всі фази планування, будови і
перевірки більших індустріальних проєктів у Канаді,
США, та в інших частинах світу.

Станіслав ТЕЛЬНЮК

НЕЗАКІНЧЕНА ПОЕМА ПРО РУДНЕВА

Глибоко схвилювали мене слова Олеса Гончара з його статті «Про що запитують обеліски» («ЛУ», 4 травня 1990 р.):

«Впродовж десятиліть зневажались елементарні права громадян і цілих народів, чинились злочини, давні й недавні, але хто ж, нарешті, конкретно відповість за геноцид 30-х років, за Чорнобиль, за Афганістан, за трагедію Тбілісі, за звірства Катині, за вбивство легендарного комісара Руднева, котрого і в партизанському рейді наздогнала беріївська розправа?»

Сорок сім літ заборонялося писати правду про комісара Семена Руднева. Всюди розповсюджувалася офіційна версія: Герой Радянського Союзу Семен Руднев згинув у бою з переважаючими силами військ українських буржуазних націоналістів — УПА. І тільки кілька людей знало, як було насправді, тільки кілька учасників та керівників партизанського руху на Україні знало, що генерала Руднева за наказом енкавеєвців Сиромолотного убила в Карпатах радистка Петра Вершигори — Анюта Туркіна, теж агентка НКВС. Знали про це Ковпак, Базима, Вершигора, від Вершигори Платон Воронько та Олексій Палажченко. У розмовах зі мною і Воронько, і особливо Палажченко не раз натякали, що вони знають про Руднева таке, про що не можна розповідати нікому...

Знав про це й Павло Григорович Тичина. Від самого Сидора Артемовича Ковпака, з яким кільканадцять літ жив на одній урядовій дачі в Кончі-Заспі.

Річ у тім, що Павло Григорович іще 1946 року задував написати драматичну поему про подвиги українських партизанів та про їхніх керівників — Ковпака і Руднева. Поет їздив до Путивля, розмовляв з Базимою та іншими партизанами, бував на місцях перших боїв ковпаківців, зустрічався з дружиною Руднева, вивчив щоденникові записи прославленого партизанського комісара... Десь тоді й написалися перші кілька десятків сторінок цієї поеми. Образ Руднева поставив перед автором у всій його високій моральній красі, малювався живими, яскравими барвами.

І раптом... І раптом Тичина між рядками рудневського щоденника, між словами Базими, Вершигори, Воронька відчув якусь недомовленість. Людина серйозна і прискіплива, Тичина взявся за докладне вивчення історії ковпаківського партизанського з'єднання. І зрозумів, що знаменитий рейд ковпаківців на Карпати переслідував зовсім інші цілі, ніж викладені у книзі «Від Путивля до Карпат». В цю схему благодійний і щирий Руднев аж ніяк не вкладався...

Робота над поемою припинилася...

Про цю поему я від Павла Григоровича довідався десь 1965 чи 1966 року. Будучи, звісно, в полоні офіційної концепції, я й не подумав, що торкаюсь дуже болісного моменту і нашої історії, і творчої біографії Тичини. Отож десь улітку 1966 року ми із А.О. Стасем поїхали на дачу в Кончу-Заспу, яку Тичина ділив

з С.А. Ковпаком, і почали просити поета, щоб він дав нам бодай уривочок з поеми про Руднева. Павло Григорович не тільки не дав нам «бодай уривочку», а й узагалі перевів розмову на інші теми. Видно було по ньому, що він просто переляканий і весь час озиряється на стіну, за якою жив Ковпак...

Аж через кілька літ, уже по смерті Павла Григоровича, виявилось, що Сидір Артемович якось випадково відкрив Тичині таємницю загибелі Руднева, — і ця обставина поклатала край і роботі над поемою, і дружбі поета з прославленим партизаном. Тичина не міг йому простити мимовільної участі у вбивстві Руднева, у проведенні сталінського рейду на Карпати і з Карпат, у творенні неправдивої легенди про партизанського комісара...

Восени 1970 року я записав від дружини Тичини Лідії Петрівни таке свідчення:

«В кінці життя Павло Григорович посварився з Сидором Ковпаком. Не так, щоб у відкриту, а просто став холодним до нього. Не простив старому захоплення жіноцтвом. Вважав аморальним відбити дружину у свого шофера...»

Ну, це так би мовити, зовнішня причина. Про внутрішню причину Лідія Петрівна оповіла трохи пізніше, як я вже впритул зайнявся розшифровкою поеми про Руднева...

Улітку 1975 року, коли ми з нею готували книгу П.Г. Тичини «Із щоденникових записів» (якраз те місце, де Павло Григорович розповідав, як він їздив на місце, пов'язані з життям і боротьбою Руднева), вона сказала:

— Там же так було... Коли Ковпак і Руднев зі своїми людьми йшли за наказом Сталіна на Карпати, то їм треба було пройти місцевість, зайняту націоналістами. Дійшли до тих місць, домовилися, що війська націоналістів пропустять ковпаківців на Карпати. Все — честь по честі. Руднев був чесний чоловік, ну, й Ковпак теж, як усі тоді розуміли... Пропустили їх на Карпати, зробили там ковпаківці свою справу, а далі — пішли назад. І от саме тоді й прийшла команда з Москви: «вдарити у спину націоналістам». Руднев кричить: «Ми ж домовлялися!» А Ковпак: «Наказ самого Сталіна!» І вдарили!... Ну, а потім вийшло так, що ледве ковпаківці звідти ноги винесли. Руднев там і загинув. Не від оунівців, не від націоналістів, а від енкаведистів... Коли Павло Григорович довідався про це від Ковпака, то він собі місця не міг знайти. Не міг ніяк приступити до своєї поеми. Потім почав переробляти націоналістів на поліцаїв — німецьких прислужників, а потім і зовсім усе закинув... Він же вважав так: якщо оті націоналісти воювали проти німців, то треба було б ковпаківцям об'єднуватися з ними, — а там би, може, вони й Радянську владу визнали. А то — удар у спину! Нечесно, все ж таки якимись союзниками були! Це так само можна було б сказати, що американці й англійці під час війни були не за радянську владу, а за буржуазний лад, — то отже, треба по них було стріляти?! Дуже сердитий був Павло Григорович на Ковпака. А Ковпак — що? «Наказ самого Сталіна!»

Я слухав Лідію Петрівну, а мені згадувалася цікава розповідь Героя Радянського Союзу Дмитра Мироновича Резута, про якого я писав колись нарис. Оповів він мені одну історію, яку, звісно ж, українські ідео-

логічні працівники рішуче заперечать. Але я не маю права не вірити Д.М. Резутові, і навіть більше: немаю права мовчати про це. Я про це взагалі-то писав у своєму нарисі. Але і цей епізод, і той факт, що в загоні Дмитра Резута воював Олександр Дубчек, і те, що Резуто взяв у полон міністра оборони фашистської Словаччини генерала Чаклаша, — було викинуто редакцією... Так от — отой епізод.

Загін, яким командував Резуто, воював у Словаччині. Був 1944 рік, рік триумфального піднесення, а потім страшної поразки Словацького національного повстання. В загоні Резута було багато словаків, чехів, були французи, американські негри і навіть німці. Ну, про радянських людей — росіян, українців, білорусів — і говорити нічого... Це, так би мовити, така експозиція... А тепер — **ота історія**, що їй нізащо не повірять українські ідеологічні працівники... В одному з боїв на бік загону, яким командував Резуто, переходить батальйон дивізії «СС-Галичина». Отак, під час бою, перейшов на радянський бік і на бік повсталих словаків батальйон «СС-Галичина», допоміг розбити німців і бажає здатися Резутові. Ну, що ж, закони війни такі: здаються тобі в полон — ти мусиш їх брати! Але що робити з цими бранцями далі? Війна, партизанщина, лінії фронту немає. Найлегше — пустити вчорашніх есесівців «у розход» — та й усе! Але ж... Але ж вони допомогли в бою! Але ж вони самі прийшли до партизанів і заявили, що хочуть воювати проти фашистів! Та Резуто вже й сам бачив, що це — не ті есесівці, до яких ми всі звикли в роки війни. Вони й своє «СС» розшифровували як «січові стрільці», а не як «щотцзаале» (охорона залів — так називав Гітлер ще до приходу до влади загони міцних високих чоловіків, які могли розігнати будь-яку ватагу обурених людей, що намагалися зірвати фашистський мітинг). Резуто бачив, що це — звичайні західноукраїнські селяни, яким трудно було розібратися в політиці, — адже Радянська влада пробула на їхніх землях всього 21 місяць — менше двох років — та й антифашистської, антинімецької пропаганди ця влада в ці два десятикі місяців не вела — був же підписаний пакт Молотова-Ріббентропа. Була антипольська пропаганда, була розвесела діяльність беріївського НКВС, яка теж дала свої недобрі плоди... Резуто зв'язався по радіо зі штабом у Москві. Відповідь була одна: есесівців у полон не брати. Але ж це були «не ті» есесівці, це були взагалі не есесівці!... Залишився один, як здавалося Резутові, вихід: послати батальйон «СС-Галичина» на явну загибель. І Резуто наказав «галичанам» (він так став їх називати, без «СС»!) взяти сильно укріплену німецьку фортецю на неприступних горах. Він розумів, що «галичани» поляжуть усі до одного — фортеця мала великий гарнізон, озброєний до зубів. Що ж, батальйон «галичан» знав, куди його послають, але наказ є наказ... Через добу чи дві над німецькою фортецею замайорів червоний прапор — «галичани» зуміли оволодіти нею майже без жертв, і весь гарнізон було роззброєно і приведено до партизанів... Тепер — нова морока: що робити з полоненими німцями? Їх багато, їх треба годувати й охороняти! І це не есесівці — їх, полонених, не перестріляєш... Одне слово... І тоді прийшло ще одне рішення. Резуто викликав до себе керівника батальйону «галичан» і наказав: «Ви мусите відвести весь німецький гарнізон у

Валерій ГЕРАСИМЧУК

ОДУРЕНИЙ БАЛАДА ПРО ВИШИВАНКУ

*Було це в ніч... У ніч у солов'їну,
як солов'ї німіли від пожеж.
Хтось бив у груди: «Ми — за Україну»
А він же був за Україну теж...*

*На край села випроваджала мати,
чорніша ночі!... А коли він став,
сорочку хрестик попросила взяти
(мов знала, що не матиме хреста).*

*А в другу ніч... У ніч у солов'їну,
Як солов'їв зацитькала різня!
Він думав, що вмира за Україну,
упавши з білогривого коня.*

*Одурений! Очей не міг відвести
від зір, що посихлялись до чола!
А та сорочка... біла-біла... в хрестик,
як сонце перед заходом, цвіла.*

*Та ти не край повчально-мудро душу:
я знаю сам, що України — дві!
Лиш як між ними розділити мушу
це полотно у вишивці й крові!*

*Якій з них — чиста вишиванка сина!
Якій з них кров залишиться сама!
Комусь їх — дві. Комусь вона — єдина.
А це комусь її уже нема...*

розпорядження Червоної Армії — за лінію фронту!» І батальйон «галичан» повів своїх бранців по німецьких тилах. Ясна річ, вони могли бути тисячу разів оточеними й розгромленими німцями, вони могли бути сто разів розгромленими радянськими військами при переході лінії фронту. Але всього цього не сталося. Вони, «галичани», виконали наказ Резуто — привели німців у розташування радянських військ і здали полонених, як належить. Німців відправили в табір для військовополонених...

— А «галичан»? — не втримався я. — Що з «галичанами»?

Тяжким поглядом подивився на мене Дмитро Миرونюк Резуто, і, зітхнувши, сказав:

— Їхньою долі не знаю. Їхньою долею зайнялося інше відомство.

Він знав їхню долю. Він через «галичан» не отримав другої зірки Героя. Він знав, як трагічно-нешадно закінчилася героїчна «одіссея» отих «есесівців», які ніколи есесівцями не були. Але вони були українцями — представниками того народу, що його Сталін ненавидів особливо і хотів, як засвідчив на XX з'їзді КПРС М.С. Хрущов, вивезти в Сибір, на Північ, на Далекій Схід — отак, як вивіз колись кримських татар, калмиків, чеченців, інгушів, — тільки ж на таку кількість людей вагонів би не вистачило не тільки в Союзі, а й, певне ж, і в усьому світі...

Так що порушення угоди між націоналістами і коваківцями чи розстріл «галичан» не диктувалися вимогами війни. Це диктувалося іншими міркуваннями.

- Спальні
- Ідальні
- Вітальні
- Домашні прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні вироби

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.
(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

Сталін хотів, щоб і Західна Україна, яка не знала 1933 року з його страшною моровицею, яка не знала «ежовщини», яка не знала «боротьби з націоналізмом», коли винищувалася інтелігенція і в «законодавчому порядку» принижувалася національна гідність народу, — умилася кров'ю після війни. А для цього треба було, щоб великий процент населення поставився до Радянської влади опозиційно... Якби ковпаківці не вдарили в спину тим націоналістичним формуванням, які — що б там не було — воювали таки проти німців, то рядові воїни цих формувань після війни навряд чи захотіли б воювати проти «совітів» — адже ж колись разом діяли проти німців! А от коли ті самі «совіти» створили ситуацію війни між українцями, то тут уже було відступати нікуди. Рядовим учасникам тих націоналістичних військових формувань, які навіть воювали проти німців і не пролили жодної краплі радянської крові, після війни нікуди було подітися: здатися «совітам» — означало бути засудженим і засланим до Сибіру. Залишалося йти до лісу, а там уже на тебе чигали ті, хто поклав на меті збройно боротися проти «совітів» — та їхніх прислужників, і розгорілася спровокована найвищими політиками братовбивча війна на Україні. І гинули люди, як в 1933 та 1937 роках, разом узятих, — без розбору. Чим більше української крові проллється на Україні, чим більше розбризкається її по всьому Союзу, — тим ліпше з погляду тих, кому вручалися ордени Суворова за «успішне проведення операцій» по виселенню калмицького народу, а також і інших народів, імена яких заборонялося називати в СРСР від 1944 до 1856 року...

Руднев у поемі Тичини говорить словами поета:
Моя душа вже переповнена
і болями й стражданнями народу.

І тому Тичина не хотів, щоб до цього болю долучалося нечисте політиканство. Він не зміг далі працювати над поемою про Ковпака й Руднева (він узагалі поему свою називав «Руднев») — і ніяк уже не міг він закінчити її...

До речі, в одному із стелажів, де лежали його папери, Тичина пришпилів листівку, написану від руки. І було там таке (цитувати не можу, бо не переписав, а наведу по пам'яті, приблизно): «Зраднику українсь-

кого народу Тичино! На таємній раді борців за волю України ми вирішили тебе вбити. Вирок цей буде виконано у Львові такого-от числа такого-от місяця й року». А саме на цей час Тичина мусив бути у Львові, проводити там нараду вчителів західних областей України. Він прибув до Львова і ходив цим містом. Його не вбили, напевне, зрозуміли, що не в Тичині справа. Напевне, збагнули, що Тичина не боягуз, хоч і говорить несмілим тоненьким голоском...

А листівку він пришпилів на внутрішню стінку стелажу і, напевне, частенько перечитував її...

Ось так воно було — дуже й дуже непросто...

(«Літературна Україна», 31 травня 1990 року.
Скорочено.)

НОВА КНИЖКА ПРО ЧЕКА В УКРАЇНІ

Видавництво Канадського інституту українських студій, на спілку з видавництвом Чалідзе у Вермонті, видало незвичайний історичний документ про боротьбу Чека, Ленінової таємної поліції, з антибільшовицькими силами в Україні в 1920-22 рр. Російськомовну книжку „Чека-ГПУ“ написав відомий чекіст Семен Дукельський і вона мала появитися в Харкові 1923 р., але її ніколи не випущено з видавництва. Недавно знайдено один примірник у архівах Гуверського інституту в Станфордському університеті.

У своїй книжці Дукельський описує старання Чека знищити сили Української Народної Республіки під проводом Симона Петлюри, анархістів Нестора Махна та Польської військової організації. Він змальовує боротьбу в кожній області України, подаючи дати й місяці битв, документи видані обидвома сторонами. Багатство детальних даних, раних невідомих, по-новому навітлює встановлення більшовицької влади в Україні.

Працю Дукельського видано мовою оригіналу під заголовком „Чека на Україні“. Воно має 151 сторінку і коштує 20 канад. дол. Замовлення висилати на адресу:

КАНАДА:	АВСТРАЛІЯ:
Richard Jones and Associates	Bayda Books
10722 – 124th Street	30 Fairway road
Edmonton, AB, T5M 0H1	Doncaster 3108

НА КОРОТКИХ ХВИЛЯХ...

(Продовження з попереднього числа)

4

Як у калейдоскопі збігають події, змінюються сцени, пробігають персонажі. Як і саме життя пробігає наче у прохідному коридорі „Голосу Америки“: в одні двері вбіг, другими вибіг... Раз є життя, є і душа. Що вона собою являє, ніхто досі не збагнув. Наука блукає в темряві, бо сама бездушна. Статистика рахує душами приріст та смертність народонаселення. Духовенство обіцяє безсмерття душі. Сорочинський мислитель виявив мертві душі, народ співає, що душу й тіло він положить... Кому ж вірити? Найвірніше, мабуть, народному повір'ю, що душа — це Я, моє внутрішнє буття, самопізнання, сприймання зовнішнього світу душею. Раз є душа, вона вселилася у кожному працівникові Українського відділу „Голосу Америки“, виявляє внутрішнє буття, риси характеру, світогляд... Загально прийнятий етикет вимагає знайомства перш за все з хазяйкою дому. Свого часу хазяйкою Українського відділу був такий-собі чолов'яга — кремезний, твердої вдачі, непохитних переконань. Що робило його привабливим, це пушисті пшеничні вуса. Кожний другий американець і кожний третій асимільований до нитки емігрант посміхається ні з сього, ні з того, для годиться чи що. Така посмішка якась натягнута, вимушена, витиснута. Отже — нещира, від лукавого. Зате посмішка з-під пшеничних вус — відверта, виявляє свій почерк керівництва, своє вірую в людей. Від цього Відділ розрісся кадрами і програмою. Сам шеф з пшеничними вусами піднісся у вищі сфери керівництва. На його місце призначили жінку.

Саме у ту пору завершився епопеєю героїчний рух за рівноправність жінок. Теж своя людина, українського роду. Проте відразу ж виявилася статева дискримінація. Ліпша стать триумфально піднесла носики, мовляв, наша така взяла!... Протилежна стать похилила голови і повісила носи. Дожилися... Призначили верховодити нами жінку. Той героїчний рух вже й так забрав у нас дружину, лишив напризволяще дітей, позбавив домашнього гнізда. Пригадалося з історії, хто на вогнище під ноги Яна Гуса хмиз підкладав... Та вже на другий день новий керівник, властиво, керівниця виявилась цілеспрямованою натурою. Зважила усі за і проти у вагомих питаннях Відділу. З місяця встановила службову дистанцію з усіма підлеглими, не залежно від статі. Таким чином виявилось, що рух за провідну роль жінки у суспільстві більш-менш доцільний. Настав час, коли Відділ переживав разом із своєю керівницею її декретний час, а згодом відчув і на собі її материнську любов.

... Він єдиний багатолітній працівник в радіомовленні знайомий з його специфікою. Вказівки доцільні, поради молодим кадрам повчальні, зауваження безгловості, резонні. Завжди готовий принести себе на вівтар діяльності Відділу, відгукнутися на біль кожного. Небувалий у нашу добу загального духового за нападу — аристократ духа!

Цей міцний як дубок. І душу має добру, щиру. Без відриву від праці годує столичних голубів. Вони самі

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

M - C DAIRY

- ЙОГУРТ 212 Mavety Street
- ГУСЛЯНКА TORONTO, ONTARIO
- БІЛИЙ СИР Tel: 766-6711
- СМЕТАНА

**У С Е С М А Ч Н Е,
Д О Б Р О Я К І С Н Е!**

d'Chameleon

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси
2902 Dundas St. W. (west of Keele)
Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даємо знижку

Власник: Степан Кузик Tel: 763-6674

прилітають до нього, посідають на підвіконні, дзюбик розтуляють, чекають поживи. Тільки не розуміють, хоч і столичні, чому їх опікун кріпенько лайнеться, натрапивши у англомовному політичному репортажі на ідіоми, нюанси, алегорії.

За ідеалістичною течією в сучасній філософії, екзистенцією, людиною є конкретно неповторною особистістю. У самому житті — не завжди так. Їх велемовна Екзистенція не враховує два портрети буття людини — зовнішній та внутрішній. Ось він і вона. Зовні він приземкуватий, підборіддя важке, погляд насуплений — копія портрету Бонапарта. Вона вища на голову і струнка. Весела зачіска під-хлопчика, тільки сама вилита гувернантка дореволюційних часів. Щодо внутрішнього портрету — тут явна повторність геть у всьому, як дві краплі води, відвічний дует, іділія реклами Double Gum. Беззастережна повторність у відданості праці, постійним перевиконанням неіснуючих норм виробітку. Такий спарений ентузіазм гарантує високу продуктивність. А якість — може почнетесь радіозаглушення, може слухач переключить приймача на танцювальну музику. Разюча повторність, зокрема, у питаннях мови радіопроеграми. Свою правоту доводять, присягнувшись на словникові Голоскевича. І тут вже нічим не переконаєш, бо це вже в генах...

Профспілкове керівництво забезпечило собі право наступного колективного договору спізнюватись на працю без вагомих причин. Це компенсується обдарованістю водночас переглядати „Спортивну газету“ з України для готування програми про міжнародний спорт, споживати сніданок з кафетерії і друкувати дисплейсом на екрані компютера останні вісті з усього світу. Досить швидко відшліфував сучкувату українську мову „Рідної школи“ і все було б гаразд, якби не постійні конфлікти з начальством. Тому й ходять, ніби шекспірівський Гамлет, поранений отруйною шпагою.

Лідери профспілки звертають мовчазну увагу, коли один працівник виконує за сумісництвом аж п'ять функцій: перекладач, диктор, рейдуючий кореспондент, ведучий релігійної програми і архіваріус накопиченої за пів століття емігрантської преси. Така всеохоплююча діяльність вичерпує до дна фізичні і духовні сили людини вже в літах, з результатом — куди не ткниш, душевна травма... Зате широкі та глибокі знання усіх релігій та сект світу, за що удостоєний почесного звання смиренного у скорботі Далай-Лами.

... Вона знає мову слухачів, бо привезла її з України. Взірцева господиня дому. Якось уміє викроїти з праці у Відділі пару хвилин, щоб переглянути усю місцеву пресу і довідатись, де відбувається розпродаж товарів по знижених цінах. Похвальна опіка своїм здоров'ям у наші дні суцільного занечистлення повітря, землі та води. Пішли на користь поради міністра охорони здоров'я, щоб в оточенні курців дихати через дистильовану марлю. І виглядає екзотично, ніби мусульманський чачван. Для суцільної безпеки курця радять виписати з Таджикистану паранджу. Техніка безпеки і охорони здоров'я у „Голосі Америки“ виявилась недостатня. Почали проникати отруйні гази від азбестових будівельних матеріалів. Зародилася ідея придбати протигаз, бо саме тоді надійшло повідомлення інсектологів про те, що в герметично ізольованому від світу середовищі може прожити два життя муха дрозофіла.

Аж любо подивитись, яка відданість праці! Очей не зводить з оперативної мишки-вказівки на екрані компютера. Цілісінський робочий день ховається сама в собі, ніби молюска, з абсолютною байдужістю до суєти-суєт Відділу і усього світу. Тому й працюється легко, швидко, жартома. Помилки?... Фі! Хто посміє правити, коли сама править інших з цнотливою пошійкою Джоконди...

В народі кажуть, що своя рука владика. Користається нею розпорядник законних відпусток працівників Відділу. Взимку, коли в горах і на пляжах навіть горобці перевертаються льодяними бурульками, ніхто не хоче відпустки. Влітку навпаки, увесь колектив, ніби змовився, вимагає заслуженого відпочинку. Радіостанція ж не закриєш, особливо Український відділ — передовий, з цілим іконостасом почесних грамот. Вихід із скрутною ситуації вказує знання психології мас, яке приводить до соціальних жертв. Але знання також віктимології остаточно розв'язує проблему. Увесь літній період Відділ кишить розчарованими душами.

«Ой лихо, наш Петрусь, біле личко, чорний вус...» У пісні не згадуються корсарські бакенбардики. А так усе наявне — і біле личко, і чорний вус. А лихо своє, ще з пелюшок лівша. Якось незручно прикладати до серця ліву руку, салютуючи державному прапорові. Веде молодецьку програму меломанії у супроводі танцювальної музики в ритмі рок-н-ролл. Природу цих ритмічних рухів пояснює молоді тваринними емоціями сексу. Тим часом в Україні Юрко Шевчук співає у ритмі рок-н-ролл популярну пісеньку „Передчуття громадянської війни“. Тяжко переживає владу шефажінки і тиняється, ніби вкусила зла муха.

У кожному мовному відділі «Голосу Америки» можна зустріти жінок, котрі з'являються на працю, ніби вдома перед чоловіком. На голові тирчать пластмасові папіляртки. На самій заявлені буднями джінси, старі тапочки на босу ногу. Зате на шиї, руках і ногах — африканські амулети-бряскальці. В Українському відділі інакше. Там тільки в неділі та державні свята з'являються на працю у всілякому домашньому бараклі. Такий промовистий вигляд пояснюється бажанням розслабитись, відчуті відпруження, незалежність від респектабельних звичаїв столичного життя. Здивовані відвідувачі, теж свої люди, чують цілком резонну відповідь: «Тут не церква, чи маланчин бал!»...

Якби між «Голосом Америки» і Радіо-телевізійним агенством України був обмін телеінформацією через орбітальний супутник дальнього зв'язку, замість радіохвиль, — Український відділ показав би глядачам приклад шанування себе та інших зовнішнім виглядом. Обидві вони, ніби зійшли з барвистої обкладинки паризького журналу мод. Зачіски — хоч куди! Косметика — саме враз. Суконки легенькі, напівпрозорі, наче кульбаки в полі. На одній тувельки на високих голчатих каблучках, на другій босоніжки-сабо. Усе, як по нотах. Усе у повному ажурі...

Якось свого часу вийшов на орбіту Українського відділу — тип. Теж в образі людини. Мав голову, руки, ноги тощо. Положення тіла прямовисне, мова членоподільна, людська. Теж суспільна істота, з розумних ссавців. З давніх-давен вважають очі людини дзеркалом душі. А що таке дзеркало? Кусень скла, щось відобразить, нічого не ховає, але й нічого не розповість. Той тип ховав очі за темними окулярами сіцилійського мафіози. Коли настрої мажорний, муги-

кав собі під ніс: «Києве мій... Сорочка вишита...» А у самого разхрістана — а ля апаш. Подивугідне до нестями самовизначення: «Гомер — це Еллада, Данте — Італія, Шекспір — Англія, Сервантес — Іспанія, Руставелі — Грузія, а я — лицар у тигрячій шкірі... Почалися трудові дні в нових обставинах боротьби за життєстійкість у трьох ритмах типового життя: фізичних, інтелектуальних, емоційних. Першого дня якась панночка, мабуть в ролі екскурсовода для новачків, запропонувала піти на повітря. Замість зеленої поляни-мурави, привела до радіостудії і пояснила, що звідси виходять на повітря радіопрোগрами Українського відділу. Там же запропонувала послухати «Еір шов». Думав почути якийсь радіоспектакль або виступ в авіасалоні Бурдже Французького космонавта Жана Лу-Кретьєна. Ні се, ні те. Було звичайне повторення повідомлень ТАРС-у для радянських слухачів. Звідси і почалося нове митарство у житті типа. Взаємовідносини з редакторським складом попливли звиклим руслом. Відчув, що чим більше працюєш, тим більше знайдуть тобі роботи. Знав, що відпочинок полягає не в тому, щоб нічого не робити, а в тому, щоб бодай щось робити. Тому під час перерви затівав якийсь треп на злобу дня. А начальство як начальство, ніколи нічим не догодиш, все тримається свого курсу, хоч кожна стежина має свою калюжу, у яку рано чи пізно доведеться хлюпнути.

За вікном сама урбанізація: залізо, бетон, скло. І люди метушаться у пошуках естетичної насолоди, де її нема і бути не може. Хіба ж тільки світу, що у вікні? Людина понад усе цінує свою свободу. Внутрішній голос намовля: тікай! Народна мудрість остерігає: від долі не втечеш. Яка ж тут доля? Не нарікай, це тільки море нарікає, що води немає... і не гори внутрішнім вогнем, бо як припече, то й голий побіжиш. І він, тип, побіг, ніби усяке голе вартісніше. Та притримало начальство. Проводи!... дешевеньке шампанське, домашні кренделі-менделі. Тости з найліпшим побажанням заслуженого відпочинку з пенсійною винагородою для естетичної насолоди. Тости з прихованою радістю в уяві веселих похорон під весільний марш Мендельсона. Якби ж повезли на гарматному лафеті, прикривши червоною китайкою... А так, ні! Дзуськи! Чао...! Виходить сам на дорогу. Там вже вийшов проваджати самий тріумвірат влади: співчутлива керівниця Відділу, його аристократ духа і колишній шеф з пшеничними вусами. За вікнами фешенебельного ресторану відкрилася чарівна затока. На причалах гойдалися рибальські човни. У синій далечині білили яхти мільонерів. З далекого Чорного моря прилетіли чайки... Ну й що ще потрібно людині?

5

Усе в русі, постійному, нестримному, безконечному — Всесвіт, з ним маленька планета Земля, з нею Український відділ радіостанції «Голос Америки». Трудовий колектив Відділу обертається у замкненому колі напруженої діяльності. Це коло наелектризоване і кожний в ньому має два електричні заряди: позитивний та негативний. Як відомо, однойменні заряди взаємно відштовхуються, різнойменні — притягаються. Завдяки перевазі позитивних зарядів, працівники Відділу взаємно не відштовхуються і не розбігаються, а взаємно притягаються, тримаються купоньки — на

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монтреал — Варшава. Відліт
з Мірабел у вівторки і п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку. Делі і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монтреалі: (514) 844-2674
в Торонто: (416) 364-2035

POLISH AIRLINES

1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que. H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організації своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими долярами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монтреалі.

Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. М6Н 1Л6.
Телефон — (416) 534-7551.

Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6N 1L6.

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

славу собі, своєму Відділові, усього «Голосу Америки» і цілого Інформаційного Агенства Сполучених Штатів Америки.

Точно в час початку праці прибувають працівники. Хіба що когось затримає за дріб'язкове порушення вуличного руху присікувата столична поліція. Вже з годину сидить за робочим столом черговий відповідальний редактор. Він не вкладається у призначений йому час, бо обмірковує денну програму згідно з гнучною політикою «Голосу Америки» і на догоду шефові Відділу. Сам шеф, тільки з'явився, відразу замикається у своєму кабінеті. А у Відділі тим часом — зосереджене затишшя. Одні переглядають пресу, цікавлячись хронікою місцевих подій. Другі захоплюються коміксами-дайджестами. Треті просто вбивають час позиханням... Влітку надворі допікає вашінгтонська спека. Тоді у всіх приміщеннях «Голосу Америки» температура падає до точки замерзання людського тіла на шкалі Фаренгейта і доводиться надягати светр, джемпер, пуловер або шотландський плед з верблюжої вовни. Зимою, в дні лютих морозів, усі в «Голосі Америки» роздягаються до меж пристойності. Бо скрізь температура перевищує температуру тропіків Рака. Таке марнотраство енергетики пояснюється сердечною опікою профспілки і бажанням адміністрації догодити профспілковцям.

Тільки шеф з'явився у дверях свого кабінету, у Відділі починається ділова метушня. Відповідальний редактор роздає похапцем роботу, засвічуються екрани компютерів, оперативна мишка-вказівка запрограмує денну роботу і знову зникає десь в утробі компютера. Зникає і шеф. Він, чи вона, постійно на важливих нарадах вищого чи найвищого рівня. За Відділ спокійні. Його трудове ядро, перлина, квінтесенція — не підведе. Готування денної програми досягає апогею, коли до передачі її з радіостудії лічені хвилини. І саме тоді трапляється щось непередбачене, бува передбачене. То телетайп вистукає раптові зміни у важливій світовій події, то кореспондент-демократ щось пропустить у промові президента-республіканця. Такі критичні ситуації Відділ моментально упорядковує, збавивши що до чого. Тут вже діє набутий досвід і перевірений не раз природний інстинкт.

Працювало колись у Відділі дівча, моторне та метке як дзига. Коли у Вашингтоні заметіль, що й світу Божого не видно, мало-хто з'являється на працю. Серед відданих праці героїв завжди це дівчишко. У радіостудії ця дзига могла впоратись за трьох: ведучого програми, диктора і продюсера. Усе ідеальне по-суті просте. Наша героїня трудового дня встановлювала з оператором студії власного винаходу аварійний зв'язок — на мигах. Бувають, очевидно, недоліки власного порядку. Мікрофонний матеріал читають по черзі два диктори, що іноді приводить до радіоперехоплення — перехоплення одним диктором матеріалу, який повинен читати напарник. Завжди пильний продюсер тицьне пальцем у ведучого програми і той вибачиться перед слухачами за технічні неполадки. Вразі між дикторами виникне взаємне звинувачення, продюсер виключить обидва мікрофони і включить розвагову музику. Була прикра ситуація з висадкою морського десанту в кубанській затоці Свиней. Тоді вечірня зміна Відділу лишилася ночувати на похідних армійських розкладушках. У сусідньому мовному відділі ви-

хідний того дня редактор примчав до «Голосу Америки» у піжамі і домашніх шльопанцях. «Голос Америки» повідомляє про різні події у географічно віддалених і політично нестабільних точках на земній кулі, що, цілком природно, декого нервує. Для заспокоєння нервів дехто ковтає відповідні пілюльки.

В Українському відділі, як і в інших мовних відділах «Голосу Америки», працює чимало жінок. Зрештою, де їх нема. Консультанти в питаннях трудових відносин твердять, що наймання на працю жінок сприяє працездатності чоловіків. Вони в оточенні прекрасної статі стараються показати себе тільки з найліпшого боку, що підвищує коефіцієнт корисної дії, продуктивність праці та якість продукції. Чоловіки із свого боку входять в становище сучасних жінок. Вони з народження обдаровані не тільки звичайними людськими пориваннями, але й примхами. Чоловіки, з народження ідопоклонники, поклоняються примхам жінок, чим звеличують їх у власних очах. Ще старогрецькі міфічні боги передбачали, що світ виведе з темряви естетика. Отже, жінка. Її роль у житті сучасного суспільства зумовлена необхідністю та закономірністю. Вона обдарована витонченою безжурністю сприймати затьмарену дійсність. Дійсність у «Голосі Америки» затьмарена соціалістичними тенденціями, давним-двано забутими у першій соціалістичній країні. Колись начальство «Голосу Америки» з'являлося на розкішних потужних машинах. Тепер якісь сіренькі «сідени» із слабенькими кінськими силами. Відійшла в забуття охорона радіостанції — високоросла, показна, як царські гвардійці з волиняків. Подивитися тепер — сама низькоросла дрібнота, або більше вишир ніж ввись. На відміну капіталістичним Сполученим Штатам, у соціалістичному Радянському Союзі скрізь в урядових установах: килими, дзеркала, тропічні пальми. А в «Голосі Америки»... Ліпше мовчати. Єдина розрада, це африканські амулети-бряскальця. І єдина віддушина у духовності трудових буднів — суто товариські взаємовідносини чи братня любов або платонічна, без задньої думки, очевидячки. Зрештою, усе в світі залежне, відносне, як і самі люди...

(закінчення в наступному числі)

ДО ВІДОМА НАШИХ ЗАРУБІЖНИХ ЧИТАЧІВ

Передплатити «Літературну Україну» можна за допомогою Асоціації українських експортерів друкованої продукції. УРСР, 252004, Київ, вул. Т. Шевченка, 10, Український республіканський Банк зовнішньоекономічного Банку СРСР, рахунок 684070611 в американських долярах — 56, або в будь-якій конвертованій валюті, рівній за курсом 56 долярам.

Post address:

Ukr. SSR, 252004
Kiev
Shevchenko boulevard, 10
The Ukrainian Republic
Branch of Vnesheconom Bank.
Kiev
account 684070611

ДО РІЧКИ НА ЙМЕННЯ ВІДРОДЖЕННЯ

Це було ще вчора. Потрапивши до рангу «заокеанських хулителей», він стояв «по той бік» барикади, а ми — «по цей», тримаючи «в глибокому секреті» те, що було відоме сітові у найменших деталях і подробицях: Біломорканал і Колиму, Сибір і Воркуту, Магадан і острови ГУЛАГу. Годі й казати, що жили ми під чарами сталінських політичних міфів, «в обстановці гострої класової боротьби», сповнені прагнень світової революції.

А він — по той бік — сповідував ідеї Бога і Добра, прилучаючи до цього молодь і справедливо вбачаючи в ній майбутнє нації, у той час, як ми підносили на щит ентузіазм і жорстокість.

І здавалось тоді: барикади ніколи не впадуть, і оце людське протистояння — вічне.

А сьогодні... О, сьогодні!... Преосвященний владика єпископ Торонтський Ізидор Борецький, схильований, мабуть, не менш од своїх слухачів, стояв на яскраво освітленій сцені київського палацу «Україна» і сповідував нам свої ідеї братолюбства. «Ми не сподівалися вже, що побачимо вас, рідні наші єдинокровні брати, але Господь воскресив Україну, слава Ісусу Христу!»

... Тут побували найушлавленіші колективи, але такого ці стіни ще не бачили... Його Високопреосвященство у світлі рампи. І просто у просвітлені душі, наче після сповіді в церкві, западають слова: «Час уже розум мати, в мирі жити, нам немає чого сваритися — настав час єднання. А мета нашого візиту дружня, з туги й любови...»

Чисте джерело. Маленький струмочок. І ще один... А річка вже дедалі більше набирає обрисів. Ще зовсім недавно побував на Україні молодіжний мистецький колектив з Австралії, а от тепер на запрошення об'єднаних культурних товариств Львівщини до нас завітали українські мистецькі молодіжні ансамблі з Торонто: чоловічий хор «Оріон», дівочий хор «Левада» та духовий оркестр «Авангард» з малими барабанщиками.

Саме з ними й приїхав їхній патрон і меценат єпископ Ізидор Борецький. Патріот і опікун зарубіжної української молоді і мистецтва. Духовний пастир.

Наставництво владика відчувалося в усьому. Кожен колектив розпочинав свій виступ з релігійного співу. Чоловічий хор «Оріон» — з «Отче наш», дівочий «Левада» — «З молитви за Україну» та «Богородице, діво» (солістка Люба Мороз-Козак).

Спільне кредо всіх торонтських ансамблів — це творення мистецтва на християнсько-національних принципах і служіння українській спільноті без огляду на ідеологічні чи релігійні розбіжності у поглядах, на загальнолюдських гуманістичних засадах. «Плекаймо наші обряди, рідні звичаї й традиції та прищеплюймо їх нашій молоді» — це для торонтських митців не пустопорожня фраза. Різдвяні і великодні концерти, неперевершеної краси гаївки, що їх започаткували Василь і Лариса Кардаші (це саме її витонченим смаком означене вбрання ансамблю) і якими сьогодні опікується Дарка Хандон — таке воно, творчо насажене життя ансамблів.

Студенти і вчителі, бізнесмени і медсестри, архітектори і військові — всіх професій не назвеш, бо в ан-

самблях близько двохсот виконавців. Але вся молодь інтелігентна й музично освічена, і саме тому такий високопрофесійний рівень його виконавства.

Отут саме на часі й згадати маестро Василя Кардаша. Бо і в репертуарі — а він складається з літургійних, класичних, народних, патріотичних і революційно-повстанських творів, — і в отій високій фаховій майстерності співаків і музикантів відчувається стиль самого керівника. Його рука. Рука, на якій навечно записок номер 155108. Це — Освенцім. Брат його мав номер 155107, а батько — 155106...

Уродженець села Новосілки Підгаєцького повіту на Тернопільщині, він пройшов через тортури гестапо, але лишився твердим і непохитним у своїх судженнях: «Бог і Україна — над усе!» Де тільки й взялися в нього сили для зоряного злету?! Злету духовного. В Богові?! В любові до краю свого отчого? Так чи інакше, а Дух — торжествує. Маестро Кардаш, я благоговійно схиляюсь перед Вами, перед Вашими руками. Тими, що диригують хорами. А надто — перед отим пекельним знаком Освенціма...

Лунає пісня солов'їна... «Ген, в Карпатах», «Вже досить мук», «Рече та стогне Дніпр широкий», «Два кольори», «Марш сіроманців», «А мати ходить на курган», «Кличе спалена пісня»... —

Мамо, я хочу до тебе прийти,

Але не пускають колючі дротини...

Жахіття Освенціму, жахіття Дахау...

Виходять на сцену солісти Йосип Гошуляк, Віктор Шевель, Люба Мороз-Козак, Мирослав Щурх, звучить гімн американських українців «За тебе, Україно» (диригент Роман Ясинський)... Номер за номером — в обрамленні прапорів...

І повніється душі духовною свободою, бо душа вильняється від пут будення...

Три концерти при повнім аншлагу у Львові, по два — у Тернополі й Івано-Франківську, і ось цей — у Києві в палаці «Україна», ще один попереду — у Стрию...

Відправа у Каневі біля Тараса, хресний хід по Хрещатику, Служба Божа біля святого Володимира, освячення місця під першу греко-католицьку церкву в Києві...

От вони, ті струмочки українського духу, що впадають у загальну річку на ймення Відродження.

Е. Кириленко
(«Вісті з України», серпень)

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також різні українські
страви у нашій каварні

відкрито 7 днів у тижні!

735 Queen St. W., Toronto, Ont.

Tel. 368-4235

І ЗРОСЛА ЗАЖУР-МОГИЛА

Півроку тому київський письменник Олекса Коломієць через республіканські газети «Сільські вісті», «Літературну Україну» та «Культуру і життя» звернувся до Голови правління Українського фонду культури Бориса Олійника з ініціативою увічнення пам'яті жертв штучного голодомору на Україні 1932-33 рр.

Людський розум відмовляється згодитися з цим жахливим парадоксом. Та все це було... Люди мерли, як мухи, в хатах, в повітках, у полі, на стежках до криниць, на розп'яттях доріг, у задурлих вокзалах, у оспіваних великим Шевченком вишневих садах. Ще живі, але знесилені безхліб'ям до тієї межі, коли вже втрачається людська подоба, коли живі вже не ховають вмерлих...

Саме такої поживної пори на цій плодоносній землі гинули від жовтого мору останні з тих мільйонів, яких попередньо забрав голод.

Це була видима смерть. І тим жахливіше, що прийшла вона з палацу під зорею надії, звідки чекали порятунку. Ім'я їй — сталінщина. Майже шість десятиліть цей цілеспрямований геноцид приховували прямо причетні до цього злочину проти людськості її поплічники і їхні духовно зманкуртовані виродки.

Та чи можна приховати таку моторошну кількість жертв, що числом своїм рівна населенню середньоєвропейської держави?

Драматург Олекса Коломієць, котрий сам пережив апокаліпсис голодомору, закликав спокутувати цей гріх: душі і тіла людей, загиблих від голодомору, не споряджених і не відспіваних за прадідівським звичаєм, стукають в наші серця. І чи не такі вже далекі від істини ті, хто твердить, що й наші сьогоденні негаразди як наслідок забуття законів предків?

Звернення письменника дістало всенародний відгук. На адресу редакцій газет, радіо, телебачення, до правління Українського фонду культури надійшли тисячі листів і — що найбільш хвилююче — від очевидців того страхоліття.

«... Мій рік народження 1915. Все це я бачу як наяву, бо в моїй сім'ї і в моєму селі, в кожній хаті помирили з голоду. Вмирили ні в чому не винні люди — розумні, талановиті, красиві, а особливо діти, яких не вбереш у десяток мільйонів».

(Віра Кондрашева з села Вищетарасівці на Дніпропетровщині).

«... В 1933 році мені було 11 років. Я все те бачив, пережив — пощастило вижити. І хочеться, щоб цю гірку правду про 1933 рік молоде покоління знало, бо ми скоро відійдемо і заберемо її з собою».

(Микола Шаповал з Миргорода).

«Могила, насипана з нашої української землі, політої кров'ю нашого народу, буде кращим пам'ятником жертвам голоду 1933 року...»

(Микита Дикун з Умані на Черкащині).

Люди не лише підтримували, а й вказували, як і де сподіяти цей сумний ритуал. Створена при Фонді культури координаційна Рада з числа представників громадських організацій та творчих спілок, краєзнав-

Вигляд з Кургану Скорботи на Мгарський Преображенський монастир.

ців, діячів церкви уважно вивчила листи громадян, найбільше число яких вказувало на кілька регіонів, куди й відряджалися експедиції.

Зваживши всі чинники — природні, історичні, оглядові тощо — учасники експедиції зійшлися на місцині, що знаходиться побіля Лубен на Полтавщині. Тут, як відомо, за фатальною іронією долі голодомор дійшов найвищої сумної позначки — вмирили цілі села. З природного узвиштя відкриваються неповторні краєвиди, десь там, оддалік — поле битви козаків під орудою Северина Наливайка супроти шляхетських зайд, а поряд — історична святиня — Мгарський Преображенський монастир.

Саме тут у розповні серпня пройшов День Жалоби: восплакала Україна, скорбна мати наша, бо тоді, в 33-му, не мала змоги пом'янути дітей своїх: сама була на краю загибелі, з сухими очима відчаю. Страшні перекази несе полтавська земля, земля з найщедрішими, найбагатшими хлібними нивами. То ж і зійшлися на цій землі спекотного серпневого дня від старого до малого з усіх усюд республіки, а також з Білорусії, Росії, Ізраїлю. Кожен приніс з собою жменьку рідної землі. І хліб. І нічого більше не було — земля, люди і хліб. Вітер купав пахощами трав і квітів, дозрілих хлібів. А люди все йшли і йшли, схиливши голови, віддавали батьківську землю рідним і землякам, які так рано і не з божої волі покинули земне пекло і пішли в царство небесне. Все тлінне, а земля, як саме життя, — вічна — то хай вічною буде могила, висипана всім українським народом.

У цей день тужили дзвони по всіх православних

церквах України, по мертвим і живим. І вдарили по струнах стрімко кобзарі: «І журно з співами з маревом ідїть, бо диких оргій вам не простить Україна»...

І пам'ятник, без мармури і бронзи, лише з самої землі обетованої, збагненої кров'ю народу, поволі зростав і зводився Курганом Скорботи.

З УКРАЇНСЬКОЇ ХРОНІКИ:

Перший форум української діаспори: Від 18-го до 21-го серпня ц.р. відбувся в приміщеннях новозбудованого українського інтернату в Білому Борі (Польща) I-ий Форум української діаспори, в якому взяли участь і визначні представники з України. Про важливість цього Форуму свідчить найкраще склад його президії: голова Секретаріату Руху (Україна) Михайло Горинь, заступниця голови СФУЖО Оксана Соколик, генеральний секретар СКВУ Василь Верига й голова Об'єднання Українців Польщі — господар Форуму — Юрій Рейт. Голова Руху Іван Драч і президент СКВУ Юрій Шимко були почесними членами президії. Вони вдвох і виїжджали до різних українських громад у Польщі з доповідями.

Були, очевидно, також актуальні доповіді та дискусії на сесіях Форуму. Найбільш критиковано Товариство «Україна» і її органи «Вісті з України» та «Ньюз фром Юкрейн», що в минулому не допомагали українській діаспорі у вільному світі, а на потреби далеко більшої і цілком безправної української діаспори в Москві, на Далекому Сході, в Казахстані та в інших регіонах ССРСР взагалі не звертали уваги.

Відповідаючи на ці слушні завваги голова Товариства «Україна» Вол. Бровченко заявив: «... Нині ситуація інша, «Вісті з України» йдуть в парі з Рухом. В лютому або в березні відбудуться загальні збори Товариства й, можливо, що тоді зміниться склад управи, а може й назва товариства і його тижневиків так, як змінився їх зміст у користь нашої нездоложеної України».

На жаль, на такі ж слушні закиди дискутантів з України, що політичні партії з діаспори приносять в Україну свої старі спори, які шкідливо впливають на українське суспільство й замість єдності ширять роздор, — задовільної відповіді з нашого боку, здається, не було.

ГОЛОД В УКРАЇНІ 1932-33 — НОВІ ДОСЛІДИ»

Під таким заголовком Українсько-Канадський Дослідно-Документаційний Центр у Торонті організував 28-30 вересня міжнародну конференцію в приміщеннях Торонтського університету. У конференції взяли участь відомі дослідники з Канади, США, Англії й Італії. З України прибули з новими свідченнями дослідник Лідія Коваленко й письменник Володимир Маняк, який підготовляє монументальну книгу про голод з 6000 свідчень. На конференції виступив також з відповідним словом голова Львівської обласної Ради Вячеслав Чорновіл, який прибув до Канади вперше.

Досліджувати, говорити й писати про цей найбільший в історії людства злочин московського Кремлю, що виморив голодом мільйони українців, ніколи не досить і ніколи не запізно. Тому організаторам УКДЦЦ треба допомагати й бажати успіхів їх великим і потрібним плянам.

М. Даль.

В РІЧНИЦЮ АКАДЕМІКА Д.І. ЯВОРНИЦЬКОГО (8.11.1855-5.8.1940)

Восьмого листопада сповнилося 135 років від дня народження нашого видатного вченого — світової слави історика, археолога, етнографа і лексикографа, автора тритомової «Історії запорізьких козаків», «Вольностей запорізьких козаків» і багатьох інших наукових праць — академіка Дмитра Івановича Яворницького. В серпні ц.р. минуло 50 років від його смерті.

Щоб відзначити пам'ять про цього найславнішого знавця Запорізької слави й 500-ліття від заснування першої Запорізької Січі, в наступному числі «Нових Днів» починаємо друкувати спогади про академіка Дмитра Яворницького його колишнього помічника і секретаря Миколи Костюка.

На знімку: академік Д.І. Яворницький і Микола Костюк.

КАНАДСЬКА ПОШАНА ЛЮДСЬКИМ ПРАВАМ

Його Святість, Тензін Гіатсо, 14-ий Далі Лама Тибету, який у 1989 році був нагороджений Нобелівською нагородою за мир, офіційно відкрив пам'ятник т.зв. Канадська Пошана Людським Правам 30 вересня. Пам'ятник запроектував Малвін Чарні з Монтреалю.

Одним з перших патронів пам'ятника був сл.п. сенатор Павло Юзик. Централь Конгресу Українців Канади була одною з головних меценатів пам'ятника, разом з Амнестії Інтернашонал, Канадським Жидівським Конгресом, Канадським Польським Конгресом і Німецьким Канадським Конгресом.

Після відкриття пам'ятника відбулася вечеря у Великій Залі Музею Цивілізації на якій головними доповідачами були Далі Лама і дост. Ед Бродбент, голова новоствореного Інтернаціонального Центру для Людських Прав і Демократичного Розвитку в Оттаві.

ЗУСТРІЧ З ЦИВІЛІЗОВАНИМИ ЛЮДЬМИ ПРО ВИСТУПИ ГОЛЛАНДСЬКОГО ХОРУ В КИЄВІ

Нинішня осінь у житті української культури виявилась рясною на події всенаціональної ваги. Перший Міжнародний конгрес українців, фестиваль української поезії «Золотий гомін», з'їзд українських лікарів світу відчутно розширили обрії наших дотеперішніх уявлень про науковий і художній потенціал української нації, засвідчили, що послідовно нищена, але незнищена українська духовність — явище куди значніше, ніж це уявлялося тоді, коли Україна була заблокована залізною завісою від решти сучасного світу, штучно ізольована від його творчих духовних процесів. Цими днями в нашій культурі сталася ще одна подія, хай і не така масштабна, як згадані вище, проте не хотілося б, щоб вона залишилась непоміченою. Вперше виступав на Україні так званий Візантійський чоловічий хор з Голландії або «хор голландських козаків», як його величає західна преса. Це той унікальний ансамбль, що вже не один десяток літ триумфально виступає перед шанувальниками красного співу багатьох країн Західної Європи, США, Бразилії, Канади, і лише ми на Україні про нього нічого аж до нині не знали. Якою ж важкою й непроникно щільною була ота залізна завіса, що наглухо відгороджувала нас у роки тоталітарної задухи від багатьох таких промовистих і генетично близьких нам явищ світової культури!

Дивовижна сама історія виникнення цього нині славетного творчого колективу, 1952 року в голландському місті Утрехт з'явився виходець із Західної України доктор Мирослав Антонович, обдарований диригент і композитор, який поставив перед собою завдання, здавалося б, фантастичне: створити український хор з числа людей, де не було жодного українця. І диво сталося. Людям далекого від нас Утрехта, людям інших традицій, іншого історичного досвіду вдалося досягти пісенні чари доти їм не відомої культури українського народу, людям естетично чулим відкрився у своєму неперепутнім багатстві Березовський, Бортнянський і Ведель, мовою незрівнянних мелодій озвались до них Лисенко й Стеценко, Леонтович і Людкевич, ожили з партитур твори, що віками, задовго до нашестя сталінсько-брежнєвських руйначів лунали під склепінням наших божественно прекрасних церков та соборів. Духовна класика України стала для голландців не просто мистецьким захопленням, вона стала для них справою життя, якій варто посвятити себе доостанку. Так поведстися могли тільки люди не самозамкнуті, чиї серця безоглядно відкриті до надбань культури будь-якої нації, і, мабуть, саме їх, людей, здатних неупереджено, об'єктивно ставитися до всіх духовних цінностей людства, варто називати людьми справді цивілізованими. В хорі співають люди католицької віри, та це не стало для них перепорою до пізнання творчості, що брала початки від обрядо-

вості православної, візантійської, і це для нас також має бути, надто ж у часи конфронтацій, уроком цивілізованості, терпимості, нагадуванням про те, що цілком природно людині прагнути до згармонізованості життя, будувати взаємини на засадах істинно гуманістичних.

Отже, хор, народжений з людської злагоди й любові, йде у світ. З незмінним успіхом виступає він у різних країнах, його співи лунають у Парижі, Відні, в Вестмінстерському соборі Лондона, а на 1000-ліття хрещення України-Русі голландських співаків запрошують до Риму, де вперше в історії, виказавши високу шану багатовіковій українській музиці, разом з папою Римським та всіма кардиналами унікальний цей хор слухають послі-амбасадори з 27-ми держав світу. Окрім держави тієї, де народились ці дивовижні витвори генія людського...

І ось цей хор перед нами. Чи можна без хвилювання думати, що перед тобою потомки великих мореплавців, філософів, мислителів, нащадки тих, що витворили одну з найдавніших європейських цивілізацій, виказавши своє дивовижне уміння в ремеслах, малярстві, господарюванні і навіть у квітникарстві, сини того народу, що й нині так успішно дає собі лад на своїй зеленій, високо впорядкованій, цілою системою дамб відгородженій від моря землі (майже сорок відсотків території їхньої країни — це ж колишнє морське дно, що його людина видобула для обробітку своєю мудрою невсипущою працею).

Колись довелося бути в тій країні — країні улюбленого Шевченком Рембрандта, була нагода подивуватися рідкісній впорядкованості тамтешнього життя, бачити плантації чудових тюльпанів, що їх голландці так уміло вирощують, експортуючи потім свої квіти в різні країни... Ще довелося тоді від когось почути, що тутешні люди не мають фольклору і що вони не співають, — колись, може, співали, а тепер ні.

І ось на київській сцені стоять їхні співаки. Багато людей сивих, ніби зморених (а їм після цього концерту ще виступати в опівночному концерті в Покровській церкві на Подолі). Як вони співатимуть, як витримать навантаги, адже серед них чимало людей похилого віку?

І грянув спів! На очах одразу, миттєво ніби відмоділи всі! Ніби славетні наші Гмиря й Паторжинський і всі генії нашого співу, наснажені якоюсь небесною силою, постали з небуття, щоб явити нащадкам свою немирущість, своє безсмертя...

Варто сказати, що концерт Візантійського хору відбувався в приміщенні специфічному, де, як стало нещодавно відомо киянам, в роки терору чинила свої злочини кривава сталінщина. Йдеться про Жовтневий палац, що його кияни вимагають передати під «Меморіал» і вимагають слушно... Бо саме ж тут, у підземеллях цієї споруди, були розміщені катівні НКВД, саме звідси ночами вивозили замордованих у глухі позаміські байраки, в темні хащі Биківнянського лісу. Тож виникали сумніви, чи можливо йти в таке місце на концерт? Кажуть, гості також спершу вагалися, та все ж вирішено було, що трагічний спів, голос пам'яті й болю має пролунати саме тут, де з підземель ще й досі ніби чується стогін замордованих, замучених наших співвітчизників.

Програма цього вечора була дібрана з винятковою

Belarus

«БІЛОРУСЬ» ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Представництво найбільшого в світі заводу «Білорусь» діє в Канаді від 1969 року й обслуговує знаряддями свого виробу понад 10,000 канадських фермерів.

У зв'язку з великими перемінами в сільському господарстві ССРСР, Ви можете тепер подарувати своїм рідним і приятелям, які проживають там у сільських місцевостях, **трактор або мінітрактор** у комплекті з плугом, бороною, косаркою, причепкою та іншим сільськогосподарським знаряддям.

Ми маємо також пральні машини марки «Зірочка» кіровоградського виробу. «Білорусь» Еквіпмент оф Канада Лімітед доставить Ваш подарунок родичам вчасно, прямо з відповідного заводу в ССРСР!

Оплативши вартість трактора чи іншої машини у Канаді, Ви звільните Ваших рідних і друзів від усіх видатків і клопотів, зв'язаних з таким одержанням.

Ціни і всю іншу необхідну інформацію отримаєте, звернувшись на таку адресу:

«Belarus Equipment of Canada Ltd»

43 Goldthorne Avenue
Toronto, Ontario M8Z 5S7

Tel.: (416) 259-3791

або: 225 East 6th Ave.

Regina, Sask., S4P 3N8

Tel.: (306) 757-5617

тактовністю тим-то цей незвичайний концерт вилився в могутній реквієм, сповнений величезної емоційної сили.

Багато творів, зокрема і сквородинське «Де згода в сімействі», зал слухав стоячи.

Репертуар хору дуже вдало доповнився виступом широко знаного на Заході співака-бандуриста з Англії Володимира Луціва. Виконана Луцивим зі справжнім блиском і рідкісним темпераментом старовинна козацька дума, без сумніву, дорівнювала своєю довершеністю тим класичним шедеврам, що ми почули цього вечора з уст голландських співаків.

Оскільки керівник хору доктор Антонович, людина, як виявилось, вже немолода і здоров'я не ідеального, то час від часу на зміну йому за диригентським пультом з'являлася чарівна українка з Канади на ім'я Квітка, яка й сама є керівником жіночого ансамблю в Торонто. — до речі, вона з своїми друзями нібито має намір наступного року теж завітати на Україну. Бурею оплесків зустрічали кияни канадійську Квітку, і їхнє захоплення було цілком виправдане витонченою виконавською майстерністю нашої гості.

Прикро, однак, що ані Міністерство культури республіки, ані Українське телебачення не позбулися традиційної байдужості там, де мав би запанувати інший стиль. Мовби забувши, що діють вони в умовах уже суверенної держави і мали б виконувати свої обов'язки з більшим зацікавленням й почуттям відповідальності, ці офіційні установи не виявили належної гостинності, не пошанували, як то годилось би, голландських друзів за їхню відданість і любов до української музики і до нашої мови. А жаль. Бо ж такий концерт, може, буває раз у житті. Бо ж гості в своїй

щедрій талановитості принесли нам, мовби заново для нас відкривши, такі неоціненні скарби української духовності, що ми їх, здається, й самі не завжди усвідомлюємо повністю.

Хочеться висловити глибоку вдячність голландським співакам та їхньому керівникові за мистецький подвиг, за те, що вони дали відчуті всім нам живий подих національного відродження, досягнути, яким значним може бути внесок українського народу в культуру європейську і світову.

(«Літературна Україна»)

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІІ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими vzорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

«ВЕСТ АРКА»

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

ІМПРЕСІОНІЗМ

(21-ша стаття з серії про Мистецтво)

Кілька років тому, під час відвідин Франції, я зупинився у місті Руан і відвідав тамошній музей мистецтва. В одній з кімнат музею були виставлені малюнки Клода Моне виключно з фасаду руанської катедри. Малюнки відображували найдокладніші спостереження гри світла в готичній різьбі цієї визначної будови. Помічалися блакитняві мерехтіння свіжого повітря, міцне полуденне сонячне світло, як також помаранчові відтінки вечірнього освітлення. Кожний малюнок являвся студією світла, засвідчував його ефект на природу. Головний підхід Моне до малярства — це студіювання природи з повною щирістю і відтак перенесення вивченого на полотно у формі спостережених вражень. Дивлячися на малюнки Моне, ми дістаємо вражіння з природи. Ці вражіння являються результатом живих кольорів у зв'язку зі способом, яким вони були накладені на полотно.

Цей спосіб малювання був багато вільнішим, ніж способи якими малювали мистці у попередніх періодах. У малюнках Моне ми знаходимо багато більше відваги і сили, які підтверджують, що мистець був більше зацікавлений технікою малювання, ніж сюжетом малюнка. Також тут відчувається дух революції проти французької академії, яка даліше настоювала на малюванні сюжету способом розвиненим через сторіччя майстрами Франції та інших мистців світу. У цих малюнках можна легко побачити перелом від «що малювати» до «як малювати», що опісля було підхоплене іншими школами мистецтва і розвинено у ріжні розгалуження, від реалізму до абстракції.

Моне являється одним з декількох мистців, яких ми знаємо під назвою імпресіоністів. Інші мистці знані в Америці, які цікавилися тим самим підходом до малювання були Дега, Ренуар, Сезан, Пісаро і Сіслей. Вони всі студіювали світла і тіні. Вони завжди малювали назовні, у природнім освітленню, а не в студії при штучнім освітленню.

Цих мистців часто висміювали тільки через те, що вони вводили новаторство. Багато людей не могли прийняти ідею, що раптом вони могли побачити краєвид відмінний від того, який вони призвичаїлися бачити. Тут треба зазначити, що більшість людей знають природу не зі своїх власних спостережень, а з того, як її заінтерпретували інші мистці. Накопичення років такого знання не може зникнути негайно. Це якраз і є причиною, чому люди легко не приймають чогось нового. Вони мусять перше відвикнути від старого, щоб опісля прийняти нове. Помалу люди зачали бачити ці сині, помаранчові, зелені та жовті кольори так само, як їх бачили мистці імпресіоністи, і імпресіонізм став здобувати своє місце у мистецтві.

Сто років тому зачався цей рух у мистецтві і проіснував сорок років, але мав такий вплив на мистецтво, що навіть тепер ще багато мистців приймають імпресіонізм як свій спосіб у малюванні.

Це не є випадок, що ця школа втрималась стільки років. Якщо ми заглибимось в історію тих часів і в життєписи тих мистців, то відкриємо одну важну річ. Всі мистці імпресіоністи були професійні малярі. Вони зачали з дуже доброю підставою. Вони мали

добру школу, досконало знали техніку і мали добре розуміння мистецтва. Після того як зірвали з академічним підходом, їх дальший розвиток не був випадковий, але систематичний розвиток ідеї. Вони так само як і всі інші новатори мусяли терпіти людське нерозуміння і приймати від людей образи. Вони спочатку не могли продавати своїх малюнків, але більшість з них, принаймні Моне, Дега і Ренуар не померли в бідності як переважно американці собі уявляють, а у відносному достатку.

Імпресіоністи можуть послужити за приклад мистцям і звичайним смертним. Добра професійна основа нам може тільки допомогти. Якщо ми хочемо робити революцію, то у цьому нема нічого злого. Але завжди пам'ятаймо, що є краще розвивати ідею на основі знання, ніж на незнанню.

Юрій Мошинський

МУЗЕЙ ДЕРЖАВНОСТИ — БУДИНОК ГЕТЬМАНА І. МАЗЕПИ

У Києві, на Подолі відбулося засідання голови Ради вана Салія (того, що так безстрашно станув проти сатрапа Володимира Щербицького), з участю його заступника, поетесою Софією Майданською, Григорієм Щербиною — головою Комісії по реставрації історичної зони Подолу та гостем із США Маріяном Коцем. У другому засіданні взяла також участь архівар-історик Тетяна Гирина, яка й піддала думку відкриття Музею Державности в будинку гетьмана Івана Мазепи, що й було одобрено всіма присутніми.

Поділ із своїми давніми цеховими традиціями, історичними будівлями, Києво-Могилянською Академією, будинком гетьмана Івана Мазепи, — нині відроджується. Відбудовуються, реставруються під наглядом Григорія Щербини й архітекта-реставратора Валентини Шевченко та історика й археолога Михайла Брайчевського деякі будівлі. Йдуть заходи перебрати від моряків Києво-Могилянську Академію. Будинок Мазепи опустілий, знищений, розпадається. Немає дверей і вікон. Лопають стіни, дірявий дах. Структура потребує негайної реставрації модерними машинами,

Будинок гетьмана І. Мазепи

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО

Тел.

(416) 766-6802

2118-A BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONT., M6S 1M8

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Формує образотворчу Галерію-Музей
- Влаштовує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми
- Видає книги, альбоми репродукцій, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від вівторка до суботи від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до галерії за добровільними датками.

які можна тільки тут на Заході закупити.

Переборюючи перепони, відбудувавши один-два об'єкти, можна сподіватися, що увесь Поділ буде повністю реставрований і не попаде в руки меркантильного неукраїнського елемента.

Хто розуміє вагу Музею Державности в будинку гетьмана Івана Мазепи, хто вірить у світле будуче України, кому не байдужа доля Київського Подолу, — просимо слати свою пожертву на адресу, де однією тисячною пожертвою відкрито конто допомоги: SELFRELIANCE F.C.U.

Fond I. Mazepu a/c 5891

558 Summit Ave.

Jersey City, NJ 07306, USA

М. Коць

Виставки мистців з України в КУМФ: В галерії Канадської Української Мистецької Фундації в Торонто цього року відбулось уже чотири великі індивідуальні виставки образотворчих мистців з України. На початку року відбулась виставка Володимира Патики, трохи пізніше — Любомира Медведя, а в вересні прибули з своїми картинами мистці Михайло Попов з Харкова й Олександр Ткаченко з Дніпропетровська. «Нові Дні», на жаль, досі даремно шукають мистецтвознавця чи критика, який погодився б знайомити читачів наших з нюансами і вартістю сучасного українського мистецтва. Може знайдеться відважний доброволець?

ПОДАРУЙТЕ ЇМ АВТО

За посередництвом фірми ЛАДА КАНАДА Інк. тепер можете купити або подарувати своїм рідним і приятелям на Україні новий автомобіль прямо з Запорізького або Луцького автозаводу!

Великий Запорізький автозавод ЗАЗ виробляє понад 100,000 легкових автомобілів річно та всі запасні частини для них. Від часу появи перших мініавтомобілів марки «Запорожець» в 1960 році, до нинішньої модерної комфортабельної ТАВРІЇ ЗАЗ-1102 (з передньою передачею) пролягла довга дорога постійних технічних удосконалень.

ЦІНА \$6996.00

1790 ALBION ROAD, REXDALE, ONTARIO M9V 4J8
Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241

ЦІНА \$5994.00

Крім нових авт типу ТАВРІЯ, наша фірма доставляє також спеціально сильні автомобілі (джіпи) Луцького заводу ЛуАЗ-969А, з передачею на всі чотири колеса, що достосовані до перевезення пасажирів і тягарів по нерівних полях і дорогах.

Ці автомобілі вповні перевірені, забезпечені від ржі, гарантовані, економічні і недорогі!

Обіцяємо доставу напротязі двох місяців прямо з заводу!

За повнішими інформаціями телефонуйте, пишіть, або зголошуйтеся на таку адресу:

LADACANADA INC

ЗДАЛЕКА І ЗБЛИЗЬКА

Леся БОГУСЛАВЕЦЬ

СВЯТКУВАННЯ ПО-ПОЛТАВСЬКОМУ

Спробую розповісти як відзначали цього року на Полтавщині перевезення тіла Тараса Шевченка з Петербургу на Україну, до Канева, де й поховано його на горі, яка зветься тепер Тарасовою.

Поїхала я на Україну, на запрошення Спілки Письменників України з сестрою Галиною Кошарською. Вона очолює славістичний відділ при Мекворі університету у Сідней, а я — українські радіопередачі на державній станції в місті Мельборні. За все, крім побуту у Полтаві, платила сама.

І от сталася така симбіоза: сестра брала мене, коли йшла до Львівського, Харківського, Київського університетів. І я мала нагоду познайомитись з людьми, які очолюють факультети чи викладають українську мову. А я гукала сестру на зустрічі й інтерв'ю з письменниками та іншими визначними сьогодні на Україні людьми.

Щойно вернулися з Харкова в Київ, як наступного дня вже треба бути перед готелем «Дніпро», щоб почати нашу подорож автобусом з письменниками до Полтави. Звичайно, багато простіше було їхати до Полтави з Харкова, але хто вибирає те, що легше і швидше, хто думає про такі дрібниці? Головна мета була спілкуватися із справжніми, живими письменниками!

Тому й з Харкова виїхали в пів до першої ночі (єдиний квиток, що нам ледве дістали там), а прибувши до Києва, переночували і о восьмій вранці, 18 травня 1990 року перші прибули на місце від'їзду. Незабаром з'явилася худорлява симпатична жінка. Ми познайомились. Це була Лідія Палій з Канади, та сама, репортажі якої з численних подорожей по всіх континентах я з цікавістю читала в журналі «Сучасність». Остання її подорож була до Китаю. І я пригадую, як я заздрила їй, читаючи про всі ті дива.

Помаленьку до дев'ятої два автобуси виповнилися письменниками і ми вирушили до Полтави. На жаль, саме почалися сесії у Верховній Раді і багато письменників, будучи депутатами лишилися у Києві.

Ну, що ж, на безриб'ї і рак риба, потішали ми себе. А все ж серед тієї численної письменницької братії було і декілька визначних. Перш за все Юрій Мушкетик, голова спілки письменників, твори якого я люблю читати, та ще популярна письменниця Раїса Іванченко. Декілька місяців тому я даремно намагалася зловити її по телефону для інтерв'ю, по всій Америці і Канаді, де вона подорожувала із групою письменників. Вчора та мрія таки збулася і не лише записала її розповідь, а й посмакувала в неї кавою, шоколадним тортом та цукерками.

Також був з нами відомий на всю Україну гуморист Євген Дудар, якого, приїхавши додому, згадую весь час «не злим тихим словом». Бо просять мене — «дай на радіо Дудар'я», а половина гуморесок, які він мені дав, записана так, що хай його качка копне!

Який з себе Дудар? Середнього зросту і віку і, звичайно, весь час жартує. Тобто не знаєш, коли він говорить серйозно, а коли жартує. От, приміром, він

заявив мені, що хоче одружитися. Чому? Бо має багато виступів, а приїде до хати ні прибрано, ні наварено. Одним словом, як у тій пісні «І горшки побиті, і миски немиті...»

— Та вам, — перечу, — треба наймичку, а не жінку.

— Ну, що ви, тільки рідна жінка догляне за всім.

— Приїжджайте, — мовлю, — до нас в Австралію, виступите, розкажете гумореску, і кожна файна молодичка схоче за вас заміж вийти.

Обіцяв приїхати...

Ну і звичайно їхало ще багато більших і менших поетів, журналістів, фоторепортерів, кореспондентів... Може серед них і відоміші та талановитіші були, та хіба вгадаєш? Ті, переважно, сидять мовчки.

Ще були два письменники з Пряшівщини, по одному з Ізраїлю, з Мадярщини, Узбекистану, Казахстану, Камчатки, Форт Тараса, Кубанщини.

За вікном бачимо чудові українські краєвиди, проїжджаємо села і містечка. Назви всі російською мовою. Все нібито залежить від місцевого начальства. Подорозі спиняємось, нас зустрічають з хлібом і сіллю. Перекусили, запили газовою водичкою і знову в дорогу.

Слухаємо всі по радіо передачі з українського парламенту. Втомлені, десь по другій прибули до Полтави.

Не встигли оговтатись, передягнутися, вмитися, як везуть нас у місто: оглядати і кланятися визначним місцям...

На пам'ятник Котляревському поклали квіти. Десь там Пушкін перебував, туди заглянули. Хотіли мене зфотографувати там, вибачайте, речу, не те свято сьогодні. Повз пам'ятник Шевченка, лиш проїхали, тут, мовляв, іншим разом. Повезли нас до центру. Зупинилися, роздали всім квіти і сказали йти до пам'ятника... Леніна.

Із заморських гостей нас було четверо: Ліда Палій, сестра моя, син мій Юрко і я. І ось тут ми зразу провели свої збори і вирішили: нікуди не рипатись, бо приїхали ми шанувати Шевченка. Лишилися з тими квітами і оглядали вулицю біля автобуса. Бачу, дехто теж так зробив.

Пізніше запросили всіх до конференційної залі, що була поруч. Начальство привітало там нас, виклало свою програму на наступні дні.

— Чи є які запитання?

Ну, Євген Дудар вирішив і тут пожартувати (а може він і серйозно, хіба ж його вгадаєш?) — Чому, — питається, — на стінах старі гасла з брежньовських ча-

сів, та ще й російською мовою?

Інші теж поцікавились: що то за сутички були у зв'язку з відправленням панахиди по Петлюрі? Більш запитань не було і відповідей теж.

У суботу Полтава віддавала шану соєму поєтові. Рано завезли нас автобусом до центру міста. Звідси треба було йти до пам'ятника. Але сталась якась за-тримка. Бачимо недалеко якась церковця. Пішли з сестрою туди, перехрестити лоба. Вся відправа по старослов'янському. У Полтаві автокефальна ще не дозволена. Вертаємось. Аж бачу, збоку на вулиці стоїть гурт з синьожовтими прапорами. Ми з сестрою до них. Беру інтерв'ю. Тут приїжджі галичани і місце-ві рухівці. Панахиду по Петлюрі, розповідають, пра-вив автокефальний священник зі Львова. Міліція, з ав-та, його перед Полтавою висадила, добирався іншим транспортом. З поїзду людей зсаджували, в кожному вагоні був міліціонер. У місті міліція навіть депутатів кидала в машину, відриваючи рукави піджаків при цьому, викручуючи руки...

Поки від них всі новини отримала, гульк, аж наша вся письменницька брата стоїть на підвищенні перед пам'ятником! А людей зібралось ні пройдеши, ні прої-деш. Навколо пам'ятника міліція ланцюгом стоїть, це щоб простий люд до артистів і гостей не пхався. Збоку біля пам'ятника сидить державний хор банду-ристів під проводом Гвоздя, а також місцевий жіно-чий хор. Перед пам'ятником людське море. Дехто з плакатами й синьожовтими прапорами.

Давай ми з сестрою пробиратися до пам'ятника, де й нам було місце. Ледве міліціонерів умовили, що мовляв, ми не прості птиці, а заморські. Пустили таки нас. Пролізли ми через усі перепони й огорожі і стали поруч письменників.

Тим часом ідуть привітання та промови. Лідія Палій теж виступала. Збоку між промовами бандуристи і хор співають пісні. Ось виступила вчителька з украї-нської школи в Польщі, з Білого Бору. Вона дякує за допомогу в будіванні інтернату-школи. Бачу, рухівці і собі хочуть сказати слово. А влада не пускає... Тут навколо репортери, телебачення... Покрутилося на-чальство і побоялося неприємностей, дозволили, або простіше не прогнали... Бо й народ почав кричати: «Дайте їм слово!», «Дайте їм слово!» Хоч-не-хоч даси...

Виступили двоє. Ось говорить Віктор Педченко, сам полтавець від Української Республіканської Пар-тії. Він завершує свою промову віршем. Говорить гарно, виразно, голосно і линує над натовпом слова:

Клянемося ми сьогодні, Тарасе,
Наш великий і вічний Бунтар,
Чи здобудем Вкраїні свободу,
Чи поляжемо всі на цвинтар —
Не дамо панувати нікому
На Вкраїні священній землі,
Нашу долю ми вибором самі
Не цека, що засіло в Кремлі.
Відродіться, Центральная Радо!
І Петлюри святе знамено!
Диктатура хай згине проклята,
Нашу кров, що пила, як вино.
Як худобу нас гнали в колгоспи,
Відпочинок нам був в Соловках, —
Підіймайся з колін, Україно!
Твоя доля в козацьких руках!

OVER
30
YEARS OF
SERVICE

ПОНАД
30
РОКІВ
ПОСЛУТ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
CHOLKAN CORPORATION • REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont, M1B 1B2 236-2666

Main St., Port Sydney, Ont, P0B 1L0 (705) 385-2983

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

УВАГА! Якщо живете у Вінніпегу, то...

Користайте з високих відсотків на ощадностях

І ЩАДІТЬ У

Кредитовій Кооперативі Північного Вінніпегу

яка приймає нових членів і ощадності в кожній сумі на:

- чековий рахунок (з безплатною чековою обслугою),
- асекураційнеkonto до суми 5,000.00 дол.,
- звичайні ощадності з місячними відсотками,
- „плян 24“ — заощадження з щоденними відсотками,
- короткотермінові депозити на 30,60,90,120 і 180 днів,
- довготермінові депозити на 1 до 5 років,
- РПСР — заощадження на старість, на 1 до 5 років.

Докладні інформації уділюємо в бюрі кредитівки:

NORTH WINNIPEG CREDIT UNION LIMITED

544 Selkirk Avenue

Winnipeg, Manitoba R2W 2M9

Telephone: 586-8460; 586-8469

Не раби ми, а вольності діти,
 Місця вистачить всім на землі, —
 Хочем жить ми, кохать і радіти
 А не кров проливать на землі.
 Україно стань вільною Державою
 Всі народи, то діти твої,
 Над полями знов жайвір літає
 І щебечуть в гаях солов'ї
 Герб Тризуб на блакитному полі
 В обрамлінні налитих колосів
 Ми державу свою відродити
КЛЯНЕМОСЬ, КЛЯНЕМОСЬ, КЛЯНЕМОСЬ!!!

Зараз, пишучи ці рядки, я бачу недосконалість вірша з технічного й мовного боків, але, щоб відновити спогади, досить мені послухати касету запису декламації, всю атмосферу, вигук натовпу, який кричить: «Клянемося!» «Слава Україні!» Це незабутнє... Я стояла і безсоромно плакала... що нарешті дочекалася почути ТАКІ СЛОВА НА УКРАЇНІ.

Тим часом нас з сестрою запрошують на інтерв'ю по телебаченню. Жах не люблю виступати, але змогли. Почали записувати.

— Дякую, — кажу, — спілці письменників, що запросили на це свято.

— А, які, — питають, — ваші враження?

— Всякі, — відповідаю. — З одного боку, начебто перебудова, і рада побачити зміни на краще, а з другого боку, солідаризуюсь з Дударем: чому і досі висять старі гасла та ще й російською мовою? Назви вулиць теж російською мовою. Та й хотілося б чути більше рідної мови на вулицях міста.

Тут вони швиденько мене обрізали. Пізніше знайомі бачили нас з сестрою на телебаченні і в Києві, і в Полтаві аж двічі, та лишили з нашого інтерв'ю тільки «ріжки та ніжки». Решту, мов корова язиком злизала.

Того самого дня, надвечір продовжувалися святкування на Співучому Полі. Було холодно. Трохи накрапав дощ. Але хори, солісти, танцюристи, всі виступали під захоплені оплески глядачів. Молоді хлопці з синьожовтими прапорами теж сиділи недалеко від нас.

Запам'ятався виступ Святослава Максимчука, артиста львівського театру ім. Заньковецької. Мала нагоду, раніше у Львові, почути його на вечорі в пам'ять д-ра Юрія Липи, який був закатований енкаведистами. (За лікування ранених воїнів УПА — Ред.)

Неділя. Нашу групу письменників, репортерів, фотографів, розділяють їхати по селах, де мають пройти відзначення Кобзаря. Нас четверо заокеанських гостей, шлють з головною громадою до села Велика Багачка.

Віє пронизливий вітер, сіється мжичка. Надягаємо все найтепліше. Подорозі зупиняємось у селі Поділ. Тут нас зустрічають «з хлібом і сіллю». Збоку стоять селяни. Коло контори весь паркан покритий вишитими килимами та іншими вишиванками, на жаль, переважно у модерних крикливих барвах. Поруч — пам'ятник Леніну. Нам дають квіти. Бачу на паркані між килимами, портрет Шевченка (така хтось додумався повісити). Наша заокеанська чвірка швидко робить «нараду». Беремо квіти і йдемо до Шевченка та кладемо їх на землі перед ним. Фотографи бігають клацають апаратами, але нас «не помічають».

Підходжу до селян, кажу звідки приїхала і обурююсь: чие свято?! кому кладуть квіти?! І де ж пам'ят-

Свято Шевченка біля... пам'ятника Ленінові.

ник Шевченкові?! Начальство теж стоїть і «на вус мотає». Всі ні пари з уст. Правда, один з приїжджих пояснив: Бачите, це місцеві тут розпоряджаються, нам не личить втручатися.

Серед двору гостинні люди наготували і поставили смачних традиційних страв у чудових полумисках, макітрах та горщиках. Нас припрошують частуватися. Все смачне, гаряче, одним словом прийняли нас як найкраще, дарма, що спинилися ми там на коротко, мимоходом.

Ідемо далі. Перед селом Велика Багачка спиняємось і польовою доріжкою йдемо нагору до цвинтаря. Тут похований кобзар Кушперик. Хто він був і які пісні співав — не знаю. Тут зустрів нас бандурист і почав співати... «Думу про Леніна». Щоб ти скис! Виключаю магнітофон. Боже, коли Рідна Земле позбудешся цих перевертнів і манкуртів?!

Ідемо до села. Тут уже святкування у розпалі: ходять гуртами жінки, співають. Затешують між них і записують... На вулиці виставлені вишивки, вироби ткацькі, Гончарські, з дерева. У центрі села великий майдан. Половина його на пагорбі, в кінці якого височить адміністративний будинок, гадаю, поверхів на п'ять. Посередині майдану, саме де почався пагорб... великий пам'ятник Леніну. Поки йому несуть данину-квіти, роззираюся і бачу між всяким крамом стоїть кілька столів з книжками. Питаю чи є українські. Ледве знайшли, аж три! Дві з них детективні.

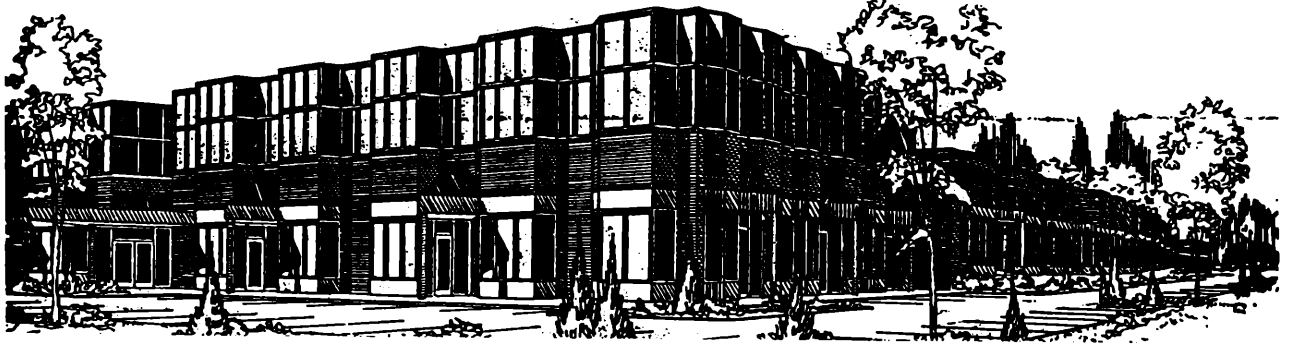

«Кладемо квіти на землі перед Шевченком...»

“PROMBANK” INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.

— Та до нас взагалі українських книжок не привозять, — пояснюють.

— А школи ж які? — дивуюся. Всі українські, виявляється. Чудеса та й годі... Збоку чую чоловіки радують святові, бачте, пива привезли...

Після смачного обіду в ресторані, йдемо на концерт під відкритим небом. Біля пам'ятника Леніну сидять бандуристи. Це київська капеля під проводом Миколи Гвоздя. Далі різні хори місцеві, чи з сусідніх місцевостей, танцювальні групи.

Ми приїжджі і місцева влада сидимо навпроти на лавках, далі місцевий люд причепився хто де зміг. Почалися промови, співи, танці. Бігають фотографі, кореспонденти. Дивлюсь і гадаю собі, а як простий люд це усе сприймає? Ось точиться старенький і п'яленький пенсіонер. Підходить до першого ряду і голосно гукає: «Ви лижете їм зади (правда він тут кріпше висловився) до червоного, а за пам'ятник Шевченка вам байдуже!»

Після концерту нас запрошують до адміністративного будинку. Заходжу всередину, минаю безліч кімнат, скільки тут сидить дармоїдів. Це про них каже народ: один з сошкою, а семеро з ложкою...

Нам вручають господарі пропам'ятні вази, говорять промови. Юрій Мушкетик теж виступив і висловив побажання, щоб незабаром поставили Поетові пам'ятник. Власті ймущі сприйняли це зі смішком, да, мовляв, ось раз два зараз його вам збудуємо.

Була четверта година дня, коли всіх гостей розділили між головами колгоспів і ті повезли нас показувати своє господарство. Мені, сестрі і кореспондентові однієї з газет припало їхати до села Рокита.

— Ви ж хоч меблі в людей не забирайте після показу, — жартують з нашим поводитарем. Шофер подорожі туди і назад ані пари з уст, навіть не усміхнувся як прощалися. Мабуть, досить надивився на таких гостей та й знає всі закулісні справи: що на показ, а що на ділі... Вже й село. Голова розказує, що половина селян вже на пенсії. У неділю ніколи на полі люди не працюють, вже декілька років. То, мовляв, раніш таке було. Зупиняється біля хати.

— Вас тут чекають, — мовить.

Нас зустріла молода жінка. Нібито тут живе з чоловіком і двома дітьми, ми їх не бачили. Хата нова, у ві-

тальні всі меблі новесенькі, включно з телевизором, величезною шафою з посудом. Гарний стіл зі стільцями (на двох ще був пластик). Ведуть до спальні. В одній дитячій для хлоп'яти двоспальне ліжко стоїть, ледве можна обернутися, в другій, теж хлоп'ячій, кушетка для спання. У пральні пральна машина, в кухні піч застелена білою серветкою. Так, що й не знаю чи стоїть так для годиться, чи варять на ній. Навіть в убиральню повели й показали новесенький унітаз та умивальник. Бач, думаю, а селяни в Багачці казали, що немає каналізації... в сусідніх селах.

Хата двоповерхова. Нагору не вели, сказали не скінчена. Збоку хати гараж, виглядає наче ще одна хата.

— Скільки ж ви заробляєте?

— Я бухгалтер, сто, а чоловік механізатор, сто сорок.

— А де ж грошей взяли на хату і машину?

— А нам батьки помогли.

В коридорі при вході стоїть пристрій на черевики, але ні одної пари на ньому не було.

Після оглядин нас швиденько повели до дитячого садка, старечого дому (двоє старих там були), бібліотеки, школи, будинку із великою залесою (для виступів, концертів?) стіни якого були обвішані портретами Леніна та інших бородатих людей (Карлами Марксами?). Тут спішки немає, все оглянуто, тепер сідайте за стіл. Тут мене нарешті прорвало.

— Як вам, — кажу, — не соромно, скільки водите, показуєте і ні одного портрета Шевченка?! Надворі пам'ятників аж два, але не поетові. Невже портрет так дорого придбати? Та я вам з Австралії можу на це гроші вислати, коли треба... Яке ж це шанування поета?

Сестра смик мене за рукав, ти ж — шепче — в гостях. Пізніше попросила кореспондента, як буде описувати наші оглядини, щоб згадав все, як було. Він зам'явся: «Може, спробую, натякну». І справді... натякнув...

За столом, нас чекають: директор школи, якийсь партієць і голова колгоспу. Стіл повен їжі. Та ж ми після оглядин з'їжджаємось на вечерю в ресторан? — дивуємось. Що зробиш прийшлося сідати за стіл. Накінець ще й подарунки дали: гарні книжки, такі лиш в доляровій крамниці купиш.

Вечоріє, йдемо до авта. Проїхало на мотоциклах двоє хлопців та ще баба старенька пасла гусенят край дороги. Це всі, що ми бачили з селян, яких тут проживає тисяча, а половина пенсіонери...

І це в неділю, п'ята, шоста година по обіді! Де поділися люди? Із худоби, бачили троє курей і одного півня та одну кішку. Ні галасу дитвори, ні людських голосів, ні мукання корів чи гавкоту собак, навіть поганенького коров'ячого хвоста не бачили!!!

З'їхались ми всі, ділимося враженнями. Запитую інших: чи бачили в селі людей? — Та лиш одну стару бабу, що пасла гусенят... Чи вони, думаю, часом не ту саму возять по інших селах, для «декорації»?

Ресторан над дорогою, в якому всі, з'їхавшись, вечеряли (знову!) чудовий. Це якийсь багатий голова спровадив закарпатців і вони йому все прикрасили вирізуванням. Все з ясного дерева. Прикрашені стільці, стіни, стеля. Особливо стеля, бо там вирізування у глибину. Просто і злегка все це звисає. Дуже гарно. Кажуть, голова колгоспу дуже гордий з цього і запрошують сюди всіх важливих гостей. Скільки це часу взяло у майстрів?! І цікаво скільки їм за це заплатили?

Повечерявши перед цим у колгоспах, знову сідаємо за стіл, цим разом із начальством, яке верховодило святом.

До Полтави вернулися біля десятої. Тільки вийшли з автобуса, щоб іти до готелю, аж вже на мене чекають. Підходить жіночка з міліції. Сказала який має чин і почала розпитувати звідки я, хто батьки, скільки дітей і т.д., і т.п.

— А що ви власне бажаєте? — питаю нарешті.

— Та один чоловік поїхав до Австралії недавно, то хотіла йому передати привіт.

— До якого він міста поїхав?

— Ба я власне й не знаю...

— Ну, це ще не біда, скажіть його прізвище, ми його знайдемо.

— Та я теж не певна...

Верталися ми до Києва і знову слухали сесію Верховної Ради і вболівали за демократичний блок...*

Цим разом їхали ми іншою дорогою. Всі написи були українською мовою. На обід спинилися в однім селі над річкою. За оприділені гроші накупили харчі: свіжо зжареної риби (дуже смачна!), домашньої ков-

баси, хліба, соку яблучного і томатного. Все це на скатертині розклали на траві біля річки. Та ще доклали сухий пайок. Надворі був лагідний теплий день. В небі помаленьку вітерець розганяв хмаринки, світило сонце, тихо жебоніла річечка. Ми хто стоячи, хто сидючи на траві, припали до страв. Вилоч не було, їли руками, і здавалось, що ніколи не була така смачноща їжа. І здавалось, що все гаразд... і ми не приїжджі, а живемо на Рідній Землі...

— А де ви стаканів набрали? — питається хтось. — Вони ж дефіцитні!

— Та зайшла в магазин і кажу: Тут делегація з Австралії, і ні в що соку налити, позичте, щоб не осоромитися перед чужинцями. А вони й виручили. Беріть, мовлять, ми їх спішемо...

І як годиться завершилося святкування у Каневі. Втомлені помаленьку добралися сходами до пам'ятника і музею. Сходів, кажуть, понад триста. Навколо чудовий парк. Глянули на Дніпро і кручі, згадали тих безбачченків, що хочуть їх занастити. Проїшлись музеєм. Я зауважила, що статуя Леніна зникла, значить перебудова помаленьку і сюди докочується. Делегати з Форт Шевченка подарували для музею національну верхню одягу, яку тут же повісили зараз в юрті. Отак закінчилася наша подорож по Полтавщині і вшанування великого Кобзаря Тараса Шевченка.

*Згадалася мені одна історія, яку розповідали в Києві двоє закордонних гостей. Вона ректор університету, самітня, він одружений її помічник, старший чоловік. Приїхали підписати угоду про обмін з Київським університетом. Прийшли до готелю «Дніпро» де в них давно були замовлені кімнати. Якраз на той час до Києва приїхало багато туристів, делегатів і з кімнатами було сутужно.

Отож вони підійшли до адміністрації, кажуть прізвища (англійською мовою) і просять: ту румс (як і було замовлено).

— Нет,— відповідає завідувачка, — ю гев ван рум.

— Але ж ми маємо зарезервовані, — не здаються приїжджі.

— Нет, ван рум, — як автомат, — товче своє завідувачка.

— Та ж я одружений, що моя жінка скаже, як довідається?! — волає помічник.

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

«Розклали на скатертині...»

Леся Богуславець (в центрі) і Лідія Палій (справа).

— А ви не мусите їй казати. — порадила завідувачка.

Після довшої тяганини і обурення, вони таки отримали дві кімнати і розповідали вже, згадуючи цю пригоду, зі сміхом.

ПРО ПОДАТОК НА ТОВАРИ І ПОСЛУГИ (GST)

(Канадська Сцена) — Впровадження нового податку на товари і послуги (GST), розробленого федеральним урядом, має вступити в силу від 1 січня 1991 р. Багато канадців продовжують запевняти, що вони не розуміють усіх аспектів податку. «Канадська Сцена» попросила федеральне Міністерство Фінансів відповісти на деякі найбільш поширені питання. Пропонуємо частину четверту.

Питання: Всі підприємства, що продають за рік продукції понад 30,000 дол. мусять бути зареєстровані в GST. Реєстрування не обов'язкове для підприємств з річним прибутком 30,000 дол. чи менше. Яку вигоду я отримаю, обравши реєстрування?

Відповідь: Підприємство чи власність з річним прибутком (від рівня, що підлягає оподаткуванню до трансакцій з нольовим процентом) в 30,000 дол. і менше не вимагають бути зареєстрованими. З тих, хто вирішив не реєструватися, не буде стягатися податок з продажу чи іншого приходу, але вони також не зможуть сподіватися використати позички з податку на їхні купівельні потреби.

Цей порядок може підійти вам, якщо ви дрібний підприємець, який має стосунки безпосередньо з клієнтами. Однак, якщо ви провадите поважний бізнес, ви можете знайти вигоду в реєструванні, оскільки це дозволить вам і вашим клієнтам покривати бізнесові видатки за рахунок коштів податку (GST).

НЕ ЗАБУДЬТЕ

ВІДНОВИТИ

ПЕРЕДПЛАТУ

СВОЄЧАСНО!

ASTRA

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

**2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6**

PALADIN INSURANCE LTD

Тел. 239-7392

Павло Колодій Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

**97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3**

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

GEO. H. CREBER (від 1897 року)
208 Kingston Rd. at Woodbine

**УКРАЇНЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ**

- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень — 691-5712 і увечорі — 763-3503

РОМАН ДЕМКІВ

НЛО ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

1939-1945 роки. В ці шість кривавих років, коли всю планету страсали найбільші й найжахливіші кровопролитні битви в історії людства (понад 50 мільйонів убитих), авіація вперше стала вирішальним фактором. Жодну битву, сухопутну чи морську, не можна було виграти без її допомоги.

Бойові завдання були такими важкими й небезпечними, що тільки воїстину надзвичайний випадок міг викликати здивування й цікавість екіпажів. Справа у тому, що в бойових рапортах трапляються звістки про нерозпізнані повітряні об'єкти. А оскільки всім добре відома стримана й коротка редакція бойового рапорту, то навіть проста згадка про НЛО вже про щось промовляє. Цікавими є два аспекти проблеми: деталі, які описували льотчики (і в які того часу не вірили), і той факт, що НЛО хоч і виявляли „інтелектуальну цікавість“, але не брали участі в бою, не атакували, й більше того, не відповідали на атаки земних літаків.

Ця незрозуміла терплячість турбувала військових більше, ніж неприхована ворожість. Бо, як встановили по закінченні війни, кожна воююча країна розглядала НЛО як секретну зброю противника. Великі держави підозрювали одна одну. Тому, що не могли зрозуміти дії і спосіб функціонування цих дивовижних прибульців, то розпочали їх серйозні дослідження. Ще в 1942-43 роках Англія, США та Німеччина створили комплексні дослідницькі групи з учених, інженерів, військових спеціалістів та льотчиків вищого класу, які мали тогочасну досліду апаратуру й найкращі літаки (на випадок ведення бою).

В бойових журналах деяких ескадрилій дедалі частіше з'являлися згадки про контакти з НЛО. Тим часом такі ескадрильї (винищувачів або бомбардувальників, розвідувачів чи мінерів) склалися з найдосвідченіших екіпажів, ними керували знамениті пілоти (Кесада, Юл, Дулітл, Шрайдер, Дір, Байтег, Мушотт, Клостерманн у союзників, Новотні, Галланд, Голлоб, Фон Графт у німців), які мали від 1000 до 6000 годин активного польоту і щодня брали участь у нещадній повітряній війні.

25 березня 1942 р. польський капітан Роман Собінський в ескадрильї стратегічних бомбардувальників англійських ВПС здійснював нічний рейд над німецьким містом Ессеном. Виконавши завдання, літак рушив назад до Англії, піднявшись у темряві на висоту 5000 метрів. Тільки-но екіпаж встиг відпочити, залишивши позаду німецький повітряний простір, — після приблизно годинного важкого польоту, — як кулеметник подав сигнал тривоги: літак переслідує невідомий апарат. «Нічний винищувач?» — спитав пілот, згадавши про небезпечні «Мессершміти» Me-110. «Ні, пане капітане, — відказав кулеметник, — здається, це не літак, він має невизначену форму і світиться».

Незабаром увесь екіпаж спостерігав дивовижний об'єкт, що вигравав красивими жовтогарячими переливами. В капітана Собінського була звичайна реакція пілота, атакованого над ворожою територією: «Я гадав, що це якась нова диявольська штука німців і наказав кулеметникам відкрити вогонь». Але, на пре-

великий подив екіпажу, чужий літальний апарат, який наблизився приблизно на 150 метрів до хвоста літака, не тільки не відповідав, але й атакований снарядами, не дістав від них жодної хоча б трохи помітної шкоди. Збентежені кулеметники припинили стрільбу. Через чверть години, протягом якої дивовижний об'єкт летів „в строю“ з бомбардувальником, він блискавично злетів і зник з неймовірною швидкістю.

14 березня 1942 р. на секретній повітряній базі Банак, яка належала Люфтваффелотте-5, в Норвегії зняли тривогу з тієї причини, що радар виявив поблизу чужий повітряний об'єкт. Найкращий пілот бази капітан-інженер Фішер злетів і йому вдалося перехопити об'єкт на висоті 3500 метрів. У своєму рапорті німецький льотчик зазначає: «Чужий апарат здавався зробленим із металу і мав форму фюзеляжу літака завдовжки 100 і діаметром 15 метрів; спереду можна було побачити щось схоже на антени (...). Хоча він не мав крил і видимих зовні моторів, цей дивовижний апарат летів горизонтально. Я переслідував його кілька хвилин, після чого, на мій подив, він раптово набрав висоти й блискавично зник». Спроби капітана Фішера знову перехопити його зазнали невдачі: радарна станція бази загубила сліди.

26 лютого 1942 р. голландський крейсер „Тремп“ протягом приблизно трьох годин переслідувався НЛО. Екіпаж описує об'єкт як «гігантський диск, зроблений, імовірно, з алюмінію». Дивовижний сріблястий НЛО не атакував судно, але з інтересом спостерігав за ним, не боячись націлених на нього гармат. Переконавшись у мирній поведінці чужого судна, голландці не відкрили вогню, вдовольнившись спостереженням надзвичайно складних повітряних маневрів диска. Після тригодинного „ескортного“ польоту НЛО раптово злетів і зник із швидкістю приблизно 6000 км/год.

Наприкінці 1942 р. великий німецький підводний човен стріляв з гармат у «сріблястий об'єкт веретеноподібної форми довжиною 80 метрів», який «швидко й беззвучно» пролетів у 300 метрах від німецького підводного човна, не звертаючи уваги на шалений вогонь гармат.

14 жовтня 1943 р. союзники бомбардували німецьке місто Швайнфурт, а точніше, найбільший в Європі завод шарикопідшипників. Цей об'єкт першорядної ваги атакували 700 важких бомбардувальників 8-ї повітряної армії США. Супроводили їх 1300 американських та англійських винищувачів. Союзники досягли мети: завод стерли з лиця землі, але втрати були дуже великі. 111 збитих винищувачів і приблизно 600 знищених або пошкоджених бомбардувальників, у той час, які німці втратили всього 300 літаків. Більш ніж 3000 німецьких літаків розбивали компактні з'єднання союзників (10 ударних груп по 70 машин). Здавалося, що в цьому пеклі, яке знаменитий французький пілот П'єр Клостерманн порівнює з «акваріумом, повним божевільних риб, справжнім кошмаром, де ніхто не мав часу боротися за своє життя», ніщо вже не могло справити враження на льотчиків. І все ж таки...

Британський майор Р.Т. Голмс, призначений під час цього нальоту командуючим ударною групою бомбардувальників, доповідає про факт майже неймовірний: у той час, коли його з'єднання пролітало над об'єктом, раптово з'явилася група великих блискучих дисків, які швидко наближалися. Дивовижні апарати

наблизились до американських бамбардувальників, при цьому здавалося, що на них не впливає ні шалений вогонь більш як 700 бортових кулеметів, ні те, що вони пересікли лінію вогню німецьких літаків. Американські льотчики здивовано відзначили, що загадкові диски без крил залишалися неушкодженими, не відповідали на їх шалений вогонь і спокійно полетіли геть. Літак майора Голмса вцілів і перше, що зробив флегматичний англійський льотчик, приземлившись на базі, — подав докладний рапорт командуванню. Військові спеціалісти й представники британської науки дуже зацікавилися (і в той же час розгубилися) з приводу його змісту. Вони запідозрили, що йдеться про новинку секретної зброї Німеччини — так збіглося, що НЛО на десять хвилин випередили німецькі літаки.

24 жовтня 1943 р. англійське військове відомство надіслало рапорт до служби розвідки з проханням провести термінове розслідування. Відповідь британської служби інформації надійшла через три місяці: дивовижні світні диски не мають нічого спільного з Люфтваффе або з будь-якими іншими повітряними силами на земній кулі... Це: UFO (поняття, введене в 1942 р., придатне як для англійської мови — Unidentified Flying Objects, так і для німецької — Unbekannte Fliegende Objekte — нерозпізнані летючі об'єкти).

12 лютого 1944 р. на секретній німецькій базі Куммерсдорф — у присутності численних офіційних осіб — запускали одну з перших ракет Фау-2. Експеримент мав на меті продемонструвати переваги надзвукової ракети, яку не можна було в той час перехопити, і, звичайно, цю подію знімали на плівку. Під час її повення вражені техніки констатували, що їхню незрівнянну ракету під час польоту супроводив нерозпізнаний сферичний об'єкт, який мав навіть зухвалість кружляти навколо неї. Цього чужака персонал бази спостерігати не міг, бо він летів із швидкістю, більшою, ніж ракета: приблизно 2000 км/год., що, зрозуміло, спантеличувало. Ця подія зчинила велику сенсацію. Гітлер і Герінг буквально казилися від думки, що союзники спромоглися запустити апарат-шпигун, який розкрив секрет знаменитої Фау-2, на яку вони поклали всі надії. Чим же ще міг бути цей дивовижний апарат?

Нагромадження таких незрозумілих рапортів на столах великих держав спонукало уряди розпочати офіційне опитування (зрозуміло, секретне).

Під тиском повітряного флоту США американські секретні служби почали перші дослідження ще 1942 року. Але констатували, що НЛО не становлять небезпеки для союзників, і що дуже мало шансів на те, що вони належать німцям. Проблема НЛО вивели з розряду термінових військових справ. Це позначилося й на нинішньому ставленні офіційної Америки (й не тільки її) до проблеми НЛО.

Англійський повітряний флот вчинив інакше: заснував численну групу з учених та інженерів-аеронавтів, яка має ескадрилью і постійно оснащується найновішими англійськими літаками. На жаль, висновки, до яких приходять УФОРД (Відділ досліджень НЛО), перебувають під грифом „Цілком секретно“.

В Німеччині теж зацікавилися проблемою НЛО. Наприкінці 1942 року заснували „Зондербюро №13“, яке під кодовою назвою „Операція Уранус“ мало вив-

чати дивовижні повітряні апарати.

Звичайно, під час найжорстокішої в історії війни авіаційні держави навіть гадки не мали, що НЛО — «вісники якоїсь позаземної цивілізації». Загальнопринята теорія твердила, що ці апарати належать противникам. Їх перевага над власними літаками викликала тільки страх, масштаби якого з'ясувалися по закінченні війни, коли частина архівів стала доступною для дослідників.

*Переклад з румунської
Михайла Короткова
„Наука і суспільство“*

ВІДБУЛИСЯ НАРАДИ ДЦ УНР

Від 5-го до 7-го жовтня 1990 р. в Українському Православному Центрі в Бавнд Бруку відбулися наради ДЦ УНРеспубліки в екзилі.

В п'ятницю 5 жовтня були наради членів уряду з участю президента УНРеспубліки Миколи Павл'юка.

Нарадами проводив голова уряду, проф. Ів. Самійленко. Було оформлено плян праці уряду на 1991 рік і схвалено відношення до подій на Україні.

В суботу 6-го жовтня відбулись спільні наради уряду й Президії УНР, якими керував голова Президії проф. Мих. Воскобійник, він подав програму дня:

- а) Схвалення «вотум — довір'я» членам Уряду за пророблену працю;
- б) прийняття рамового бюджету на 1991 рік;
- в) звіт з переговорів в справі консолідації.

Точки «а» і «б» схвалено одностайно. Над питанням консолідації розвинулася ширша дискусія і по докладному обговоренні справи рішення — двері до консолідації залишити відчинені, а ініціативу до дальших переговорів передати тим об'єднанням, що мають бажання ввійти до ДЦ УНР.

Тому, що запрошений на наради Патріярх Мстислав не мав змоги прибути, на пропозицію Президента вибрана делегація поїхала до резиденції Патріярха, щоб його привітати й побажати щасливої дороги на Україну.

Після сердечних вітань Патріярх Мстислав сказав: «Іду туди, щоб засвідчити світові, що приймаю вибір на цей високий пост нашої святої Церкви і тим самим потвердити, що Українська Автокефальна Православна Церква — була, є й буде завжди! Іду до Києва, бо вважаю, що там моє місце, а до Львова поїду, щоб привітати страдника Укр. Греко-Католицької Церкви митрополита Володимира Стернюка і тим доказати, що між нами є БРАТНЯ-ХРИСТІАНСЬКА ЛЮБОВ і що наші вороги ніколи її не зможуть знищити!»

Пополудні, член Академічної Ради при ДЦ УНР д-р Мих. Пап інформував присутніх про пляни праці тієї Ради й сказав, що запланована праця розпочнеться ще цього року.

В неділю 7-го жовтня, год. 9:30 ранку, учасники збору взяли участь у Богослуженні в церкві св. Апостола Андрія Первозванного. Після Богослуження прийнято резолюції у яких на першому місці поставлено «Всебічну поміч Україні» та витворення опінії в західньому світі, що Україна як самостійна і незалежна держава належатиме до Європейської Асамблеї, яка буде створена 1992 року.

Олександра Ю. КОПАЧ

ЗЕРНО ПРАВДИ НА ШЛЯХУ ЖИТТЯ

Дмитро Нитченко: «Від Зінькова до Мельборну»,
вид. «Байда», Мельборн, Австралія, 1990 р.,
407 стор., ілюстр.

Українська література останніх десятиліть дуже збагатилася на жанр спогадів, записок, щоденників. Цей рід творів добре знаний у нас протягом минулих століть, від княжої доби почавши. Але тепер, у нашому столітті, дійшов він до буйного розквіту. Причинились до цього знамениті автори, такі як В. Королів-Старий, Ю. Смолич, Ю. Лавріненко, І. Кедрин, І. Кошелівець, Є. Онацький, Г. Костюк і немало інших. До того грона належить також Дмитро Нитченко, подарувавши нам книжку про свої життєві шляхи. А ті шляхи проходили не тільки по всій території України, але й далеко поза нею, по різних країнах Європи, вкінці завели аж до Австралії. У підзаголовку автор називає ці спогади хронікою свого життя. І дійсно, це автобіографія у широкому значенні, сплетена бо вона нерозривно з життям цілої нації.

Зображення трагічних подій історії України, глибокі переживання народу, для автора — це не загальники, але конкретні свідчення про жорстоку політику московського окупанта. Це свідчення про голод, розстріли, заслання, нищення землі, культури, а головною душі українця-одиноці, душі народу. Вимовно про це говорять самі наголовки як, напр. «У пазурях війни і полону», «На руїнах Харкова» і т.п.

Та перед читачем постає в першій мірі постать самого автора, Дмитра Нитченка — письменника, поета, діяча культури. Пізнаємо його родинне середовище на хуторі близько міста Зінькова. У найближчій і дальшій родині письменника багато інтелігенції, лікарів, учителів і т.д.

Знаменита пам'ять автора освітлює картини життя з раннього дитинства, почавши з 3-4 років. Добре запам'ятались цікаві пригоди, а головне дідові розповіді з історії України. Навіть маємо зразки розмовної мови вдома, а сплетена вона з приповідок, з приказок, і мимоволі приходить на думку цікава мова письменниці Лесі Богуславець. Знать, одідичила вона її по своїх предках. А втім, матеріал про самого автора такий багатий у цій книжці, що ніякий дослідник цієї доби чи творчості самого автора не зможе без неї обійтися. Читач проходить стежками навчання, студій, пізнає початки літературної творчості автора, генезу деяких творів і літературне середовище в Харкові, а в ньому живих письменників того часу, живих людей, хоч і накреслених короткими рисами портретів, як ось Володимир Сосюра: «Чорнявий, з якимсь циганським блиском в очах, що може трохи свідчило, що в його тілі тече крапля французької крові, з довгим носом, трохи вищий середнього росту, міцної будови...» Для історика літератури того часу це багатий матеріал про письменників тієї доби, зокрема про М. Хвильового, І. Багряного, Г. Косинку, В. Гжицького. Згадуючи про останнього, Дмитро Нитченко пише: «Я мав щастя листуватися з ним вже після заслання і свято зберігаю його 63 листи». Сподіємось, що колись

їх прочитаємо, як збережені автором листи Антоненка-Давидовича. Та все таки, поза цими видними зовнішніми картинками відкриваємо й духовий світ автора, відкриваємо проблеми нас усіх, цілої нації. На стежках своєї мандрівки письменник у незрозумілій для нього тоді темряві шукав Правди:

«Я часто доходив до розпуки: як це зрозуміти, що я на своїй рідній землі став зайвою людиною? Різні чужонаціональні заїди мають працю, чудові мешкання, добре живуть, їздять щороку по курортах, добре одягаються, а я напівголий, ледве маю в що одягтися... Ходжу голодний, а вдома чекають теж дружина з малою дитиною та мати з братовим малим синком, бо брата заарештували й засудили на 10 років Колими, і вона приїхала до мене» (стор. 58).

Постає питання: чому провідні люди того часу здебільше не розуміли політики москалів-комуністів? Вона ж бо була продовженням попередніх часів. І мета її була завжди та сама: знищити, зліквідувати українську націю. Чому ж провідні люди України незрозуміли цього? Правда, москалі пильно стерегли свою ціль. Закривали її брехнею про рівність, братерство, спільне походження тощо. Довірливі українці, здивлені в соціалістичні ідеали рівності, свободи, братерства, повірили в облудні кличі. Не усвідомлюючи собі історичних фактів минулого, без глибокого патріотизму до свого народу, виявились зовсім неприготовані на жадливий наступ скритного, але постійного ворога. Зрозумів це М. Хвильовий коли, як сидить про це автор книжки, в одному вузькому товаристві письменників сказав: «Товариші, я знову гайну проти теєї. Я ще раз скажу одну «ересь» і прошу в неї повірити. Голод явище свідомо організоване... Ми фактично в модернізованій тюрмі (138). Хвильовий зрозумів запізно, а інші й далі не розуміли. Тож коли почався погром, уже було запізно на оборону, залишились хіба індивідуальні протести в формі самоліквідації, що й зробили Хвильовий і Микола Скрипник. Провідні люди так були затуманені брехнею Москви, що стали зовсім нездатні на будь-яку оборону, опинившись перед фактом смертельного нищення цілої нації.

Саме ця проблема — розуміти ворога, його мету, передбачувати способи дії — надалі лишається для нас, українців, проблемою великої ваги. У цьому напрямку автор книжки розкриває перед читачем психологію москалів, їх естетичні та етичні прикмети. Бруд зовні на їхній власній території, бруд у мові, що сповнена лайкою і найбруднішими словами, негуманне відношення до людей, звироднілість. З такою етикою та естетикою в парі йде, виявляється, психіка людей, сповнена брехнею і злочинством. Очевидно, бувають і яскраві винятки, але тон у суспільному житті задає все таки більшість.

Передумуючи складну проблему пізнання нашого північного ворога-сусіда, бачимо також нашу невмілість розуміти його психологію. Поза брехнею, облудою пізнавати істотне, передбачувати дії. Ідучи в цьому напрямку, створити свою концепцію, свою дію. Зміцнювати нашу свідомість національного Я, ставати повноцінними людьми, повноцінним народом.

Серед різних проблем окреме місце в книжці займає справа поступового, плянованого нищення української мови. Та все згадане вказує тільки на глибокий

зміст, що криється за барвними, цікавими картинами цього літературного твору, і накликає читачів «пізнайте Правду!» Легкі діалоги, ніжність родинних взаємин, особливі спостереження, багато ілюстрацій творять незабутнє багатство цієї книжки-хроніки життя.

Адреса, де книгу можна дістати:

Mr. D. Nytchenko
36 Percy Street
Newport, Vic 3015, Australia

„КРИТИЧНИМ ПЕРОМ“

Анатоль Юриняк, „КРИТИЧНИМ ПЕРОМ“ ч.3, Вінніпег 1989. Інститут Дослідів Волині ч.60. Стор.320.

При кінці 1989 р. вийшла друком книга статей під назвою „Критичним пером“ ч.3.

Автор цієї книги, Анатоль Богданович Юриняк — один із найстарших українських письменників, критиків, літературознавців, який впродовж свого творчого життя написав і видав більше як 10 солідних книжок, не кажучи про чисельні статті, розкинені по різних журналах та газетах.

Нововидана праця А. Юриняка „Критичним пером“ поділена на 5 розділів: I розділ — Публіцистика — статті на суспільно-політичні теми; II — Література, мистецтво, побут — рецензії, статті, есеї; III — Віршоване; IV — Ювілейне, листування, сімейне, V розділ — Різне — про творчість ювіляра.

Перший розділ охоплює статті, писані автором на політичні теми в роках 1974-1988.

В 2-му розділі автор згадує про ігнорантів рідної книжки та про її ентузіастів. Є цікава стаття про жінку-матір як основу родини, й родини, як основу суспільства. Крім рецензій на різні книжки є також рецензії на визначніші концерти, особливо ювілейні та один журнал і платівку.

У 3-му розділі „Віршоване“ є 24 вірші, деякі з них присвячені визначним історичним постаттям, як Лесі Українці, Миколі Леонтовичу, Теодорові Курпті, Іванові Франкові, бандуристам ОДУМ та ін.

В 4-му та 5-му розділах подані деякі рецензії інших авторів на його попередні книги, статті і листи-привітання з нагоди ювілеїв автора.

З оцінками А. Юриняка літературних чи публіцистичних творів можна не погоджуватися, з ними можна сперечатися, але не можна йому закинути однобічності або упередження до авторів і їх творів. Підхід критики Юриняка діловий, розгляд кожної книжки глибокий, висновки обґрунтовані і корисні як для самого рецензованого автора, так і для читача його творів.

В цій бібліографічній нотатці нема можливості згадати всіх письменників, що їх рецензував А. Юриняк у своїх працях „Критичним пером“. Ті, що читали попередні праці автора і куплять та прочитають цю працю, переконуються, що зовсім не відповідає дійсності, коли ми часом нарікаємо, що в нас немає літературних критиків.

Є в цій книзі багато статей про українську еміграційну громаду, про нашу пресу, є статті на громадсько-політичні теми і т.под.

Інститутові Дослідів Волині належить щира подя-

КРЕДИТОВА СПІЛКА

при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки від оцданостевих вкладів.

ST. MARY'S (Toronto)

CREDIT UNION LTD

832 Bloor St. West (near Shaw St.)

Tel.: 537-2163

4 Bellwods Ave.

Tel.: 360-8355

ка, що допоміг видати цю цікаву книгу, яку можна замовити в:

RESEARCH INSTITUTE OF WOLYN

P.O.Box 606

WINNIPEG, MAN., CANADA

R3C 2K3

Ціна книги „Критичним пером“ ч.3 — \$15.00 з пересилкою.

П. Данилюк

Михайло ШАФРАНЮК

СКВУ І КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА ФУНДАЦІЯ «ДОПОМОГА УКРАЇНІ»

30-35 років тому українська діаспора намагалася створити залізний фонд, з метою забезпечити Україні постійну допомогу, але ця спроба не вдалася. Звичайно, в той час наша діаспора була значно молодша, а також значно бідніша. Сьогодні і в майбутньому потреба такого фонду стала пекучою справою.

Під сучасну пору Україна опинилася у вельми скрутній ситуації. Говорячи про Україну, маємо на думці український народ, українську культуру, історію, економіку і майбутнє, але ніяк не ототожнюємо нашої Батьківщини з пануючим тепер на Україні урядом. Протилежно до урядів і високопоставлених членів партії у прибалтійських республіках, уряд на Україні, ЦК КПУ України, не станули досі фактично на шлях перебудови, не сприяють економічному, культурному незалеженню України від Москви. Українські патріоти самотужки, без жодної допомоги з боку уряду, навпаки, маючи справу з протидіянням урядових і партійних чинників, організують в Україні культурне й політичне відродження, засновують масові господарські організації, борються за безпечне, екологічно чисте довколишнє середовище нашої Батьківщини, без смертоносної радіації.

Діяльність уже існуючих організацій, таких як Народний Рух України, «Меморіал», «Зелений світ», а тепер і ціла низка політичних партій, щоб бути ефективною, мусить мати свою фінансово-матеріальну базу. Їм потрібний папір, друкарські машини, копіювальні машини, потрібні гроші на ведення дослідів, опитувань, на оплачування праці великої кількості осіб тощо. Ситуація, яка склалася в Україні й інших республіках СРСР, дозволяє відкрити діяльність з ме-

**Complete
Home
Comfort!**

- Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього ogrівального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel. 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

тою досягнути економічної, культурної і політичної незалежності нашої Батьківщини від Москви.

Нам, небідним українцям на заході, не можна спостерігати розвитку подій на Україні склавши руки. Нам історія не простила б нашої байдужості в час, коли чути на Україні голос свободи, коли є надія на те, щоб у нашій Батьківщині відродилася, запанувала наша рідна мова, щоб українці, хоч би й тимчасово перебуваючи у рівноправній конфедерації, жили настільки багато, наскільки випрацює добробут український робітник, хлібороб, учений, інтелігент, без загрози, що наслідки їхньої праці забере за півдарма чужий центр.

Допомога Україні лише тоді буде ефективною, коли буде добре організована, коли українці у вільному світі в цей критичний час не пошкодують своїм братам і сестрам поділитися з ними своїм надбанням з метою підкріпити матеріальну базу патріотичних рухів на Україні.

Вказуючи на це, Світовий Конгрес Вільних Українців закликає українську спільноту вступати в члени Канадсько-Української Фундації «Допомога Україні». Це мала б бути Фундація світового обсягу, членами якої повинні бути не лише індивідуальні особи, але також юридичні особи, українські підприємства, фінансові, культурні, громадські, політичні установи й організації. Фундація буде заінкопорована в Канадській провінції Алберта, як неприбуткова організація, щоб одержати статус організації, яка не платить податку з причини своєї харитативної діяльності. Патроном Фундації є Світовий Конгрес Вільних Українців. Фундація підлягає контролю канадського федерального уряду.

Найвищим органом Фундації є Загальні Збори членів. У газетній статті не можемо подати змісту статуту Фундації, але він буде видрукований окремо і вручений кожному членові.

Фундація проголошує перший список членів, які вплатили свої уділи-пожертви продовж короткого часу існування.

Подружжя Ярослава і Михайло	
Шафранюки — головні фундатори	1.000.000.00 дол.
Світовий Конгрес Вільних Українців	5.000.00 дол.
Інж. Антін Івахнюк	1.000.00 дол.
Д-р Остап Винницький	1.000.00 дол.
Подружжя Ганна і Іван Леники	2.000.00 дол.
Іван Івахів — Денвер, США	1.000.00 дол.

Роман Вжесневський	1.000.00 дол.
Ірина Вжесневська	1.000.00 дол.
Руслана Вжесневська	1.000.00 дол.
Борис Вжесневський	1.000.00 дол.
Володимир Кримлянський	2.000.00 дол.
Інж. Ярослав Соколик (деклярував)	1.000.00 дол.
Федір Бойко	1.000.00 дол.

Дальші пожертви-уділи просимо надсилати в чеках, або грошових переказах на адресу фундації:

UKRAINIAN CANADIAN FOUNDATION „ДОПОМОГА УКРАЇНІ“
2118A BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO M6S 1M8, CANADA

*Це ця сама фундація, яка початково звалась «Поміч Україні»; про яку писалось у вересневому числі «Нових Днів» — Ред.

«МУЗА» ПЕРЕД ПОЇЗДКОЮ В УКРАЇНУ

Молодіжний Драматичний ансамбль «Муза» у Торонті вже сьомий раз ставить актуальну і цікаву п'єсу з сучасного українського життя у Канаді — «Приїзд матері» (автор — С. Гурко) і другу з часів українізації в Україні — «Мина Мазайло», автор М. Куліш.

Обидві п'єси зацікавили публіку як в Канаді так само і в Україні актуальністю теми і доброю грою акторів під режисурою п. М. Гави.

Перед поїздкою ансамблю в Україну (Львів, Івано-Франківськ, Тернопіль, Київ) обидві п'єси знов ітимууть на сценах міста Торонто, а також поза Торонтом.

«Приїзд матері» — субота, год. 7:30 веч. в Інституті Св. Володимира, 620 Спадайна Аве., 1 грудня цього року, а «Мина Мазайло» у місяці лютому наступного року.

У час всенароднього національного збудження на рідній землі ансамбль «Муза» наполегливо працює над постановкою нових п'єс («Розгром» — І. Багрянний, «Пекельний суд» — П. Тимочко (автор проживає в Україні) та комедійно-сатиричні «Директива з центру» — В. Лисянський і «Кар'єра доктора Цибулі» — Б. Олександрів).

Поставлені раніше п'єси були добре оцінені в українській п'єсі і віримо, що так само будуть оцінені публікою в Україні.

Десятий рік «Муза» безперервно продовжує свою культурну працю і вірить, що українська громада нашу працю підтримає не тільки морально, а також матеріально.

ЗЕМЛЯКОВА ЖІНКА

Тижнів два тому подзвонив я землякові своєму та й питаю:

— Як воно там живеться, Степане?

— Погано, — каже — дуже погано.

— А то ж чого?

— Жінка набила.

— Що, що?... Чи, може, я не дочув?

— Дочули, добре дочули. Так луснула сковородою по лисині, що цілісіньку ніч холодні компреси прикладав.

— І защо ж це вона вас?

— За якогось чоловіка.

— Як то — за якогось? А що ж ви з тим чоловіком мали? — Мене почало збирати на сміх і я пожартував: — Може тее...

— Та яке там тее — ви що?... Нічого я з тим чоловіком не мав. Я його і ввічі перед тим не бачив. Бійтеся Бога так казати.

— То як же це трапилося, коли нічого не мали? І що воно за чоловік такий, що через нього за сковорідку треба було хапати?

— Що за чоловік, це ви вже в моєї дорогенької жіночки колись запитайте. Вона вам викладе все, як на долоні. А трапилося дуже просто. Поїхали ми на Квін сукню жінці купити, а потім зайшли до Меєра, сковороду взяли. Путню сковороду, завбільшки як кашкет в совейських пілотів — млинці на ній збиралися пекти. Повертаємося до нашого авта. А я, знаєте, через свої великі патріотичні почуття, на задньому вікні тризуба приліпив. Коли це бачимо підходить до авта якийсь чоловічок. Миршава така, занюнькана сатана з бородою. Глянув він на тризуба, враз зупинивсь, перекривив з ненависти своє обличчя і плюнув. Я так і остовпів, дивлюсь на нього. А жінка скипіла та до мене: «Ти чого очі витріщив, як баран на нові ворота?! Ану дай йому в морду, щоб зуби визбирив!» Аякже — дай, попробуй зачекити. Взавтра тебе зроблять знаєш ким?... «Не даси?» — визвірилась на мене жінка. «Не можу...» — кажу. «Не можеш?! Націоналіст задрипанний! Язиком тріпати, ироде, можеш, по демонстраціях бігати можеш, а честь нашу захистить — рука в тебе не піднімається?» Отут вона мене й гахнула сковородою. Я так і присів біля авта. Чоловічок той все це бачив, засміявся і каже: «Гут, місіс, гут!» А жінка до нього: «Я ось тобі покажу гут, рило твоє не брите!» Вхопила чоловіка за комір і вчинила йому публічну ескзекуцію. Він у крик, а жінка лупить, аж сковорода видзвонює. Та ще й приказує: «Я тебе навчу, як плюватися, песиголовцю ти рижий! Справлю весіллячко,

Підготовка різних за жанром п'єс вимагає не тільки доброї гри акторів, а також грошового вкладу для сценічного оформлення як декорації, бутафорія, реквізит, одяг та оплати дороги в Україну.

Учасники в п'єсах в більшості завантажені університетськими студіями і переконані, що українська громада серйозно відгукнеться на культурні потреби української канадської молоді.

Управа «Музи»

до третіх віників пам'ятатимеш. Ти в мене заплюєш!» — кричить на цілий Квін та так вправно сковородою оперує — що не удар, то пряме попадання. «Виправлю шкуру твою псячу! Рідну матір покланеш, що на світ таке чортзна-що вилупила!» Клене, а сама аж труситься, з очей іскри летять. «Нігде від вас спасіння немає, гадде прокляте!» І лупить по чому попало, тільки сковорода виблискує та виспіває жалібним голосочком.

З крамниць крамарі та крамарочки повибігали. Ой-кають, але до жінки підступать бояться. Я й сам як глянув на неї — перелякався. Чиста вам тигриця розлючена, такої за все життя не доводилося бачити.

Коли це підбігають два поліцаї. «Ват гаппенд?» — запитують. «Нічого не гаппенд!» — відпала моя жіночка, а потім одному з поліцаїв показала на тризуба. «Ви знаєте, що це таке? Це наш український національний герб. А оцей паршивець на нього плюється. Якби на канадський прапор тхось плюнув, що б ви зробили?» «Судили б!» «Так оце ж і я його судила. Судила, присудила й вирок виконала.» «Вел, розберемось!» — сказав поліцай і подивився на мене. А я як присів, так і сиджу. «Ну а що це за екземпляр?» «Це не екземпляр, це мій чоловік», — відповіла жінка. А потім до мене: «Ану вставай! Чи ждеш, щоб підвела?...» «А за що ж і чоловікові попало?» — поцікавився поліцай. «Попало за те, що побоявся честь нашу захистити, — відповіла жінка, а потім до мене: «Почекай-но, — погрозила кулаком — прийдемо додому, я тебе ще не так розмалюю!»

Деякий час у телефонній слухавці було тихо.

— Ну і як, — запитав я згодом, — розмалювала?

— Ще ні. Поки що без рукоприкладання обійшлося. Гасає он по хаті, як австрійський унтер, сопе. Пробував, було, заговорити — блиснула злющими очима й крикнула: «Замкнись! Патріот нещасний. Може б у мене під спідницю заховався? Бить вас, таких, та немає кому. На всякі фонди з людей гроші тягнуть умієте, а коли до діла прийде — користі з вас, голомозих, як з козла молока!»

— Петре, ти чому на мій город кинув цей камінь?

— А ти звідки знаєш, що це я зробив?

— Знаю, бо вчора цей камінь я кинув у твій город.

**

Чоловік дорікає дружині:

— Ми прожили щойно тиждень після весілля, а ти вже починаєш мене сварити.

— Але ж я чекала цього часу два роки, — пояснила дружина.

**

— Мої сукні починають подобатися чоловікові, як тільки починаю говорити про купівлю нових.

**

— Скажи, Васильку, скільки мама заплатила за два кілограми яблук, якщо кілограм коштує два карбованці.

— Важко відповісти. Моя мама завжди торгується.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

СТАНІСЛАВ ТЕЛЬНЮК

На початку вересня помер у Києві на 56-ому році життя відомий український письменник-прозаїк, поет, літературний критик, перекладач, публіцист і репортер — Станіслав Володимирович Тельнюк.

С.В. Тельнюк народився 26 квітня 1935 р. в с. Іскрівка Запорізької області в родині агронома. Почав писати ще в студентські роки. У числі найпопулярніших його книжок — збірки поезій «Легенда про будні», «Легенда про трьох сестер», «Сузір'я любови», повісті «Туди де сонце сходить», «Грає синє море», «Білий камінь», літературно-критичні нариси, збірки репортажів.

Як повідомляє правління Спілки письменників України, «будучи тяжко хворим, С. Тельнюк до останнього подиху продовжував писати нові твори, виступав з пристрасним словом в пресі, в студентських, робітничих аудиторіях, аби наша Україна була вільною суверенною державою». Мабуть, остання його стаття «Незакінчена поема про Руднева» друкується в цьому числі «Нових Днів». Світла пам'ять про Станіслава Тельнюка завжди залишиться у пам'яті тих, хто йшов поруч з ним.

ПЕТРО МОРГАЄНКО

На 69-ому році життя помер у Києві відомий український письменник і критик Петро Давидович Моргаєнко. Народився 8 липня 1922 р. в с. Орадівка на Черкащині в сім'ї залізничника. В 1944 р. був тяжко поранений на фронті і втратив ногу. Після війни закінчив аспірантуру при Київському університеті, працював заступником головного редактора «Літературної України», опісля заступником редактора журналу «Радянське літературознавство» й завідуючим редакцією критики вид-ва «Радянський письменник».

ВІТАЛІЙ ЛОГВИНЕНКО

На 63-ому році життя помер Віталій Андрійович Логвиненко, автор книжок, оповідань та повістей «На морі Чорному», «Севастопольські маки», «Давні рани», «Ятрань», «Небесні меридіани», «Літа молодії», «Рубікон», «Важка вода» і інші.

ВІКТОР САБАЛЬ

На 71-ому році життя помер у Мюнхені наш близький співробітник, відомий український журналіст й економіст Віктор Сабаль. Послідовний націоналіст-демократ, Віктор Сабаль (Чорний) був співорганізатором протинімецького спротиву УПА під ком. от. Бульби-Боровця. На еміграції співпрацював в українській демократичній пресі — «Вперед», «Український Прометей», «Нові Дні», «Панорама», «Українські вісті», «Сучасність». Писав переважно на економічні й політичні теми й про загальну ситуацію в СРСР. Вічна йому пам'ять!

Бл.п. МАРІЯ ПЕРЕДЕРІЙ

В цьому річницю відходу у Вічність моєї незабутньої Дружини Марійки, що сталося 25.11.1983 р., як нев'янучий вінок на її могилу складаю на пресфонд \$25.00.

Вічна їй пам'ять!

Іван Передерій — чоловік

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносим міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

В наглій потребі до хати: 620-4953

ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

ПАМ'ЯТІ о. прот. ДЕМ'ЯНА СВИРИДЕНКА

На свіжу могилу о. прот. Дем'яна Свириденка, який відійшов у Вічність 10-го жовтня 1990 р., замість квітів складаємо 50.00 дол. для підтримки найкращого журналу «Нові Дні».

Петро і Мирослава Свириденки, *Тандер Бей*.

І знову сумна вістка: 10-го жовтня ц.р. Родина, ми і «Нові Дні» втратили о. протоєрея Дем'яна Свириденка. Похоронили о. Дем'яна з Свято-Володимирської Української Автокефальної Православної Катедрі міста Торонта на Свято-Володимирському цвинтарі в Оквилл 13 жовтня 1990, де праведники спочивають вічним сном і снять про рідну Україну...

Замість квітів на свіжу могилу нашому о. Дем'янові Свириденкові, що був на дві православні українські парафії (Св. Покрови в Сусен Марі і Св. Володимира в Садбурі), вкладаю чек в сумі 50.00 дол. «Новим Дням», що їх бл.п. о. Дем'ян завжди передплатував і поважав. Знаю, що передплатники не щорік, а щодень стає менше й менше... Вірю, що некролог напише хтось інший, бо отець Дем'ян знав багатьох наших провідних людей, навіть допомагав ред. Андрієві Глиніну в редакції газети «Українські вісті» і взагалі багато-багато доброго робив людям.

Хай живе вічно пам'ять про доброго отця Дем'яна!

Микола Іщенко з родиною, *Садбури*

ЩЕ ПРО КАВАЛЕРІДЗЕ

Вельмишановний Пане Редакторе!

На сторінках редактованого Вами журналу (вересень 1990, стр.40) зав'язалася дискусія відносно походження відомого українського кінорежисера, різьбаря та драматурга Івана Петровича Кавалерідзе. Вияснюю тут деталі його походження. В середині минулого століття, після Кавказької війни, поміщик-генерал Ладанський привіз у свій маєток на Полтавщину кілька родин грузинів. Серед них був і Васо Кавалерідзе або Василь як його називали наші полтавці. Син Васо — Петро одружився з вродливою українською дівчиною Килиною Кухаренко. У них і народився наш відомий український культурний діяч Іван Петрович Кавалерідзе.

З глибокою пошаною

Валеріян Ревуцький

м. Ванкувер, жовтень 1990 р.

НАШІ МОВНІ ДИВОВИЖІ

Прочитавши в ч.480 «Н.Д.» листа до редакції «Ще про мову і правопис» п. Р. Колісника, відповідаю йому на запитання, яке слово в українській мові (не по-українському!) відповідає англійському слову «гроупінг». Це слово відповідає нашим словам: мацати, намацувати, навпацки (йти).

Хто хоче вживати українську мову, а добре її не знає, мусить її удосконалювати, придбавши собі відповідну підручну літературу. Її не бракує і вона допоможе.

Одночасно, щодо допису «Живе дерево мови української», пана В. Поліщука. Не торкатимусь її змісту, бо про те було досить писано. Писати на мовні теми може людина, яка ту мову, хоч може й не досконало, але, принаймні, добре знає. Також мусить ДУМАТИ українською мовою. Тоді вона не напише «аспект правопису», але вживе українське слово — вигляд, положення, стан тощо; не напише «дефініція нації», але напише окреслення, визначення, пояснення. Не напише «атрибутом», але вживе наше слово — ознакою. Не напише «радикальна», але докорінна або ґрунтовна. Замість «уніфікація і дезінтеграція» вживе наші слова — «єднання» і розпад або розклад. Безумовно не напише «шокуюча» (теж тобі «українське» слово!), але потрясаюча, оголомшлива, приголомшлива.

(«Живе дерево...», стор.35, «Нові Дні», ч.472 за червень 89-го року).

Дуже дивно є, як може людина, що турбується чистою українською мовою, навіть до таких тонкощів, як писати варваризми і чужоземні назви, а сама калічить ту бідну мову, вживаючи такий жахливий українсько-англійський суржик?!

В. Калкатино, Австралія

Мова наша не бідна, але бідні мовники, бо уніфікованої підручної літератури в нас таки дуже бракує. Напр., всі слова проти яких протестує автор, можна знайти або в сл. Голоскевича, або в Подвезька. — **Ред.**

ПРОКЛЯТТЯ КОНФОРМІЗМУ

Генії, мистці, письменники, поети, артисти, мислителі, часто уважаються ненормальними за форми їхнього життя, думання і творчості. Їх світогляд і праця дуже часто нам не є зрозумілими, тому ми їх поборюємо.

За прикладами не доведеться довго шукати. Але уявімо собі наших славних національних пророків, творців літератури чи мистецтва, які, для святого спокою, достосовувалися б до нашого способу думання чи світосприймання. Такий конформізм угробив би духа творчості й працю для свого народу. Та наш „естаблішмент“ власне до цього хоче нас провадити: А хто показався найлютішим противником Ісуса Христа? Які це люди звинуватили Його у зраді та Богохульстві? Хіба не тодішній ізраїльський естаблішмент?

А пригадаймо собі поборювання Івана Франка такими нашими ерархами й „добрими Русинами“. Чому так діється? Бо ці Гіганти не дивились на „батьків народу“, а виконували те, що потрібно для життя їх народів. За словами Є. Маланюка «Орел мух не ловить». Особливо дісталось Івану Франкові, за його відвагу бути собою й сказати те, що добрий пророк мусить висловити...

Недавно читав я допис Йосипа Гошуляка до „Свободи“, що побоялась видрукувати думки покривдженого. Видно, не було наказу. „Нові дні“ таки відважні, бо помістили написане нашим співаком.

Насувається питання: Защо скривджено нашого артиста-співака? Кому Й. Гошуляк співав на Україні? А співав він нашому народові, який зараз проголосував за свободним життям для нас усіх. Видно, не всі українці любувались комуністичним способом правити народом. Також не чекали наші парламентаристи на „провід із чужини“.

Наше тисячоліття Хрещення України святкували ми під проводом церковної ерархії. Подяка й шана вам за цю велику працю. Але як це сталося, що абітурієнт Богословія, Й. Гошуляк, не був заангажований до участі в цьому всеукраїнському торжестві? Чи, не дай Боже, проводить церкви також слухають наших політиків?

Скривдити таку людину-артиста, як Й. Гошуляк і не вибачитись перед ним і нашою громадою, таки нечесно. Ознака вільного й культурного суспільства, це ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.

Е. Дзвоник, Кенора

УПРАВИТЕЛЬ, ЕКЗЕКУТИВНИЙ ДИРЕКТОР, АДМІНІСТРАТОР...

Хвальна Редакціє!

Щиро дякуємо за ласкаве поміщення статті і знімочок (знімків — Ред.) з «Пікніку в Пошану Сеньйорам» («Нові Дні», вересень, стор.37) та за Ваше завжди прихильне відношення до наших Пансіонів.

При цьому слід зазначити, що д-р Євгенія Пастернак є Екзекутивним Директором Пансіонів, а не управителькою, як підписано під знімкою. Управителями (адміністраторами) є д-р М. Данилишин — Пансіону при Вінстон Чичилл Блвд., Міссіссага, і пані М. Кебало — Пансіону при Роял Йорк Ровд, Торонто.

З правдивою до Вас пошаною,

Тереня Тонкович,

Консультант/Асистентка Екз. Дир.

Вельмишановна Пані Тонкович!

Кожна установа має право титулувати своїх працівників і урядовців так, як бажає. Редакція поважає це

право, хоч часто має з цим клопіт. У Вашому дописі ми зберегли навіть великі букви у титулі Екзекутивний Директор. Але ж редакція має також зобов'язання перед читачами. Більшість наших читачів кінчали не польські, німецькі чи англійські школи, а такі українські. І для них слова «екзекутива», «екзекутивний» — це чужі слова, хоч і подані без пояснення в словнику Голоскевича. З досвіду знаємо, що багато наших читачів утотожують згадані слова з такими ж чужими неважливими словами, як «екзекуція», «екзекційний», «екзекутор».

Знаючи це, ми могли подати в підписі під знімком титул «екзекутивного директора» в дослівному українському перекладі — «виконавчий директор». Але ж ми знаємо і Ви знаєте, що пані д-р Євгенія Пастернак у Пансіонах ім. Франка виконує не лиш чиюсь волю, а є фактично головним, керівним, першим чи генеральним (цебто — загальним) директором Пансіонів. А поскільки такий зрозумілий для всіх титул у Пансіонах, на жаль, не вживається, то ми й вжили у підписі під знімком найближче і найзрозуміліше означення — **управителька**, що походить від слів управа, управління, управляти, керувати, а не від також чужого слова «адмініструвати», значення якого треба було б обмежити до вести справи, постачати, виконувати, давати (допомогу, ліки) тощо.

Наша редакція, в більшості, не належить до мовних пуристів, ми не проти збагачування української мови чужими словами, але — горенько наше! — вживаймо їх тільки там, де потрібно і так, як потрібно.

Дуже можливо, що більшість читачів не зрозуміють і Вашого подвійного титулу з чужим звучанням. Так чи так, а для «екзекутивного директора» ми вживатимемо українізований вислів керівний або правлячий директор.

З повагою до всіх Вас за працю, яку виконуєте —

М. Дальний, редактор

ТВОРИ І. БАГРЯНОГО В УКРАЇНІ

„Сад Гетсиманський“ з'явився у 4-му числі журналу „Дніпро“, викликав до себе посиленний інтерес, і тому розтягують його публікацію на кілька номерів. Очевидно, раніше дев'ятого-десятого номера не закінчиться. І вже оголосили, що друкуватимуть і „Людину...“, і „Тигроловів“... Ми відшукали родичів Багряного. Брат Федір нещодавно помер, а решта — сестра, брати, діти — живі і здорові. Хоча їм усім свого часу довелося випити гірку чашу. Нарис про них, а також репродукції знайдених картин Багряного, теж буде надруковано в нашому журналі. Якщо це можливо, я просив би Вас допомогти ще одним примірником „Тигроловів“. Ось у чому річ: одне молоде видавництво зацікавилось „Садом“, я мав, на щастя, зайвий примірник, і от приємна новина: роман вже наступного року виходить окремим виданням. І тиражем солідним. І це тільки початок...

Спасибі Вам за все!

Слава Україні!

Ваш (воліємо без підпису — Ред.)

ЧАСТО ДУМАЮ ПРО МАЙБУТНЄ ЖУРНАЛУ...

Особиста подяка редколегії за терпеливість і вклад праці в журнал... Часто думаю про його (журналу) майбутнє існування. Бажаю Вам доброго здоров'я, щоб мо-

гли продовжувати цю працю.

З коротеньким листом висилаю пожертву, замість квітів на могилу світлої пам'яті дикторки радіопроеграми „Пісня України“ — **Вікторії Наумчук**.

З пошаною до Вас
Літвінова Євфросинія, Торонто

Шановна Пані Літвінова!

Щире спасибі за пожертву на світлу пам'ять Вікторії Наумчук. Засмученому чоловікові Покійної, Прокопові, її дочкам, синові, унукам і всій родині висловлюємо наше глибоке співчуття з приводу болючої втрати.

Про майбутнє „Нових Днів“ найчастіше думаю, мабуть, такі я сам. Стає очевидним, що через постійний відхід старших лояльних передплатників і через брак молодих читачів, які могли б, але не хочуть передплачувати україномовну пресу, „багаті“ „Нові Дні“ не втримаються до свого 50-ліття. Зраджу Вам „державну таємницю“ і скажу, що з сотень (якщо не з тисяч!) молодих, освічених, працездатних, інтелігентних українців, які прибули за останні роки сюди з України, Польщі, Чехо-Словаччини й деякі отримують уже кращу зарплату, ніж я будь-коли отримував, передплатників „Нових Днів“ можна порахувати на пальцях двох рук. Вони ж обходились якось без передплачування „Літературної України“ (чи інших українських періодиків) там, і непогано прижились без цього і тут.

Вибачте, що Ваш коротенький лист (та ще й з такої смутної нагоди) спровокував таку довгу прилюдну репліку, в стилі покійного редактора Петра Волиняка. Якщо редактори „Гомону України“, „Нового Шляху“, „Свободи“, „Українських вістей“ чи й моєї „власної“ редколегії знайдуть у цій репліці якусь „ересь“, нехай відгукнуться на неї. Мені і моїй дружині було б найважче пережити, якщо б „Нові Дні“ померли на наших руках, бо нікому було журнал передати.

М. Дальний

КОРОТКО ПРО „НОВІ ДНІ“

... Велика подяка і пошана Вам належить за розумний зв'язок з життям України! Якість української мови „Н.Д.“, здебільшого, на висоті досягнень наших (уже неживих) братів і сестер з часу українського **ренесансу** — українізації. Спасибі Вам!

На великий жаль, більшість української преси тут вживає „суржика“, тобто мішанину української, польської, російської та інших мов.

Тимофій Коба, Лондон

**

Вибачте, що затрималась з відновленням передплати, тому висилаю чек на 75 дол. з розрахунком — передплата на два роки та 25 дол. на розбудову цього журналу, який я читаю з задоволенням.

Усім працівникам бажаю кріпкого здоров'я в їхній нелегкій праці.

М. Бондарець, Давнєс'ю

**

Дуже дякую, що не відлучили мене від родини шанувальників цікавого і всебічно інформуючого журналу „Нові Дні“...

Висилаю чек на суму 55 ам. дол., з яких прошу відтягнути 23 дол., які Ви ласкаво „вишкребли“ зі спорожнілої калитки „Нових Днів“ на мій журнал до кінця 1990 року, 23 дол. на передплату журналу на 1991 рік, а решта на пресовий фонд.

Ще раз щиро дякую, що вчасно подали мені руку надії...

Д. Дейнеко, Австралія

ПОВІДОМЛЕННЯ ОБ'ЄДНАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ ім. Леоніда Глібова

Світовий Конгрес Вільних Українців проголосив 1990 рік — Роком Української Єдності, а рівночасно декаду 1990-1999 — Декадою Української Мови. Небували, переломові події в Україні та в усьому світі найкраще доказують актуальність та доцільність цих гасел, як теж необхідність переводити їх наполегливо в життя. Президія СКВУ звертається до всіх українців у Краю, діяспорі та розсіяних по просторах ССРСР, щоб розбудували українське шкільництво, пресу й літературу, «даючи молоді ключ до нашої історії й культури».

Особливо важливим чинником у цьому являється українська книжка. Якщо дитина засвоїть собі змалку звичку дружити з нею, тоді ця книжка стане дуже успішним засобом її духового росту, утвердження її в рідній мові та взагалі формування її як активного українця. А в сумі — це засіб, щоб виплекати нове, творче покоління українців; виплекати наперекір труднощам, які існують усюди, в різних видах.

Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді старається про здійснення цієї ідеї вже від 1946 року. На жаль, саме в цьому році великих надій, пережило воно незаступну втрату: відхід у Вічність його довголітнього Голови, бл.п. Івана Боднарчука. Недавно теж втратило ОПЛДМ одного із своїх членів-основників, Леоніда Полтаву. Однак свідомість величини завдань та необхідності їх виконання, заставляє осиротілу Управу діяти далі.

На засіданні Управи в Торонто, 10 червня цього року, тимчасове головуство ОПЛДМ погодилася перебрати мгр. Антоніна Горохович, аж до Загальних Зборів ОПЛДМ, які відбудуться 11-го листопада в Торонто.

ОПЛДМ закликає наше громадянство, головню ж учителів, виховників та батьків, щоб не забували про українську книжку для наших малят.

ОПЛДМ видало за останніх сім років понад двадцять книжечок для дітей різного віку. А є у нас ще й інші численні, дуже добрі з виховного та мистецького погляду, видання. Їх можна набути в книгарнях усіх наших більших осередків. Їх треба купувати й дарувати при кожній нагоді нашим дітям у діяспорі, треба старатися передавати їх усіма можливими засобами в Україну... Сорок кілька років ми писали, видавали, завжди з надією, що вільне українське слово й думка таки колись дійдуть на Рідні Землі, до всіх українців. Оце той час настав — треба його належно використати! Це ж один із засобів, щоб здійснити клич цього Року Української Єдності!

ДАЙМО Ж УКРАЇНСЬКУ КНИЖКУ —
УКРАЇНСЬКІЙ ДИТИНІ ПО ВСЬОМУ СВІТІ!

За Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді —

А. Горохович — в.о. Голови, П. Цехош — заступник, О. Ковалик — секретар, Е. Боднарчук, Л. Храплива-Щур.

(друкується скорочено)

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Костюк Микола, Торонто	\$55.00
Іщенко Микола, Садбури (замість квітів на могилу о.прот. Дем'яна Свириденка)	50.00
Свириденко Петро і Мирослава, Гандер Бей (замість квітів на могилу о.прот. Дем'яна Свириденка)	50.00
Чумак Раїса, Оттава	25.00
Сарнавський Петро, Ст. Леонард	25.00
Романишин Тетяна, Торонто	18.00
Д-р Чубатий В.М., Оттава	15.00
Біляк Л., Едмонтон	15.00
Соловей Олекса, Дандес	15.00
Ткач Іван, Гамільтон	15.00
Зимовець Володимир, Ст. Леонард	10.00
Зима Марія, Лондон	5.00
Микитюк Володимир, Гамільтон	5.00
Олексюк Іван, Торонто	5.00

С.Ш.А.:

Д-р Чернів Олександр, Парма Гайтс	\$25.00
Худяк Марія, Стерлінг Гайтс	14.00
Кайко Марія, Дедгам, Ма.	7.00
Макарець Іван, Арлінгтон, Ма.	7.00
Наконечний Ф., Гарлянд, Тексас	7.00
Питляр Зенон, Маямі Біч	7.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Стельмахів В., Меклеод, Австралія	\$4.00
Малиновський Ф., Данія	4.00

ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ ДЛЯ ІНШИХ:

Кисіль Юрій, Гакстон	1
Романишин Тетяна, Торонто	1

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Горгота Ада, Торонто	2
----------------------	---

Усім жертводавцям за їхню допомогу сердечно дякуємо. Без їхніх пожертв і без платних оголошень „Нові Дні“ вже не могли б виходити.

Редакція і Адміністрація.

УВАГА! ВИЩА ПЕРЕДПЛАТА «НОВИХ ДНІВ»

ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ЩО З УВАГИ НА ПІДВИЩЕНІ КОШТИ ВИДАВАННЯ І РОЗСИЛКИ ЖУРНАЛУ РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА НА «НОВІ ДНІ» ВІД НОВОГО РОКУ ВІНОСИТИМЕ: в КАНАДІ 27.00 кан. дол.; в США та в ІНШИХ КРАЇНАХ — 25.00 ам. дол.; в АВСТРАЛІЇ — 30.00 австрал. дол. або 25.00 ам. дол.

АДМІНІСТРАЦІЯ «Н.Д.»

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668

If not delivered please return to:
NOWI DNI

P.O. Box 400, STA "D"
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

intours

FESTIVE WINTER IN RUSSIA AND UKRAINE

16 Day Tour departing from Toronto Dec. 14, 21 or 28

You will be visiting MOSCOW, SUZDAL, KIEV and LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR, First Class Hotels/Twin, All meals within the USSR. Upgraded Russian and Ukrainian Cuisine in Coop Restaurants. Old Traditional Russian Cuisine in Suzdal. Gala Dinner in Leningrad on Departure. Troika Rides. Two Theatre visits. All Transfers and Baggage handling and more!

WINTER ADVENTURE IN THE COSSACK LAND

23 Day Tour departing from Toronto Dec. 21, 28

You will be visiting MOSCOW, STAVROPOL, PIATYGORSK, KRASNODAR, ROSTOV/DON, KIEV, ZAPORIZHYA, LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. One sightseeing tour in each city on the itinerary. Three Theatre visits including the Concert by the Cossack Song and Dance Ensemble. All Transfers upon Arrivals and Departures and more!

SIBERIAN WINTER FESTIVAL

17 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, IRKUTSK, BRATSK, Khabarovsk, LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. Upgraded New Year's dinner in a Cooperative restaurant. Siberian Cuisine in Irkutsk, Brask and Khabarovsk. Gala Dinner in Leningrad on Departure. Troika Rides. One Theatre visit and more!

WINTER VACATION IN RUSSIA AND MYSTIC CENTRAL ASIA

16 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, SAMARKAND, BUKHARA, TASHKENT, LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. Upgraded New Year's Dinner. Cooperative Restaurant. Uzbek cuisine. Gala Dinner in Leningrad on Departure. One sightseeing excursion in each city on tour. Troika Rides. One Theatre visit and more!

WINTER IN THE CAUCASUS AND THE BLACK SEA

16 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, BATUMI, TBILISI, YALTA, LENINGRAD.

PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. New Year's dinner in Coop Restaurant. Georgian Cuisine. Special dinner in Tbilisi. Gala Dinner in Leningrad on Departure. One sightseeing tour in each city and more!

For concrete reservation contact your travel agent. For more details
and prices on these itineraries and others in our 1991 brochures contact:

INTOURS CORPORATION
1013 Bloor St. W.
Toronto, Ontario M6H 1M1
Tel. (416) 537-2165

Intours
Corporation

Telex 06-06-218557
Watts 1-800-268-1785
Telefax (416) 537-1627
Reservac SAM 911575

Note: Be sure to get our 1991 brochure with new itineraries to Ukraine.
Watch for direct flights from Toronto to Lviv — Kiev — Toronto.